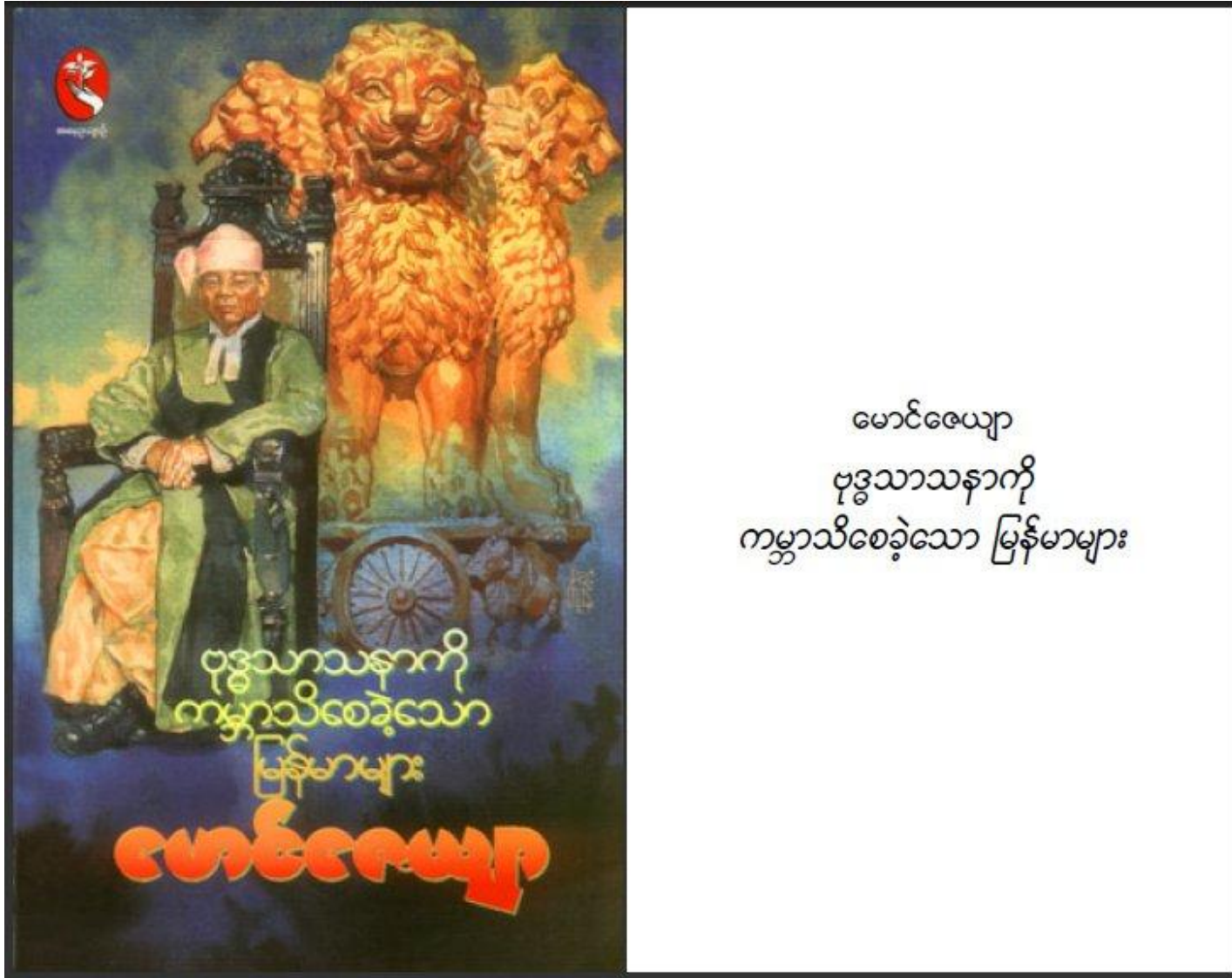

စကားဝါမြေ အွန်လိုင်းစာကြည့်တိုက်မှ တင်ဆက်သည်။ <http://sagarwarmyae.net/>

စာအုပ်များ ထပ်မံဖတ်ရှု လိုလျှင် <http://sagarwarmyae.net/> မှ ကြိုဆိုပါတယ် ခင်ဗျာ။ (စကားဝါမြေ)

<p>စာအုပ်ပုံနှိပ်ခြင်းဆိုင်ရာမှတ်တမ်း [ပထမအကြိမ် ၂၀၀၃ ခု၊ မေ၊ အုပ်စု ၁၀၀၀]</p> <p>□</p> <p>စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် [၇၄/၂၀၀၃ (၂)] မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် [၂၃၉/၂၀၀၃ (၄)]</p> <p>□</p> <p>မျက်နှာဖုံးပန်းချီ - ဝသုန် မျက်နှာဖုံးကာလာခွဲ - Eternal</p> <p>□</p> <p>စီစဉ်ထုတ်လုပ်မှု အောင်မြင်နိုင်</p> <p>□</p> <p>မျက်နှာဖုံးပုံနှိပ်သူ ဦးစိုးသိန်း (ရွှေကြွယ် အောင်ဆက်) ၁၄၈၊ ၄၅ လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။</p> <p>□</p> <p>အတွင်းပုံနှိပ်သူ ဒေါ်ရွှေ (သူခ အောင်ဆက်) (၁၂၀၇၉) ၁၂၈၊ ၄၆ လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။</p> <p>□</p> <p>ထုတ်ဝေသူ ဦးတင်ရှိန်(စန်းအောင်ရှိန်အဖေ) ၄/၁၇၇၊ မေမလမ်း၊ ဝေဘာရီ၊ မြောက်ဥက္ကလာ၊ ရန်ကုန်မြို့။</p> <p>□</p> <p>စာအုပ်ချုပ် - ကိုမြင့်၊ ညီမင်းမြင့် အတွင်းမလင် - ကိုအောင်အောင်(Eternal) ကွန်ပျူတာစာမိ - မြကွန်ပျူတာ</p> <p>□</p> <p>[တန်ဖိုး - ၄၀၀ ကျပ်]</p>	<p>မာတိကာ</p> <p>၁။ ပီရကတ်သုံးပုံကို ပထမဆုံးမြှင့်မာပြန်သူ ၁</p> <p>၂။ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို ပထမဆုံး အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုသူ ၉</p> <p>၃။ ပီသုခိမင်္ဂကို ပထမဆုံး အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုသူ ၁၇</p> <p>၄။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာပိဘင်္ဂကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုသူ ၂၇</p> <p>၅။ ပဋ္ဌာန်ကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုသူ ၃၅</p> <p>၆။ လယ်တီပင်ကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်သို့ ပထမဆုံးပြန်ဆိုသူ ၄၃</p> <p>၇။ တောင်ဖိလားဆရာတော်နှင့် မဟာဂုဏ်ဆရာတော် ၅၃</p> <p>၈။ ဆရာတော်ဦးစွန်နှင့် နိဿယကျမ်းဖြူရှင်တို့ ၆၁</p> <p>၉။ ကျမ်းစာများကပြောသော စကောင့်ဆရာတော် ၇၁</p> <p>၁၀။ ဆရာတော်အရှင်ဓနကာဘိဝံသ၏ ဘဝဖြစ်စဉ်မှတ်တမ်း ၈၁</p> <p>၁၁။ ဗုဒ္ဓသာသနာကိုဆောင်ရွက်ခဲ့သူ ဒေါက်တာဦးသိမ်းအောင် ၉၇</p> <p>၁၂။ အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ ၁၀၅</p>
---	--

ပိဋကတ်သုံးပုံကို
ပထမဆုံး မြန်မာပြန်သူ

ရှေးဟောင်းသုတေသန အထောက်အထားများအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓသာသနာ ပိဋကတ်စာပေများကို အစောဆုံးတွေ့ရှိရာ ဒေသမှာ ပြည်မြို့အနီးရှိ ပျူမြို့တော် သရေခေတ္တရာ ဖြစ်ပါသည်။ သရေခေတ္တရာသည် အေဒီ ၄-ရာစုမှ ၉-ရာစုအတွင်း စည်ပင်ထွန်းကားခဲ့သော ပျူမြို့တော်ဟု ပညာရှင်များက သတ်မှတ်ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံးသော ကမ္ဘည်းကျောက်စာပန်ဖြစ်သော ဂျာမန်လူမျိုး ဒေါက်တာ ဖိုချမ်မာ **Dr. Emil Forchhammer** သည် သရေခေတ္တရာမြို့အနီး မောင်ကန်ရွာမှ ရွှေချပ်လွှာနှစ်လွှာကို ၁၈၉၇ ခုနှစ်တွင် တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ပေချပ်သတ္တန်ပြုလုပ်ထားသော ရွှေချပ်များတွင် ပိနည်းမဟာဝါ ပါဠိတော်လာ 'ယေဓမ္မာဟေတုပဿာဝါ' ဂါထာကို ကဒမ္မအက္ခရာဖြင့် ရေးသားထားပါသည်။ ထို့ပြင် ဒီယနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်၊

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ်၊ ခုဒ္ဒနိ ကာယ်ဥဒါန်းနှင့် အဘိဓမ္မာ ပိဋကဆိုင်ရာ ပိတင်းပါဠိတော် ကောက်ဖွတ်ချက်ကိုလည်း တွေ့ရသည်ဟု ပညာရှင်များက မိန့်ဆိုပါသည်။

၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘည်းကျောက်စာပန် ပြင်သစ်လူမျိုး မစ္စတာ ဒူရွိုင်ဆယ် (**Mr. Duroiselle**) သည် မောင်ခင်ဘ ရေးသားထားသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓသာသနာ အစောဆုံးထွန်းကား ရာအရပ်သည် ပျူလူမျိုးတို့၏ သရေခေတ္တရာဟု ပညာရှင်များက ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ပျူခေတ်တွင် စတင်သန္ဓေတည်ခဲ့သော ဗုဒ္ဓသာသနာသည် ပုဂံခေတ်အေဒီ ၁၁ ရာစုတွင် အလွန်စည်ပင်လာပါသည်။ ပုဂံခေတ်တွင် ပိဋကတ်တော်များကို ပါဠိဘာသာဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပါဠိ-မြန်မာ နိဿယပြန်ရွှ်လည်းကောင်း ပြုစုခဲ့ကြပါ၏။ ပုဂံခေတ်နောက် ပင်းယ၊ အင်းဝ၊ တောင်ငူ၊ ညောင်ရမ်း၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်များတွင် ပိဋကတ်တော်များသည် ပါဠိမြန်မာ နိဿယအမျိုးမျိုးဖြင့် တည်ရှိထွန်းကားခဲ့ပါ၏။ သို့သော် မြန်မာစကားပြေ သက်သက်ဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားထားသည် ပိဋကတ်သုံးပုံကိုမူ ကိုလိုနီခေတ်ဦးတိုင် မတွေ့ခဲ့ရပါ။ ထို့ကြောင့် ကိုလိုနီခေတ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အရှေ့တိုင်းပါမောက္ခ ပါဠိစာပေပညာရှင် ဆရာကြီး ဦးဖေအောင်တင်က 'ပိဋကတ်သုံးပုံကို မြန်မာစကားသက်သက်ဖြင့် ခေတ်အဆက်ဆက် မပြန်ဆိုခဲ့ခြင်းသည် မြန်မာစကားပြေဘက်တွင် များစွာ နစ်နာခဲ့ရကြောင်း' မိန့်ဆိုခဲ့ဖူးပါ၏။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၃

ထိုသို့ နှစ်ပေါင်းများစွာ မေ့လျော့ခြင်းခံရသည် ပိဋကတ် သုံးပုံ မြန်မာပြန်ဆိုရေး လုပ်ငန်းကြီးသည် ၁၉၂၃-ခုနှစ်ရောက်မှ စတင်ပေါ်ထွန်းလာပါသည်။ ပိဋကတ်သုံးကို မြန်မာစကားပြေ သက်သက်ဖြင့် ပထမဆုံး အောင်မြင်စွာ ပြန်ဆိုသူမှာ နောင်အဂ္ဂ မဟာပဏ္ဍိတဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခံရသည့် 'ဆရာမြို့'ဖြစ်၍ ဘာသာ ပြန်ဆိုရေးလုပ်ငန်းကြီးအတွက် ငွေအားစိုက်ထုတ် အကူအညီပေးသူမှာ မော်လမြိုင် ကတိုးကောနပ်ရွာမှ ဖွန်းအမျိုးသားသူဌေးကြီး ဦးရွှေလှေး ဖြစ်ပါ၏။

ဦးရွှေလှေးသည်အသက် ၁၄-နှစ်အရွယ်ကပင် အင်္ဂလန်တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့ရ၍ အင်္ဂလိပ်စာနှင့် ပြည်စုံသူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ၁၉၀၇-ခုနှစ် အသက် ၅၀ အရွယ်တွင် မိဘရိုးရာ သစ်လုပ်ငန်းများအပြင် ရော်ဘာ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကို တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်လာသည်။ လုပ်ငန်းသစ်အတွက် အင်္ဂလန်၊ အမေရိကန်၊ ဂျပန်၊ တရုတ်၊ မလေးရှားနိုင်ငံများသို့ ခရီးလှည့်လည်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် ရော်ဘာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကို ဖွဲ့စည်းအမြောက်အမြားစိုက်ထုတ်၍ လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာ ဧကပေါင်း ၂၀၀ ကျော်အထိ ကြီးပွား ဖြစ်ထွန်းလာသည်။ ဦးရွှေလှေးသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအတွက် ကမ္ဘာလှည့်ခရီး နိုင်ငံအသီးသီးရှိ ပိဋကတ်တိုက်ကြီးများကို ဝင်ရောက် လေ့လာခွင့်ရသည်။ ထိုသို့ လေ့လာသောအခါ နိုင်ငံကြီးတိုင်းလိုလိုပင် ပိဋကတ်တော်များကို မိမိတို့ ဘာသာစကားဖြင့် ပြန်ဆို ရေးသားထားကြောင်း တွေ့ရ၏။ ထိုအခါ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြန်မာအမျိုးသားတိုင်း ဖတ်နိုင်မည့် မြန်မာစကားသက်သက်ဖြင့် ရေးသားထားသော ပိဋကတ် မြန်မာပြန်များ မရှိသေးသည်ကို သတိမူမိသည်။ ဦးရွှေလှေး၏စိတ်တွင် 'နောင်လာရောက်သော လူအများ၏

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၄ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာမြို့

အကျိုးစီးပွားအတွက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မည်သူ တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မပြုလုပ် မလှူဒါန်းဘူးသေးသော သာသနာ့နဂါယာ မေ့ဒါးကြီးကို ရဲရဲဝဲဝဲ ရွှန်းရွှန်းစားစား နောက်မဆုတ်သော သဒ္ဒါတရားဖြင့် နိကာယ်ငါးရပ် ပိဋကတ်သုံးပုံကို မြန်မာပြန်ဆိုရန် အကြံပြုပေးခဲ့သည်။

၁၉၁၁-ခုနှစ်တွင် သူဌေးကြီးဦးရွှေလှေးသည် ဦးရွှေကြူ၊ ဆရာမြို့တို့နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး၍ ပိဋကတ်သုံးပုံ မြန်မာပြန်ဆိုရေးကို ညှိနှိုင်းပါသည်။ ထိုနောက် ပိဋကတ်သုံးပုံ ထုတ်လုပ်ရေး ကုမ္ပဏီကို ရန်ကင်းမြို့တွင် တည်ထောင်သည်။ ရွှေကြူကုမ္ပဏီက ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် လယ်တီပဏ္ဍိတ ဦးမောင်ကြီးလည်း ရဟန်းဘဝမှ လွတ်လပ်ပြီး ချိန်ဖြစ်ရာ ဆရာမြို့တို့နှင့်အတူ မော်လမြိုင်သို့လိုက်၍ ကူညီခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉၁၁-ခုနှစ်တွင် ပထမကျော် ဦးမြတ်သူ ဆရာဦးအောင်ဆော်၊ ဆရာဦးမောင်ကလေးတို့၏အကူအညီဖြင့် ပိဋကတ်တော်များကို စတင်မြန်မာပြန်ဆိုပါသည်။ လယ်တီပဏ္ဍိတဦးမောင်ကြီးမှာ တစ်နှစ်ခန့်အကြာ ရွှေကြူကုမ္ပဏီသို့ ပြန်လာရာ ဆရာမြို့ တစ်ဦးတည်း ဦးဆောင်ပြန်ဆိုခဲ့၍ ၁၉၁၁ မှ ၁၉၂၁ ခုနှစ်အထိ ဆယ်နှစ် အတွင်း ဒီဃ၊ မဇ္ဈိမ၊ သယုတ္တ၊ အင်္ဂုတ္တရ ဟူသော နိကာယ်ငါးရပ်ကို ပြန်ဆိုပြီးစီးခဲ့သည်။ ဆရာမြို့၏ မြန်မာပြန်လုပ်ငန်းကြီးကို လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီးနှင့် ဘင်္ဂလားဆရာတော် ဘုရားကြီးတို့က ဦးဆောင်လမ်းညွှန်မှုပေးခဲ့သည်။ ဆရာတော်ကြီး နှစ်ပါးလုံးပင် သူဌေးကြီး ဦးရွှေလှေး၏ ကတိုးကောနပ်ရွာသို့ ကြွရောက်၍ အားပေးစစ်ဆေး ကူညီခဲ့သည်။ ထိုအချက်ကို ဆရာမြို့၏ မြန်မာပြန်စာအုပ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဥဒ္ဒသာသနာကို ကမ္ဘာသံစေ့သော မြန်မာများ ၅

‘မောင်ရွှေလှေး၏ မြန်မာပိဋကတ်တော်များသည် အနုအလင် ပြန်ဆိုပြီးစီးပါက ပါဠိဘာသာကို သင်ကြားခွင့် မရကြကုန်သော ရဟန်းရှင် လူတို့အဖို့ အလွန်လျော်ကန် သင့်မြတ်ပေသောကြောင့် သာသနာတော် အနှုအပြား ထွန်းကား ပေလိမ့်မည်ဟု ဆရာတော်ယူကြည်ချွန်လင်ကြောင်း။’

လယ်တီဆရာတော်မိန့်ဆိုချက်။

‘ယခုဆရာမြို့တို့ ပြန်ဆိုရေးသားပုံမှာ မြန်မာစကားပြေ သက်သက် ဖြစ်သွား၍ ပါဠိဘာသာကို မလေ့ကျင့်နိုင်ကြကုန်သော လူရှင်ရဟန်းတို့အဖို့ အလွန်သင့်လျော်ကောင်းမြတ်ပေ၏။’

ဘင်္ဂလားဆရာတော် မိန့်ဆိုချက်

သူဌေးကြီး ဦးရွှေလှေးသည် မြန်မာပြန်ဆိုပြီးသော ပိဋကတ် စာမူများကို နောင်တွင် ဓမ္မတ္ထမြန်မာပြည်ဘုရင်ခံ ဖြစ်လာသော ဆာဂျေအေမောင်ကြီးလက်သို့ အပ်လိုက်သည်။ သို့သော် စာမူများမှာ နောက်ဆုံးတွင် ဆရာမြို့ထံ ပြန်ရောက် ခဲ့ရာ ဆရာမြို့ကိုယ်တိုင် ဦးစီး၍ စာအုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေခဲ့ရ သည်။ ရန်ကုန်မြို့ ဆိပ်ကမ်းသာလမ်းတွင် မြန်မာပိဋကတ်ကုမ္ပဏီ တည်ထောင်၍ သီလက္ခန့်ပါဠိတော်မှစ၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပါသည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပိဋကတ်တော်အုပ်စု ၃၀ ထုတ်ဝေပြီး သည်။ ဆရာမြို့သည် ပိဋကတ်မြန်မာပြန်များကို လူအများ စိတ်ဝင်စားလာစေရန် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ စာအုပ်ကတ်တလောက်ဆန်ဆန် ပိဋကတ်သုံးပုံ သတင်းစာကို ကိုယ်တိုင်တည်းဖြတ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ သတင်းစာတွင် ခြေသေ့ ရုပ်ပုံနှင့် ‘အကာလိကော ဓမ္မော’ အခါမလင့် အကျိုးပေးသော တရားဟူသော ဆောင်ပုဒ်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် ထိုစဉ်က

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၆ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာမြို့

ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်သော ဆာဂျေအေမောင် ကြီး၏ဓာတ်ပုံကို ၅-လက်မအရွယ် ဘလောက်ပြုလုပ်၍ ဓာတ်ပုံ အောက်တွင် မြန်မာဘာသာပြန် ပိဋကတ်ကျမ်းစာများကို အမြဲဖတ်ရှုနေသောဝန်ကြီးချုပ်ဟူသော စာတမ်းများဖော်ပြကာ လူအများစိတ်ဝင်စားရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ အစိုးရသည် ဆရာမြို့ ၏ ပိဋကတ်မြန်မာပြန် လုပ်ငန်းကို အားပေးသောအားဖြင့် ပိဋကတ်မြန်မာပြန်အစု ၂၅၀ ဝယ်၍ မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရ ဌာနများတွင် ထားစေခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဆရာမြို့အား ပိဋကတ် မြန်မာပြန်လုပ်ငန်းအတွက် ၁၉၂၈ တွင် ဝေလမင်းသား ဘာသာပြန်ဆုငွေ ၁၀၀၀ ကျပ်ကို လည်းကောင်း၊ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် လူပုဂ္ဂိုလ်များထံမှ လေးဦးသာ မျိုးမြင်ခဲ့သည် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ်ကိုလည်းကောင်း ချီးမြှင့်ခဲ့ပါသည်။

ဆရာမြို့သည် ရဟန်းဘဝဖြင့် မန္တလေးမြို့ ဘုရားကြီး တိုက်ဆရာတော် ဦးရန်ကုန်၊ ညောင်လေးပင်တောရ ဆရာတော် ဦးသောမတို့ထံတွင် ပိဋကတ်တော်များကို သင်ယူခဲ့သည်။ ရဟန်းရှစ်ဝါတွင် ရွှေဂူစာသင်တိုက်ကို တည်ထောင်ရာ စာသင် သား ၅၀ခန့်အထိ တိုးပွားခဲ့သည်။ ထို့နောက် လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီးထံ တရားဟော ဓမ္မကထိကအဖြစ် တပည့်ခရာမှ လယ်တီဦးဝါယမဟူ၍ ထင်ရှားလာသည်။ ရဟန်း ၁၀ ဝါအရ တွင် ရန်ကုန် ဗဟန်းဒေါ်ဇနာစရပ်တွင် သံတင်သုံးသည်။ ရန်ကုန်မြို့ မျက်နှာဖုံး လူကြီးလူကောင်းများ၏ ကိုယ်ဆည်းကပ် ခြင်းခံရ၍ ဓမ္မသာဝန သာသနာပြုအသင်းကို တည်ထောင်ခဲ့ သည်။ ဓမ္မဒေသနာတရား သတင်းစာကိုလည်း ထုတ်ဝေခဲ့ရာ အလွန် အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၀ ခုနှစ်တွင် လူဝတ်လဲ၍ ဒေါ်ဇနာနှင့် အကြောင်းပါရာမှ သူဌေးဦးရွှေလှေး၏ ပိဋကတ်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဥဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၇

မြန်မာပြန်လုပ်ငန်းကြီးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဆရာမြို့သည် ဒဝနုစံလုံးလုံး၊ ပိဋကတ် မြန်မာပြန်လုပ်ငန်းကြီးကို ဉာဏ်ပညာ ခွဲလှလကြီးများစွာဖြင့် အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရုံမျှမက စာမူများကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်သည့်အထိ ကြိုးပမ်းခဲ့ရပါသည်။ ထိုခေတ် ငွေရင်း ၆-သိန်းခန့် တန်ဖိုးရှိသော လုပ်ငန်းကြီးကို ငွေရင်းငါးထောင်မျှဖြင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ အလွန် ချီးကျူးဖွယ် ကောင်းလှပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာမြို့၏ ဂုဏ်ကို လယ်တီဦးလှပိုင်က အောက်ပါအတိုင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။

‘ဆရာကြီးဦးမြို့သည် အလုပ်တစ်ခုစုစတင်၍လုပ်မိလျှင် မည်သူမျှ ဖျက်၍မရ။ မပြစ်မနေ လုပ်လေ့လုပ်ထရှိ၍ ဇွဲသတ္တိ အထူးကောင်း၏။ လောကဓတရာနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့သော်လည်း လျှပ်ပေါ်ခြင်းမရှိ။ ကြံကြံခိုင်ခိုင်စွမ်းရှိ၏။ အုပ်ချုပ်မှု၌ လာဘ်မြင်လှ၏။ ပေးကမ်းရက်ရောမှု၌ကား သူမတူမျှ ရှားမှရှား လှ၏။’

စာ ၃၇၃

လယ်တီကွဲဝင်ကျော်များသမိုင်း။

ငွေပေါင်းမြောက်မြားစွာ အကုန်အကျခံ၍ နောင်လာ နောက်သားတို့၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် အမြော်အမြင်ကြီးမားလှသော ပိဋကတ်သုံးပုံ မြန်မာပြန် ဒါယကာ သူဌေးကြီး ဦးရွှေလှေးနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းတွင် အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက်ချထားပါသည်။

‘ဦးရွှေလှေးသည် စိတ်ထား ခိုင်မာ၏။ ထကြွလှလပိရိယာရှိ၏။ အမှတ်အသားမြို့မြဲသဖြင့် သတိကောင်း၏။ ဌာနဌာန

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာမြို့

ကောသလဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံ၏။ အစဉ်းစားအဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံ၏။ မိမိထက် အသက်အရွယ်ကြီးသူ ဂုဏ်သိက္ခာကြီးသူ လူကြီးသူကြီးများကို ရိုသေလေးမြတ်လေ့ရှိ၏။ မိမိကိုယ်ကို နှိမ်ချလေ့ရှိ၏။ ဝါကြွားပလွားလေ မရှိ။ သစ္စာကတိရှိ၏။ ကတိသစ္စာပျက်မည်အရာ လွန်စွာစိုးရိမ်တတ်၏။ အလုပ်တစ်ခုကိုစမိလျှင် အထမမြောက်မချင်း နောက်သို့ ဆုတ်လေ့မရှိ။ ရဲရဲရင့်ရင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လေ့ရှိ၏။ ပညာရှိ လူကြီးသူကြီးတို့ ပစ်တင်ကဲ့ရဲ့မည်ကို အလွန်ကြောက်တတ်၏။ ရုပ်ရွာကိစ္စတို့ကို ဦးစီးဆောင်ရွက်တတ်သူ ဖြစ်လေသည်။’

စာ-၄၆၄-၄၆၅

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ အတွဲ ၁၁။

အမှန်စင်စစ် ပိဋကတ်သုံးပုံ မြန်မာပြန်ဆိုရေးလုပ်ငန်းကြီးကား နယ်နယ်ရရမဟုတ်။ အလွန်အရှေးကြီး၍ ငွေအား၊ လူအား၊ ပညာအားများစွာဖြင့် ပြုလုပ်ရမည် လုပ်ငန်းကြီး ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဉာဏ်ပညာစွမ်းပကာဖြင့် ပြည့်စုံသော အာဇာနည်ယောက်ျားမြတ်တို့သာ စွမ်းဆောင်နိုင်သည့်အလုပ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့သော လုပ်ငန်းကြီးကို စတင်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သော သူဌေးကြီးဦးရွှေလှေး၏ စေတနာသဒ္ဓါတရားနှင့် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဆရာမြို့တို့၏ ဉာဏ်ပညာခွဲလှလကား သမိုင်းတွင် မော်ကွန်းထိုးလောက်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါတော့သည်။

[ဖြယ်နိုး မှတ် ၁၁၊ (နိုဝင်ဘာ၊ ၁၉၉၆)]

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို
ပထမဆုံး အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုသူ

ကမ္ဘာတွင် စုဒ္ဓအဘိဓမ္မာတရားဖြစ်သော သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို ပထမဆုံး အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုသူမှာ မြန်မာပြည်မှ ရန်ိုင် အမျိုးသား ယစ်မျိုးမင်းကြီး ဦးရွှေစံအောင် (၁၈၇၁-၁၉၃၂) ဖြစ်သည်။ ဦးရွှေစံအောင်သည် သီဟိုဠ်မှ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ် စံရင်ခဲသော 'အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ' ခေါ် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို (Compendium of Philosophy) အမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆို၍ ၁၉၁၀-ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်ပါဠိအသင်းကြီးမှ ထုတ်ဝေ ခဲ့ပါသည်။ ဦးရွှေစံအောင်၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကို ဥရောပနှင့် အမေရိကရှိ ပါဠိစာပေပညာရှင်များကများစွာ ချီးကျူးဝေဖန်ပါ သည်။ ၁၉၁၀-ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လထုတ် မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသန အသင်းဂျာနယ် အတွဲ-၁၊ အပိုင်း-၁ Reviews ကဏ္ဍတွင်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၁၀ ဦးရွှေစံအောင်
အင်္ဂလိပ်ရဟန်းတော် အာနန္ဒာမေတ္တေယျက ဦးရွှေစံအောင်၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်နှင့် ပတ်သက်၍ 'စုဒ္ဓဘာသာသည် လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် လည်းကောင်း၊ ရန်ကုန်ကောလိပ် သည်လည်းကောင်း များစွာဂုဏ်ယူနိုင်ကြောင်း' ရေးသားခဲ့ ပါသည်။

၁၉၀၂-ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး လူအမည် (Allan Bennett) အယ်လန် ဘင်းနက် ရဟန်းဘွဲ့အာနန္ဒာမေတ္တေယျ သည် မြန်မာပြည်ရောက်လာ၍ စုဒ္ဓစာပေများကို လေ့လာပါ သည်။ ဝစ္စည်းလေးပါး ဒါယကာမှာ မင်းကြီးကတော် မစွက် လှအောင်ခေါ် ဒေါ်မြမေ ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ရဟန်းတော် အာနန္ဒာမေတ္တေယျကို အကြောင်းပြု၍ ထိုခေတ်ခေတ်ပညာတတ် ဂုဏ်သရေရှိ စုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသို့ ဖြန့်ချိလိုသူ တစ်စုသည် စုဒ္ဓသာသန သမာဓကမခေါ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စုဒ္ဓဘာသာ အသင်းကို ၁၉၀၃-ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ တည်ထောင်ပါသည်။ ထိုအသင်းတွင် အရေးပိုင် ဦးရွှေစံအောင် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ အသင်း၏ နာယကမှာ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ဆရာတော် ဦးဝိသုဒ္ဓသိလာစာရ ဖြစ်၍ ဥက္ကဋ္ဌမှာ ဆရာတော် ဦးဝိစိတ္တ ဖြစ်သည်။ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးမှာ အာနန္ဒာမေတ္တေယျဖြစ်၍ ငွေထိန်းအဖြစ် မင်းကြီးကတော် ဒေါ်မြမေက ဆောင်ရွက် ပါသည်။ ဂုဏ်ထူးဆောင် အသင်းသားများအဖြစ် ရွေးကျင် သာသနာပိုင် မဟာဝိသုဒ္ဓါ ရာမဆရာတော်၊ သီဟိုဠ်ဆရာတော် ကြီး သီရိသုမင်္ဂပ၊ အာရှတိုက်အလင်းရောင် (Light of Asia) ကျမ်းပြု ဆာအက်ဒွန်အာနိုးလ် (Sir Edwin Amorld) လန်ဒန်ပါဠိအသင်း တည်ထောင်သူ ရိုင်းစံဒေးဇစ်ဇနီးမောင်နှံ (Professor Rhys Davids) နှင့် (Mrs. Phys Davids)

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော ပြန့်ပွားမှုများ ၁၁

စသော ဥပမာအားဖြင့် အမေရိက၊ အာရှမှ ဗုဒ္ဓစာပေ ပညာရှင်များ ပါဝင်ပါသည်။ အသင်ကြားမှု ဗုဒ္ဓဝါဒကို ကမ္ဘာပြန့်ပွားရန် ရည်ရွယ်၍ လေးလတစ်ကြိမ် (Buddhism) ခေါ် ဗုဒ္ဓဝါဒ စာစောင်ကို အာနန္ဒာမေတ္တေယျကိုယ်တိုင် ဦးဆောင်၍ ကမ္ဘာသို့ ပြန့်ပွားခဲ့ပါသည်။

ဤလုပ်ငန်းကြီးတွင် ဦးရွှေစအောင်သည် စိတ်အား ထက်သန်စွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက် ဗုဒ္ဓစာစောင် အတွဲ-၁၊ အမှတ်-၂ တွင် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာနှင့် ပတ်သက်သော 'The Processes of Thought' ဟူသောဆောင်းပါးကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပါဝင်ရေးသားပါသည်။ ထို့နောက် လယ်တီဆရာတော်ကြီးနှင့် မစ္စကရိုင်းစံ ဒေးဗစ်တို့၏ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာနှင့် စပ်လျဉ်းသော အမေအဖြေများကို ဦးရွှေစအောင်သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုကာ အပြန်အလှန်ဆက်သွယ် အကျိုးဆောင်ပေးခဲ့ပါသည်။

ထိုသို့ အင်္ဂလိပ်စာတော် အာနန္ဒာမေတ္တေယျကို အကြောင်းပြု၍ မစ္စကရိုင်းစံဒေးဗစ်နှင့် ဆက်သွယ်မိရာမှ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုပါသည်။ ဘာသာပြန်ဆိုပြီးသောအခါ သာသနာတော် ပြန့်ပွားရေးအတွက် လန်ဒန်မြို့ရှိ ဗုဒ္ဓစာပေအသင်းမှ ထုတ်ဝေပေးပါက ကုန်ကျစရိတ်ပါ ခံလိုကြောင်း အကြောင်းကြားပါသည်။ သုံးနှစ်ခန့်ကြာသောအခါ မစ္စကရိုင်း ဒေးဗစ်ထံမှ သူမကိုယ်တိုင် ပြန်ဆိုထားသော သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာပြန် စာမူကို ဦးရွှေစအောင်ထံ ပို့လိုက်ပါသည်။

ဦးရွှေစအောင်သည် မိမိကိုယ်တိုင် ပြန်ဆိုထားသော စာမူနှင့် မစ္စကရိုင်းဒေးဗစ်၏ ဘာသာပြန်ကို တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးကာ ဒုတိယအကြိမ် အသစ်တစ်ဖန်ပြန်ဆို၍ မစ္စကရိုင်းဒေးဗစ်ထံ ပြန်ပို့ပါသည်။ နောက်ဆုံး အကြိမ်ကြိမ်ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးပြီး

အမေ့ဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဦးရွှေစအောင် ၁၂

သောအခါ ဦးရွှေစအောင်၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းသည် ၁၉၁၀-ခုနှစ်တွင် ထွက်ပေါ်လာပါသည်။ တည်းဖြတ်သူမှာ မစ္စကရိုင်းစံဒေးဗစ်ဖြစ်၍ သူမ၏နိဒါန်းတွင် ဦးရွှေစအောင် အဘိဓမ္မာ သင်္ဂဟကျမ်း ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ပုံများကို မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။

ထို့ပြင် အဘိဓမ္မာကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုရန် ဦးရွှေစအောင်သည် အသင့်တော်ဆုံးသော ပညာရှင်တစ်ဦး ဖြစ်ကြောင်း၊ ဦးရွှေစအောင်သည် ဘာသာပြန်ရာတွင် အလွန်ခက်ခဲနက်နဲ သိမ်မွေ့လှသော ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ သဘောတရားများကို ဥပမာပညာရှင်များ နားလည်စေရန် အနောက်တိုင်း အဘိဓမ္မာ အတွေးအခေါ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်၍လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓစာပေ အဋ္ဌကထာဋီကာ အမျိုးမျိုးကို ကိုးကား၍ လည်းကောင်း ရေးသားခဲ့ကြောင်း ချီးမွမ်းထားပါသည်။

ဦးရွှေစအောင်၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကျမ်းတွင် မစ္စကရိုင်းဒေးဗစ်၏ နိဒါန်း၊ ဦးရွှေစအောင်၏ Buddhism Vol. No.2 ပါ The processes of Thought ကို ခွဲထွင်ရှင်းလင်း ရေးသားထားသော 'An Introductory Essay To Compendium of Buddhist Philosophy' ဟူသော ဂုဏ် မျက်နှာရှိ နိဒါန်းရှည်ကြီး၊ ၁၃၈ မျက်နှာရှိ မူလကျမ်းရင်းစာကိုယ် ဘာသာပြန်၊ စာမျက်နှာ ၁၄၇ ရှိ နောက်ဆက်တွဲ ဆါဟာရ ရှင်းလင်းချက်မှတ်စုများ အပါအဝင် စာမျက်နှာပေါင်း ၂၈၅ မျက်နှာရှိပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် လေ့လာသူတိုင်း ဦးရွှေစအောင်၏ ဘာသာပြန် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို လက်ကိုင်ပြုရပါသည်။

အမေ့ဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

စုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၁၃

ဦးရွှေစံအောင်သည် ဆက်လက်၍ စုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းလာ 'ကထာ ဝတ္ထု'ကို Point of Controversy အမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆို၍ လန်ဒန်ပါဠိစာပေ အသင်းကြီးမှ ၁၉၁၅-ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ကထာ ဝတ္ထုသည် ပိဋကတ်သုံးပုံတွင် ကျမ်းပြုသူအမည်နာမ သတ်မှတ် ထားသော တစ်ခုတည်းသော ကျမ်းဖြစ်၍ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်မှာ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလိ တိဿမထေရ် ဖြစ်သည်။ B.c ၂၄၆၊ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ချိန်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ကျမ်း ဖြစ်သည်။

ဦးရွှေစံအောင်၏ ကထာဝတ္ထုအင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကို ၁၉၁၆-ခုနှစ်ထုတ် မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသန အသင်းဂျာနယ်တွင် ပါဠိပါမောက္ခ မောင်တင် (ဆရာ ကြီးဦးဖေမောင်တင်) က ဝေဖန်ချက်ရေးသားပါသည်။ ထို့နောက် ဦးရွှေစံအောင်သည် ယမိုက်ကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ဆက်လက်ပြန်ဆိုပါသည်။

၁၉၁၅-၁၆ ခုနှစ်ထုတ် Journal of The Pali Text Society လန်ဒန်ပါဠိအသင်းဂျာနယ်တွင် လယ်တီဆရာတော် ဘုရာကြီး၏ ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာနှင့် ပတ်သက်သော ဆောင်းပါးကို Buddhist Philosophy of Relations or Mutually Conditioned Phenomena အမည်ဖြင့် ဦးရွှေစံအောင်၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကို ဆွေ့နိုင်ပါသည်။

ဦးရွှေစံအောင်သည် စုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ တရားတော်များကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုပေးရုံမျှမက အနောက်တိုင်း အတွေးအခေါ်ဖြစ်သော အင်္ဂလိပ်သဘာဝတ္ထု ပညာရှင် ပါမောက္ခ ဂျိုးဇန့်စ်၏ လောဂျစ်ကျမ်းကို 'တက္ကိယနယ ဒီပနီ' အမည်ဖြင့် မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၁၄ ဦးရွှေစံအောင်

ထို့ကြောင့် မြန်မာစာပေလောကသို့ အနောက်တိုင်း ဒဿနကို စတင် မိတ်ဆက်ပေးသူတစ်ဦးကို ပြဝါဆိုလျှင် ဦးရွှေစံအောင်ကိုပင် ပြရပေလိမ့်မည်။ ထို့ပြင် ဧရာလက္ခဏာ ဒီပနီ၊ ကာယဂံသမ္ဘာရဒီပနီ၊ ဂူပဒီပနီကျမ်းများကို မြန်မာဘာသာဖြင့် ပြုစုခဲ့ပါသည်။ ဦးရွှေစံအောင်သည် အရှေ့တိုင်း အနောက်တိုင်း ဒဿနအတွေးအခေါ်များကို ကျွမ်းကျင်ရုံမျှမက မြန်မာဘာသာစကား ဝေါဟာရ၊ ပျို့ကဗျာလင်္ကာများနှင့် ပတ်သက်၍ ပညာရှင်များ လေးစားရသော သုတေသန စာတမ်းများကို မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်းဂျာနယ်တွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားခဲ့ပါသည်။ လက်ဝဲသုဒ္ဓရ၏ ထင်ရှားကျော်ကြားလှသော မဲစာတောင်ခြေ ရတုကိုလည်း မြန်မာပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။

ဦးရွှေစံအောင်သည် အနောက်တိုင်းပညာ အင်္ဂလိပ်စာပေကို အထူးကျွမ်းကျင်၍ ကိုလိုနီခေတ် ထိပ်တန်းအရာရှိကြီးတစ်ဦးဖြစ်သော်လည်း မြန်မာလေ့စရိုက်ကို လေးစား၍ မြန်မာ ယဉ်ကျေးမှုစာပေကို လေးစားတန်ဖိုးထားသူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ကိုလိုနီခေတ်အတွင်း မြန်မာစာပေ ယဉ်ကျေးမှုကို နှိမ်ချအထင် သေးလာလျှင် ရဲရဲဝဲဝဲကာကွယ်လေ့ ရှိပါသည်။ တစ်ကြိမ်က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပြဋ္ဌာန်းစာ ရွေးချယ်သတ်မှတ်သော ကော်မတီအစည်းအဝေးတွင် အချို့က မြန်မာစာပေမှ ကောင်းနိုးရာရာ ရာဇဝင်၊ ပျို့ကဗျာ၊ လင်္ကာများ ရွေးချယ်တင်ပြကြသောအခါ အချို့က ဤမျှလောက် မြန်မာစာကို သင်ကြားပေးနေလျှင် ခေတ်မီ နိုင်ငံခြားဘာသာများ သင်ကြားရန် အချိန်ရတောမည် မဟုတ်ကြောင်း အကြောင်းပြ၍ ကန့်ကွက်ကြသည်။ ထိုအခါ ဦးရွှေစံအောင်က မာမာမတ်မတ်ရပ်၍

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၁၅

‘ကျွန်တော်သည် အနောက်တိုင်းစာပေများ၊ အရှေ့တိုင်းစာပေများ တော်တော် နှံ့နှံ့စပ်စပ် ဖတ်ရှုလေ့လာခဲ့ဖူးပါသည်။ ထိုသို့ ဖတ်ရှုခဲ့ရာတွင် ယခုလူကြီးမင်းတို့ရှေ့တင်ပြထားသော မြန်မာ နိုင်ငံဖြစ် လောကနိတိလောက ကောင်းသည် ကျမ်းဟူ၍ တစ်စုမျှ မတွေ့ရပါ’ ဟု မြန်မာစာပေမှ ခုခပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

ဦးရွှေစံအောင်ကို ခရစ်နှစ် ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင် စစ်တွေမြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်မှာ **I.S.O, K.S. M, A.TM** အမှုထမ်း ကောင်းတံဆိပ်ရ ခရိုင်ရာဇဝတ်ဝန် ဦးရွှေသာ ဖြစ်သည်။ ငယ်စဉ်က စစ်တွေမြို့နှင့် ရန်ကုန်မြို့တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့၍ ၁၈၉၂-ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်ကောလိပ်မှ ဘီအေဘွဲ့ ရခဲ့သည်။ ရန်ကုန်ကောလိပ်တွင် ဝိချမ်မာ **Dr. Forchammer** နှင့် ပါဠိကထိက မစ္စတာ **Mr. Jame Gray** တို့ထံမှ အနောက်တိုင်း အတွေးအခေါ်နှင့် ပါဠိစာပေများကို သင်ကြား ဆည်းပူးခဲ့သည်။ ဘွဲ့ရပြီးနောက် မြို့အုပ်ရာထူးဖြင့် အစိုးရ ဝန်ထမ်းအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေစဉ် ၁၈၉၅-ခုနှစ်တွင် ဘုန်းတော်ကြီး ဦးဂန္ဓမာထံမှ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို စနစ်တကျ လေ့လာ လိုက်စားခဲ့ပါသည်။ လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီးထံတွင် လည်း အမြဲဆည်းကပ် မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ ဦးရွှေစံအောင်သည် အစိုးရဝန်ထမ်းဘဝဖြင့် မြန်မာအမျိုးသားများထံမှ ယစ်မျိုး မင်းကြီး ရာထူးကို ပထမဆုံး ရခဲ့သူ ဖြစ်၍ **A.T.M, K.S. M** အမှုထမ်းကောင်း တံဆိပ်များလည်း ရရှိခဲ့သည်။ အစိုးရဝန်ထမ်း ဘဝမှ အနားယူပြီးနောက် ‘လူမျိုးတစ်ရာတစ်ပါး’ ကျမ်းကြီးကို ပြုစုပြီး ခဲသော်လည်း ပုံမနှိပ်ရသေးမီ ၁၉၃၂-ခုနှစ်၊ မေလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။

ဦးရွှေစံအောင် ကွယ်လွန်၍ လပိုင်အကြာ ၁၉၃၂ခုနှစ်၊
အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၁၆ ဦးရွှေစံအောင်

ဇူလိုင်လ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ ဘွဲ့နှင်းသဘင် တစ်ရပ် ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ထိုအခမ်းအနားတွင် မြန်မာပညာရှိ များဖြစ်ကြသော ကျမ်းပေါင်းများစွာ ပြုစုခဲ့သူ လယ်တီပဏ္ဍိတ ဆရာဦးမောင်ကြီး၊ မြန်မာခင်းအုပ်ချုပ်စု စာတန်း ၅ တွဲ၊ ကဗျာဗုဒ္ဓသာရ စသော ကျမ်းများကို ပြုစုခဲ့သည် ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင်၊ မြန်မာစာ ညွှန်ပေါင်းကျမ်း ၄ တွဲနှင့် ကိုးခန်းမျိုး အဖွဲ့ခြေငြိကာ ပြုစုခဲ့သူ အရှေ့ပိုင်ဟောင်း ဦးကျော်ထွန်း၊ ဝလောင် သဒ္ဒါနှင့် အဘိဓာန်ကျမ်းပြု မစ္စကံလက်စလီမင်းတို့အား မဟာ ဝိစ္စာဘွဲ့ ချီးမြှင့်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓသာသနာပိုင်ဖြစ်သော တောင်ခွင် ဆရာတော် ဦးပိသုဒ္ဓ သီလစာရနှင့် မြန်အဘိဓာန်ကျမ်းပြု ရဲစရင် ဟာလီဒေးတို့အား စာပေပါရဂူ **D. Litt** ဘွဲ့ ချီးမြှင့်ပါသည်။ ထိုအခမ်းအနားတွင် တက္ကသိုလ်အမိဝတီ ဖြစ်သော ဘုရင်ခံ ဆာချားလ်အင်းနစ်က မိန့်ခွန်းပြောကြားခဲ့ရာ-

‘ယခုအချိန်၌ ဦးရွှေစံအောင် ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီဖြစ်၍ ဝမ်းနည်းကြောင်း၊ အတယ်၍ ဦးရွှေစံအောင်သာ အသက်နှင့် ကိုယ် ရှိနေသေးပါလျှင် ယခုအခါ ဝါရုဒေါက်တာဘွဲ့ ချီးမြှင့်ရ မည်ဖြစ်ကြောင်း’ ထည့်သွင်းပြောကြားသွားခဲ့ပါသည်။

ဦးရွှေစံအောင်ကား လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီး ပါဠိပါမောက္ခ ဦးဖေမောင်တင်တို့ကဲ့သို့ပင် ဗုဒ္ဓစာပေနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာကို ကမ္ဘာကသိအောင် စွမ်းဆောင်ခဲ့သော အလွန်လုံ့လကြီးမားသည့် နှလုံးရည်ပျံ့လှလှ တစ်ဦးဖြစ်ပါ သည်။ မြန်မာဂုဏ်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတစ်ဦးပါပေ။ တိုင်ပြည် က မေ့သင့်သူတစ်ဦးပါတည်း။ ။

[ဓမ္မတံခွန်၊ တွဲ ၂ မှတ် ၈]

□
အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို

ပထမဆုံး အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုသူ

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာကျမ်းသည် တာတီယ သင်္ဂါယနာတင်ပြီး နောက်မှ ပေါ်ပေါက်လာ၍ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဇာတိတော် မူသော 'တရားဓမ္မ' မဟုတ်ချေ။ သို့သော် ပိဋကတ်သုံးပုဒ်၏ လိုရင်း သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာသုံးဖြာသော သာသနာနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ဘုရားဟောနှင့်မခြား လေးစားအားထား ရသော ကျမ်းမြတ်တစ်ဆူ ဖြစ်ပါသည်။ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်မှာ စုဒ္ဒသာသနာ သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် အထင်ရှားဆုံးသော အဋ္ဌ ကထာ 'ကျမ်းပြုအကျော် ရှင်မဟာစုဒ္ဒဇောသ မထေရ်မြတ်' ဖြစ်သည်။ မထေရ်မြတ်ကား သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် အရိဇ္ဈတ္တယျ ဘုရားလောင်းဟု ချီးကျူးပူဇော်ကြပါသည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ရှင်မဟာစုဒ္ဒဇောသ၏ ဖွားရာဇာတိမှာ မဇ္ဈိမဒေသ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် မဟာဇောမိအနီး ဇောသရွာ ဖြစ်သည်။ အမျိုး အနွယ်မှာ ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်၍ အေဒီလေးရာစုခန့်တွင် ဖွားမြင်ခဲ့ သည်။ အရွယ်ရောက်လျှင် 'စုဒ္ဒဇောသ' အမည်ဖြင့် သီဟိုဠ် ကျွန်းသို့ကူး၍ အဋ္ဌကထာကျမ်းများကို ပြုစုစီရင်ပါသည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာကျမ်းကို မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌ သံတင်သုံးစဉ် အရှင်သံဃပေါလမထေရ်၏ တောင်းပန်တိုက် တွန်းချက်ဖြင့် စီရင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် သီဟိုဠ် ကျွန်း အနုရာဇမြို့၌ မဟာနာမမင်း နန်းစ၍ သာသနာသက္ကရာဇ် ၉၃၀ ခန့်ဖြစ်သည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဟူသော အမည်သည် 'နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း လမ်းစဉ် အကျင့်ကောင်းများ' ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်၍ ပဋိပတ္တိနယ် ပယ်တွင် 'ဝိသုဒ္ဓိမဂ်' မပါလျှင်မပြီးဟု ဆိုရလောက်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် 'ထေရဝါဒ သာသနာ၏ လမ်းညွှန်ကျမ်းမြတ် တစ်ဆူပင် ဖြစ်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၏ဂုဏ်ရည်နှင့်ပတ်သက်၍ 'ဝိသုဒ္ဓိမဂ်' တက်လို့မတော့မထွက် ရှင်ဖျက်ရဟန်းဆိုဟုပင် ဆိုရုံဖြင့်ပြုကြပါသည်။ ဆိုလိုပါသည်မှာ ရဟန်းသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို တက်လျှင် တောထွက်ရမည်။ သို့မဟုတ် လူသော်ထွက်ရမည်။ တောလည်းထွက် လူလည်းထွက်က ရှင်ဖျက်ရဟန်းဆိုသာ ဖြစ်ရမည်ဟု ညွှန်ဆိုကြပါသည်။ ထိုသို့ထေရဝါဒ၏ အုတ်မြစ် အဖြစ်အလွန်အရေးပါလှသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာကျမ်းမြတ် ကို ပါဠိဘာသာမှ ကမ္ဘာသုံးအင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသို့ ပထမဆုံး အောင်မြင်စွာ ပြန်ဆိုခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မွန်မှာ မြန်မာ အမျိုးသား ပါဠိပါဓာနုဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်(D-Litt) ဖြစ်ပါသည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော ပြန့်ပွားမှုများ ၁၉

မူလပထမတွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-ကျမ်းကြီးကို ပါဠိစာပေ ကျမ်းကျင်သော ပညာရှင်များ ခွဲဝေပြန်ဆိုရန် စီစဉ်ထားပါသည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-ပထမပိုင်း သီလခန်းကို ပါဠိပါဓောက္ခ ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်အား ပြန်ဆိုစေ၍ ဒုတိယပိုင်း သမာဓိခန်းကို အရှေ့ပိုင် ဦးရွှေစံအောင်ပြန်ဆိုရန် ဖြစ်သည်။ တတိယပိုင်း ပညာခန်းကို လန်ဒန်ပါဠိစာပေ အသင်းကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ မစ္စကဲရစ္စဒေးဇစ် ကိုယ်တိုင် ပြန်ဆိုရန် စီစဉ်ထားပါသည်။ မစ္စကဲရစ္စဒေးဇစ်မှာ ပါဠိဘာသာ လွန်စွာကျွမ်းကျင်၍ လယ်တီ ဆရာတော် ဘုရားကြီးကိုယ်တိုင် 'ပါဠိဒေဝီ' ဟူသော အမည် စကားဖြင့် ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသော အမျိုးသမီးပညာရှင်ကြီးတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ၁၉၀၄-ခုနှစ်ကပင် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းတွင် ပထမဦးဆုံးကျမ်းဖြစ်သော 'ဓမ္မသင်္ဂဏီ' ကျမ်းကို 'Buddhist Psychological Ethics' အမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ် ဘာသာ ပြန်ဆိုခဲ့သူဖြစ်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဒုတိယပိုင်း သမာဓိခန်း ကို ပြန်ဆိုမည့် အရှေ့ပိုင်ဦးရွှေစံအောင်မှာ ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဇော် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို **Compendium of Philosophy** အမည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၁၉၁၅ ခုနှစ်တွင် တတိယမြောက် အဘိဓမ္မာကျမ်း 'ကထာဝတ္ထု' ကို **Points of Controversy** အမည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပထမပိုင်း သီလခန်းကို ပြန်ဆိုမည့် ပါဠိပါဓောက္ခ ဦးဖေမောင်တင်မှာ အသက်ငယ်ရွယ် သော်လည်း ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် 'အဋ္ဌသာလီနီ' ကျမ်းကို **The Expositor** အမည်ဖြင့် ပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ကျမ်းကြီးကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ခွဲဝေပြန်ဆိုမည့် ပညာရှင်သုံးဦး လုံးပင် ထိုအချိန်က အသင့်တော်ဆုံး ပညာရှင်များဟု ဆိုနိုင်ပါ

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၂၀ ဦးဖေမောင်တင်

သည်။ သို့သော် အရှေ့ပိုင် ဦးရွှေစံအောင်သည် ယစ်မျိုးမင်းကြီး အဖြစ် ရာထူးတိုး၍ အလုပ်အကားလုပ်ရာမှ အစီအစဉ်ပြောင်း ကာ မူလက သုံးဦးတွဲယူရမည့် တာဝန်ကြီးကို ဆရာကြီးဦးဖေ မောင်တင် တစ်ဦးတည်း ထမ်းဆောင်ရပါသည်။ ဘာသာပြန်ဆို ရာတွင် ဆရာကြီးသည် ပါဠိတော်မူရင်းကို အဓိကထား၍ ကုန်းဘောင်ခေတ် 'ပြည်ဆရာတော်' ၏ ဒီဃယကို လက်ကိုင် ထားခဲ့ကြောင်း မိန့်ဆိုဘူးပါသည်။ ထို့ပြင် ညဉ့်နက်သန်းခေါင် စိတ်ဝင်စားစွာ ပြန်ဆိုခဲ့သော ဆရာကြီး၏ နွဲ့လုံလကို အင်္ဂလိပ် အမျိုးသား၊ မြန်မာပြည် ကြေးတိုင်မင်းကြီးဟောင်း၊ ဂျေ-အက်စ် ဇာနီဇယ်က များစွာ ချီးမွမ်းခဲ့ပါသည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ် အက်ဗီတာကောလိပ်တွင် သို့လွန်ပညာ ဆက်လက်ဆည်းပူး ပါသည်။ ထိုအချိန်မှာပင် ဆရာကြီး၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန်သည် **'The Path of Purity'** အမည်ဖြင့် သုံးပိုင်းခွဲ၍ လန်ဒန်စာပေအသင်းကြီးမှ ထွက်ပေါ်လာပါသည်။

၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပထမပိုင်း သီလခန်းကို ဘာသာပြန်စာစဉ် အမှတ် ၁၀ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဒုတိယပိုင်း သမာဓိခန်းကို ဘာသာပြန် စာစဉ်အမှတ် ၁၇ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် တတိယပိုင်း ပညာခန်းကို ဘာသာပြန်စာစဉ်အမှတ် ၂၁ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အသီးသီး ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကမ္ဘာတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပထမဦးဆုံးသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကြီးသည် မြန်မာအမျိုးသား ပညာရှင်တစ်ဦး၏ ကြိုးစားအားထုတ်မှုဖြင့် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်၏ အသက်အရွယ်မှာ ၃၄ နှစ်မျှသာ

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဓမ္မသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ

၂၁

ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ထိုဘာသာပြန် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကြီး၏ အောက်ပိုင်းကဏ္ဍများကို အောက်စပို့ဒ် တက္ကသိုလ်အတွက် စာတမ်းတင်သွင်းရာ ဘီလစ်(B-Litt)ဘွဲ့ကို မြန်မာအမျိုးသား များထဲမှ ပထမဦးဆုံး ရရှိပြန်ပါသည်။ ထို့ပြင် ခက်ခဲနက်နဲ သိမ်မွေ့လှသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကြီးကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ အောင်မြင်စွာ ပြန်ဆိုခဲ့ခြင်းကြောင့် ယိုးဒယားဘုရင်၏ဆုငွေ ပေါင်တစ်ထောင်ကို ရရှိခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ဆုငွေအားလုံးကို ဆရာကြီးသည် လန်ဒန်ပါဠိစာပေအသင်းကြီးအား လှူဒါန်းလိုက် ရာ ဆရာကြီး၏ လေးစားမြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းသော စိတ် စေတနာကို တွေ့မြင်ကြည့်သိနိုင်ပါသည်။

‘စင်ကြယ်ခြင်းသို့ သွားရာလမ်း’ **The Path of Purity** အမည်ဖြင့် ထင်ရှားလှသော စာမျက်နှာ ၈၅- ရှိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် သုံးပိုင်းလုံးကို တစ်စုတစ်ပေါင်း တည်းအပြင် ၁၉၇၁-ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်ပါဠိစာပေအသင်းကြီးမှ ဒုတိယအကြိမ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ဤအကြိမ်တွင် စာအုပ် အတွက် ကုသိုလ်ဖြစ် အလှူရှင်မှာ မလေးရှားပြည် ဝိနန်မြို့မှ မလေးအမျိုးသားသူငွေ မစ္စတာရုပ်အင်ပို **Mr. Yap Eng Hoe** ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်၏ ဉာဏ်ပညာခွဲလှလှ နှင့်အတူ မလေးအမျိုးသားသူငွေ၏ စေတနာ သဒ္ဒါတရား အမြော်အမြင်ကြီးမားမှုကို လေးစားစွာ တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန်ကျမ်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်၏ ‘အမေခန်းကျမ်းပြုဂုဏ်ရည်’ ကို ကျမ်းဆိုရာတွင် မစ္စတာရုပ်အင်ပို ကိုယ်တိုင် အတီးအလင်း ချီးမွမ်း ထားပါသည်။ လူမျိုးမတူ ဘာသာမတူ ပညာရှင်တစ်ဦးက အခြားတစ်ဦးအား လိုက်လိုက်လှဲလှဲ ဆိုထားသော ချီးမွမ်းစကား

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဦးဖေမောင်တင်

၂၂

ကိုထောက်၍ ဆရာကြီး၏ ဉာဏ်ပညာကြီးမားမှု လုံလပ်ရိယ ထက်သန်မှု စေတနာသဒ္ဒါတရားဖြူစင်မှုတို့ကို မှန်းဆကြည့်သိ နိုင်ပါသည်။ ဆရာကြီး အသက် ၈၅-နှစ်အရွယ် ကွန်လွန်ချိန် တွင် ဆရာကြီး၏ တပည့်ရင်းပညာရှင် ဆရာမင်းသုဝဏ်က မစ္စတာရုပ်အင်ပို၏ ချီးမွမ်းစကားကိုပင် တစ်ဖန်ကိုးကား၍ အောက်ပါအတိုင်း ကန်တော့စာတမ်း ရေးသားပူဇော်ခဲ့ပါသည်။

ဤတွင် ဆရာကြီးသည် တစ်သက်ပတ်လုံး လေးလေး စားစား မြတ်မြတ်နိုးနိုးလေလာကာ နက်နက်နဲနဲ ကျယ်ကျယ် ပြန်ပြန် တွေးတော၍ ပြန်ဆိုရေးသား ဟောပြောခဲ့သော ဝိဇ္ဇကတ်တော် ကျမ်းဂန်များမှ ကျမ်းကြီး တစ်ကျမ်းအကြောင်း ကို အနည်းငယ်တင်ပြလိုပါသည်။

ဆရာကြီးသည် ၁၉၂၂-ခုနှစ်(အသက် ၃၄နှစ်)အရွယ် တွင် အင်္ဂလန်ပြည်၊ အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်အက်ဇီတာကောလိပ် ၌ ပညာဆက်လက်သင်ယူလျက်ရှိပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဆရာကြီးသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကြီးကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆို ပြီးဆုံးသဖြင့် နိဂုံးကမ္မတ် အဆုံးသတ်ပါသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကြီးသည် ဝိဇ္ဇကတ်သုံးပုဒ်၏ အဆီအနှစ် ဖြစ်သဖြင့် အလွန် သိမ်မွေ့ နက်နဲခက်ခဲသော ကျမ်းကြီးဖြစ် သည်။ ဓမ္မသာသနာနိုင်ငံများတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည်သာလျှင် ဤကျမ်းကြီးကို ပေါက်ပေါက်ရောက်ရောက် သင်ကြားပို့ချနိုင် စွမ်း ရှိသည်ဟု ပညာရှိများ မိန့်ဆိုသည်ကို ကြားပူးရပါသည်။ ဤသို့သော ကျမ်းကြီးကို အင်္ဂလန်ပြည်၊ လန်ဒန်မြို့၊ ပါဠိတော် အသင်းက ဘာသာပြန်ဆိုထုတ်ဝေရန် တစ်ဆယ့်သုံးနှစ်ပတ်လုံး အားထုတ်ကြိုးပမ်းပါသည်။ အနာဂါရိက မစ္စဝါလ သိဟိုဠ်သား ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးက ငွေကျပ် ၁၀၀၀ ပူဇော်၍ ဘာသာပြန်နိုင်စွမ်း

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဥဒ္ဒသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၂၃
ရှိသူကို ရှာဖွေရန် တာဝန်ပေးအပ်သဖြင့် ပါဠိတော်အသင်းက
မေ့စွက်ရစွဲဒေးစစ် (မြန်မာအစော့် လန်ဒန်ဒေဝီ)က ငွေထုပ်ပိုက်
ကာ အာရှ၊ ဥရောပ၊ အမေရိက၊ ဩစတြေးလျ တိုက်ကြီးများ
တွင် ရှာဖွေပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ ပီဋိကတ်တော်သမိုင်းတွင်
မင်္ဂလာတရားတော်ကို စဟူ၊ များစွာကုန်သော၊ ဒေဝါစ၊ နတ်တို့
သည် လည်းကောင်း။

မနုဿာစ၊ လူတို့သည်လည်းကောင်း။ သောတ္တာနံ၊
စင်ကြယ်စွာသော။ ဒီဇ္ဇာနံ၊ ဒီဇ္ဇာနံချမ်းသာကို။ အာကခံမာနာ၊
လိုချင်တောင်းတကုန်သည်ဖြစ်၍။ မင်္ဂလာနိ၊ စီးပွားချမ်းသာ ဖြစ်၏
အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော မင်္ဂလာတရားတော်တို့ကို။ ဒွါဒဿဟိ၊
တစ်ဆယ်နှစ်နှစ်ကို ကာလပတ်လုံး။ အစိန္တယု၊ ကြာကြာကုန်၏။
စိန္တယန္တပိ၊ ကြာကြာကုန်သော်လည်း။ နာမိဂစ္ဆန္တိ၊
မသိနိုင်ကုန်ဆိုသကဲ့သို့ပင် ဝိသုဒ္ဓါမဂ်ကျမ်းကြီးကို ဘာသာပြန်
နိုင်စွမ်းရှိသည် ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှာဖွေရာ တစ်ဆယ်သုံးနှစ်
ကြာခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါကျမှ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဦးဖေမောင်တင်ကို
တွေ့ရှိ၍ တာဝန်ပေးအပ် ဇေယျာရပ်ခံကြသဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ
သို့ ပြန်ဆိုရာ ၁၉၂၂ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၀-ရက်နေ့ နိုဒါန်း
ရေးသော ဝိသုဒ္ဓါမဂ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် ကျမ်းကြီးသည် အရှေ့
လောကမှ နေမင်းကြီး ထွက်ပေါ်လာသကဲ့သို့ ထွက်ပေါ်လာ
ပါသည်။ ဤကျမ်းသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်လည်း ပထမ
အကြိမ်၊ ဥရောပဘာသာဖြင့်လည်း ပထမအကြိမ် ပေါ်ပေါက်
လာသော ဝိသုဒ္ဓါမဂ်ကျမ်းဖြစ်သဖြင့် လန်ဒန်ဒေဝီသည် အလွန်
နှစ်ထောင်းအားရဖြစ်ကာ၊ ဘာသာပြန်သူ ဦးဖေမောင်တင်
အကြောင်းကို နိဂုံးစာတွင် များစွာ ချီးကျူးရေးသား ဂုဏ်ပြုခဲ့
သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤပင်ပန်းဖွယ်ဖြစ်သော မကြာခဏ

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၂၄ ဦးဖေမောင်တင်

စိတ်အားလျော့ဖွယ်ဖြစ်သော ခဲယဉ်းကုတ်ကော်သော လုပ်ငန်း
ကြီးကို လက်ရှိ စာဖတ်ပရိသတ်နှင့် လာလတ္တံ့သော စာဖတ်
ပရိသတ်တို့၏ အကျိုးငှာ မဆုတ်မနစ်သော လူလဉာဏ်ဖြင့်
မရမနေ အပြီးအဆုံးတိုင်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုပေးသော
ဦးဖေမောင်တင်၏ကျေးဇူးကို အထူးအောက်မေ့ကြောင်း လန်ဒန်
ဒေဝီက စိတ်အားထက်သန်စွာ မိန့်ဆိုပါသည်။ ယခုအခါ
ဤဥဒ္ဒသာသနာကျမ်းကြီးကို ကမ္ဘာသို့ တင်ပြနိုင်ပြီဖြစ်၍ အထူး
အားရနှစ်သက်ဖွယ်ရှိကြောင်း မိန့်ဆိုပါသည်။ မိမိ၏စကား
မဟုတ်သော ပါဠိဘာသာမှ မိမိ၏စကားမဟုတ်သော အင်္ဂလိပ်
ဘာသာသို့ စက်ခဲနက်နဲသော ကျမ်းကြီးကို ရှေးရွှေခေမာမော
အောင်အောင်မြင်မြင် ပြန်ဆိုနိုင်သည်မှာ အဖွယ်ကြီးတစ်ပါး
ဖြစ်ပေသည်ဟု မိန့်ဆိုပါသည်။ လန်ဒန်ဒေဝီသည် နှစ်ထောင်း
အားရ ဝမ်းသာလှသည်ဖြစ်၍ 'So the man Pe Maung
Tin became also of the Worthy Ones' ဟု၍ပင်
ကြွေးကြော်လိုက်ပါသည်။ ဤသို့သော မိန့်ဆိုချက်ကို အချို့သော
ပုဂ္ဂိုလ်များက အတိဂုဏ္ဏ ဒေါသများ သင်လေမည်လားဟု
အလင်္ကာသံသယ ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်မိလိမ့်မည်။ သို့ဆိုလျှင်
အလင်္ကာဆရာက အတိဂုဏ္ဏဒေါသ သင်သည်မဟုတ်၊ အတိ
သယဂုဏ္ဏိအလင်္ကာမြောက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဖြေဆိုလိမ့်မည်
ထင်ပါသည်။ ဤဝိသုဒ္ဓါမဂ် အင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန်ကျမ်းကြီး
သည် ပထမပုံနှိပ်ပြီးနောက် ၄၉-နှစ်ကြာသော ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင်
မလေးရှားနိုင်ငံ၊ ပီနဲမြို့၊ တရုတ်အမျိုးသား မစ္စတာယပ်အင်ဟို
၏ဓမ္မဒါနအဖြစ် ဒုတိယအကြိမ် ထွက်ပေါ်လာပါသည်။
ဤကဲ့သို့ အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာမရွေး၊ လောကကို
ကျေးဇူးပြုမည်ဆိုလျှင် ဆောင်ရွက်မည်ဟူသော ကျွန်တော်တို့၏

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၂၅

ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်ကို ရိုသေမြတ်နိုးလက်စွဲဖို့၍ ရှိခိုးကန်တော့ပါကြောင်း။

ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်ကား ဘဝတစ်လျှောက်လုံး လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ အလွန်နည်းပါး၍ ပညာရှင်ပီသသော ပညာရှင်ကြီးတစ်ဦးအဖြစ်သာ နေထိုင်သွားခဲ့ပါသည်။ ဆရာကြီးကွယ်လွန်ခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း ဆရာကြီး၏ ပညာရှိ သူတော်ကောင်း ဂုဏ်သတင်း ကျော်စောခြင်းကား အစဉ်ထွန်းလင်းနေမည်သာ ဖြစ်သည်။ မြန်မာကို ကမ္ဘာကသိအောင် ပညာစွမ်းရည်ဖြင့် ကြီးစားခဲ့သော နှလုံးရည်ပညာရှင် ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မွန် ပါတည်း။

[ဓမ္မတံခွန်၊ တွဲ ၁၊ မှတ် ၁၀ (အောက်တိုဘာ၊ ၁၉၉၁)]

အမေဠာယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ

ဝိဘင်းကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုသူ

ဝိဘင်းကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ (၇)ကျမ်းတွင် ဒုတိယမြောက် ကျမ်းစာ ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာတရားသည် အလွန်နက်နဲ သိမ်မွေ့လှသဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုရန်မလွယ်ကူလှချေ။ အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓလိုကျ ပါဠိတော်အတိုင်း တိတိကျကျ ထိထိမိမိ ဘာသာပြန်ဆိုရန် အလွန် ခက်ခဲလှပါသည်။ နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ အတွင်း လန်ဒန်ပါဠိစာပေအသင်းကြီးနှင့် ဥရောပ၊ အမေရိက ပညာရှင်များ၏ ကြိုးစားအားထုတ်မှုဖြင့် ပီဇကတ်တော် အင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန်များ ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ ဝိနည်းနှင့် သုတ္တန် ပီဇကတ်တော်များအားလုံးနီးပါးပြန်ဆိုပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ အဘိဓမ္မာ ပီဇကတ်တွင်မူ အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတွင် ပထမဦးဆုံးသော ကျမ်း ဖြစ်သည့် ဓမ္မသင်္ဂဏီမှ တစ်ပါး ကျန်သော အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်မှာပြန်ဆိုရန် ကျန်ရှိနေပါသည်။ ထို့အထဲတွင် ဝိဘင်း ပါဠိတော်လည်း ပါဝင်နေပါသည်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်ရောက်မှ

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၂၈ ဆရာတော် အရှင်သေဠိလ

မြန်မာပြည်သား ကမ္ဘာသာသနာပြု ဆရာတော် ပထမကျော် အရှင်သေဠိလ၏ စွမ်းအားဖြင့် ဝိဘင်းအင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကျမ်း ထွက်ပေါ်လာပါသည်။ ဆရာတော်၏ဘာသာပြန်ကျမ်းစာသည် လန်ဒန် ပါဠိစာပေအသင်းကြီး၏ ဘာသာပြန် ကျမ်းစာအမှတ် ၃၉ 'The Book of Analysis' အမည်ဖြင့် ထွက်ပေါ်လာ ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဝိဘင်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကျမ်းကို ၁၉၆၄ ခုနှစ် ဆရာတော် အင်္ဂလန်သို့ ပြန်လည် ကြွရောက်လာစဉ် လန်ဒန် ပါဠိစာပေ အသင်းကြီး၏ အတွင်းရေးမှူး မစ္စတာ အစ်စလေဒင် ဧနီးမောင်နှံ၏ နေ့အိမ်တွင် ပြုစုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ခေတ်မီ ပစ္စည်းများဖြစ်သော အသံသွင်းစက် လက်နှိပ်စက်များ၏ အကူ အညီဖြင့် ၂ နှစ်အတွင်း အပြီးပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။ လက်ရေးဖြင့် ပြန်ဆိုပါက လေးငါးနှစ်ခန့် ကြာပေလိမ့်မည်။ ဝိဘင်းအင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန်ကျမ်းတွင် ဆရာတော်၏ ထေရုပ္ပတ္တိ အကျဉ်းနှင့် ဓာတ်ပုံ။ လန်ဒန်ပါဠိစာပေအသင်း ဥက္ကဋ္ဌ အမျိုးသမီးကြီး ဒေါက်တာ အိုင်ဘီဟော့နား (I. B. Homer) ၏ မိတ်ဆက် စကား။ ဘာသာပြန်ဆိုသူ ဆရာတော်၏ နိဒါန်း။ လန်ဒန်ပါဠိ စာပေအသင်းကြီး၏ အတွင်းရေးမှူး မစ္စတာအာ အီ၊ အစ်စလေဒင် (R. E. Iggleeden) ၏ ၅၇ မျက်နှာရှိသော နိဒါန်းရှည်ကြီး၊ ကျမ်းရင်း အနှစ်ချုပ်၊ ဘာသာပြန် ဓာတ်ပုံ မူရင်း ၅၅၉ မျက်နှာ အပါအဝင် စာမျက်နှာပေါင်း ၆၅၆ မျက်နှာ ရှိပါသည်။ ဒေါက်တာ အိုင်ဘီ ဟော့နား၏ နိဒါန်းတွင် ဆရာတော်၏ ဘာသာပြန်နှင့် ပတ်သက်၍ အသေးစိတ် တိတိကျကျ ပြန်ဆိုရ မှုမက ရှင်းလင်းလွယ်ကူကြောင်း၊ ဘာသာပြန်လက်ရာသည် အစအဆုံးပြေပြေဖြစ်ဖြစ် နှစ်လိုဖွယ်ရှိကြောင်း၊ ဘာသာပြန်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ

၂၉

သူသည် စကားလုံး ရွေးချယ်မှုကို အထူးဂရုစိုက်ထားကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ လိုက်စားသူတိုင်း ဘာသာပြန်ဆိုသူ ဆရာတော်အား ကျေးဇူးများစွာတင်ဖွယ်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ မစ္စတာ အစ်စလေဒင်၏ ဒီဗီဒီရှည်တွင်လည်း အဘိဓမ္မာ၏ သဘောနှင့် ဆရာတော်၏ ဘာသာပြန် လက်ရာမြောက်ပုံကို အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းရေးသားထားပါသည်။ ဆရာတော်၏ ဝိဘင်းကျမ်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာတော်၏ ထေရုပ္ပတ္တိတွင် ဆရာတော် ဦးဉာဏ်က ဆောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

အဘိဓမ္မာ ဝိဘင်းပါဠိတော်ကို ဘာသာပြန်ဆိုသောအခါ အနောက်၌ ကြုံတွေ့ရသောအတွေ့အကြုံများအရ ဆရာတော်၏ စိတ်အစဉ်၌ နားလည်လွယ်အောင် အဘယ်ပုံ ရေးရပါမည်နည်း ဟု သိလွယ်မှတ်လွယ်သော စကားအသုံးအနှုန်းကို သုံးနှုန်းပြန်ဆိုရန် ကိန်းအောင်းနေသဖြင့် ပါဠိပညာရှင်များအနေဖြင့် အချို့နေရာများ၌ ပေါ်နေသလို ဟာနေသယောင် ထင်ကောင်း ထင်မိပေမည်။ သို့သော် မှားသည်ဟူ၍ကား မဆိုသာပေ။

ဥပမာ။ ။ ကတမေဓမ္မာ ကုသလာ 'အဘယ်တရားများသည် ကုသိုလ်မည်ပါသနည်း' ကို 'What states are good' ဟု အလွယ်ဆုံးဘာသာပြန်ဆိုထား၍ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို လေ့လာကြည့်ရှုထားသူအဖို့ မထိမိသလို ဟာနေသယောင် ထင်စရာ ရှိနေပေသည်။ သို့သော် ကုသိုလ်ဟူသည် ကောင်းသော သဘောတရားဖြစ်ကြောင်း အဋ္ဌသာလိနီ၌ လည်းကောင်း၊ အခြားသော အဋ္ဌကထာများ၌ လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားသောကြောင့် မှားသည်ဟု မဆိုနိုင်သလို ပေါ်နေသည်ဟူ၍လည်း ဆိုစရာ မရှိပေ။

အမေဉ္ဇယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၃၀

ဆရာတော် အရှင်သေဠိလ

ထိုမှတစ်ပါး ဝိဘင်းပါဠိတော် တစ်အုပ်ကို ဘာသာပြန်လိုက်ရုံဖြင့် အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းလုံးကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်လိုက်သလို ဖြစ်သွားပေသည်။ အကြောင်းမှာ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ အဘိဓမ္မာတွင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဦးတည်၍ဟောတော်မူသော ခန္ဓာအာယတနနာမ်တရား သဗ္ဗာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စသော တရားများကို အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ဆိုဝေဖန်ထားသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာကို လေ့လာလိုသော သူကို ဝိဘင်းပါဠိတော် 'ဘာသာပြန်' 'The Book of Analysis' စာအုပ် တစ်အုပ်တည်းဖြင့် ဆရာတော်၏ ပိဋကတ်ဉာဏ်နှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား ကျွမ်းကျင် လိမ္မာပုံကို သိသာနိုင်ပေတော့သည်။

ဆရာတော်သည် ဝိဘင်းအင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကျမ်းအပြင် 'Buddhism and the Personal Life' 'The Fundamental Principles of Theravada Buddhism' 'Essential Themes of Buddhist Lectures' စာအုပ်များကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ပြုစုခဲ့ပါသည်။ ယခုအခါဗုဒ္ဓဘာသာသည် ကမ္ဘာ့စွန်းရိပ်သာများ၏ အကူအညီဖြင့် ကမ္ဘာအနှံ့ ပြန့်ပွားနေပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာပင်စည်ကြီးမှ အကိုင်းအခက်အလက်များ ဖြာထွက်နေချိန်ဟု ဆိုရပါမည်။ သို့သော် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၅၀ ခန့်ကမူ ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိတ်ဝင်စားသူ အလွန် နည်းပါး၍ သာသနာပြုပျံ့နှံ့လိမ့်မည်။ အလွန်ရှားပါးလှပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် မည်သူ၏အကူအညီ အထောက်အပံ့မျှ မယ်မယ်ရရ မရရှိဘဲ မိမိ၏ ခွဲမြဲသော ယုံကြည်ချက်၊ မိမိ၏ သီလသမာဓိပညာကို အရင်းတည်၍ အနောက်နိုင်ငံတွင် ခွန်ခွန်စားစား သာသနာပြုခဲ့သော မြန်မာပြည်မှ သာသနာ အာဇာနည်ကို ပြပါဆိုလျှင် ဆရာတော် အရှင်သေဠိလကိုပင် ပြရပေလိမ့်မည်။

အမေဉ္ဇယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၃၁

ဆရာတော်အရှင် သေဠိလသည် ၁၂၅၀ ခုနှစ် မြန်မာပြည် အလယ်ပိုင်း ရမည်းသင်းနယ်၊ ပုတီးကုန်းကျေးရွာတွင် ဖွားမြင် ခဲ့၍ နာမည်ကျော် အရှင်အာဒိစ္စဝံသ၏ တပည့်အရင်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် အစိုးရ ပထမမြန်မာစောပွဲမှ ပထမကျော်ဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် မန္တလေး သက္ကသိုလ် ပရိယတ္တိ စာမေးပွဲကို အောင်မြင်ခဲ့၍ မြန်မာပြည်၏ အဆင့်မြင့်ဆုံး ပရိယတ္တိ စာမေးပွဲများကို အသက် ၂၅ နှစ်အတွင်း ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ရန်ကုန်မြို့ အရှင်အာဒိစ္စဝံသကျောင်းတိုက်တွင် ၁၂ နှစ်တိုင်တိုင် ဂဏဝါစက စာချဆရာတော်အဖြစ် ပီဇုကတ်တော်များ ပို့ချနေခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် အိန္ဒိယပြည် တရား၏ စန္ဒီနိကေတန်ကာလီပိတွင် အင်္ဂလိပ်နှင့် သက္ကတဘာသာများကို ဆည်းပူး၍ မဒရပ်ပြည်နယ် ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်းချုပ်၏ နာယကအဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် သီဟိုဠ်သို့ ဆက်လက် ထွက်ခွာခဲ့ပါသည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်သို့ ကြွရောက်၍ ၁၄ နှစ်တိုင်တိုင် ဗုဒ္ဓသာသနာပြုလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရင်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ မေတ္တာရပ်ခံမှုကြောင့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ ကထိကအဖြစ် ၈ နှစ်တိုင်တိုင် သင်ကြားပို့ချခဲ့ပါသည်။ ထို့အတွင်း သာသနာရေးဌာနမှ ထုတ်ဝေသော ဓမ္မရောင်ခြည် အင်္ဂလိပ်စာစောင်တွင် အယ်ဒီတာ အဖြစ် ၂ နှစ်ခန့် အကူအညီ ပေးခဲ့ပါသည်။

၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်သို့ ၂ နှစ်မျှ ပြန်လည် ကြွရောက် သာသနာပြုရင်း ဝိဘင်းကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို ပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။ ဆရာတော်သည် အခါအားလျော်စွာ အင်္ဂလန်၊

အမေဠယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၃၂ ဆရာတော် အရှင်သေဠိလ

ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီ၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဆွီဒင်၊ ဟော်လန်၊ ဘယ်လဂျီယံ၊ အမေရိက အနောက်နိုင်ငံများသို့လည်းကောင်း၊ ဂျပန်၊ ဩစတြေးလျ စသော အရှေ့နိုင်ငံများသို့ လည်းကောင်း ကြွရောက် သာသနာပြုခဲ့ပါသည်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် နောက်ဆုံးအကြိမ် အဖြစ် အင်္ဂလန်သို့ ကြွရောက်၍ တပည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ ဆန္ဒအရ ငါးလခန့် သာသနာပြုခဲ့ပါသည်။ ဆရာတော်သည် ယနေ့တိုင် ကျန်းမာရေးကောင်းမွန်စွာဖြင့် သာသနာပြုနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ဆရာတော်၏ သီလသမာဓိပညာနှင့် ကမ္ဘာတွင် ထူးထူးချွန်ချွန် သာသနာပြုခဲ့သော ဂုဏ်ရည်ကို ပူဇော်သော အားဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရက ဆရာတော်အား အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်နှင့် အဘိဓမ္မဟာ ရှေ့ဂုရု ဘွဲ့တံဆိပ်တော် ဆက်ကပ်လှူဒါန်းခဲ့ပါသည်။

ဆရာတော်၏ နိုင်ငံခြားသာသနာပြု ခရီးတစ်လျှောက် တွင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အလိုကျ ပရိယတ်ပဋိပတ်ကွဲလွက် ညံ့ညံ့ မျှမျှ သာသနာပြုခဲ့ခြင်း၊ ထေရဝါဒသာသနာတော်ကို သန့်သန့် ရှင်းရှင်း မရောမယှက်စေဘဲ ဉာဏ်ပညာ ဇွဲဝီရိယ ကြီးမားစွာ သာသနာပြုခဲ့ခြင်းမှာ ချီးကျူးဖွယ်ရာပင် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ပရိယတ်သာသနာ ထွန်းကားရေးအတွက် 'The Middle Way' ကဲ့သို့ အင်္ဂလိပ်စာစောင်များတွင် ဆောင်းပါး ဟောပြောချက်များ ရေးသားခြင်း၊ အင်္ဂလန်တွင် ပါဠိဘာသာ သင်တန်း၊ နိကာယ် သင်တန်း၊ အဘိဓမ္မာ သင်တန်းများကို လေ့လာတက်ရောက်သူ ဦးရေကို ပမာဏမထားဘဲ အစဉ်ပိုချ ခဲ့ခြင်းတို့ကား ဆရာတော်၏ သာသနာပြု မှတ်တိုင်များပင် ဖြစ်ပါသည်။

အမေဠယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၃၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကားသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် လည်းကောင်း၊ ပိဋကတ်သုံးပုံတွင် အခက်ခဲအနက်နဲဆုံးဖြစ်သော အဘိဓမ္မာတရားတော်ကျမ်းကျင်မှု အပို့အချ အသင်အကြားများခြင်းနှင့် လည်းကောင်း၊ အသိအမှတ်ပြုခြင်း ခံရပါသည်။ ထိုအချက်ကို ဆရာတော် အရှင်သေဠိလ၏ ကမ္ဘာသာသနာပြုလုပ်ငန်းနှင့် ဝိဘင်းအင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကျမ်းစာက ထပ်လောင်း သက်သေပြခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

[ဓမ္မတံခွန်၊ တွဲ ၁၊ မှတ် ၉ (စက်တင်ဘာ၊ ၁၉၉၁)]

အမေဠာယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုသူ

ပဋ္ဌာန်းကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ (၇)ကျမ်းတွင် နောက်ဆုံးကျမ်း ဖြစ်၍ အတိုင်းအတာဖြင့် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ စာအုပ် (၅)တွဲ စာမျက်နှာပေါင်း (၂၆၄၀)ရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ကိုရပြီး (၂၂) ရက် မြောက်နေ့တွင် ဗောဓိပင်၏ အနောက်မြောက်အရပ် စတုတ္ထသတ္တာဟာ ဖြစ်သော ရတနာ ဃရ စအိမ်၌ (၇) ရက် စတော်မူပါသည်။ ထိုသို့ စတော်မူစဉ် အဘိဓမ္မာ ဒေသနာ ဖြစ်သော-

- ဓမ္မသင်္ဂဏီ
- ဝိဘင်္ဂ
- ဓာတုကထာ
- ပုဂ္ဂလပညတ်
- ကထာပတ္ထု

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၃၆

မူလပဋ္ဌာန်း ဆရာတော် ဦးနုရဒ

သမုတ်- ကျမ်းများကို အစဉ်အတိုင်း သုံးသပ်ဆင်ခြင် တော်မူပါသည်။ ထိုသို့ အဘိဓမ္မာ (၆) ကျမ်းကို သုံးသပ်စဉ် ထူးခြားဆန်းကြယ် အဖွယ်သူရဲ မဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ပဋ္ဌာန်း ကျမ်းကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်သောအခါ ရောင်ခြည်တော်(၆)ပါး ထွက်ပေါ် ကွန့်မြူးလာပါသည်။ ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်မှ ရောင်ခြည်တော်များသည် အရပ်ဆယ်မျက်နှာသို့အပိုင်းအခြား အတားအဆီးမရှိ ထွန်းလင်းတောက်ပလာပါသည်။

ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်သည် ထူးခြားဆန်းကြယ်သည်နှင့် အမျှ ဓမ္မဂမ္ဘီရ အတ္ထဂမ္ဘီရ ဒေသနာဂမ္ဘီရ ပဋိဝေဂဂမ္ဘီရ ဟူသော နက်နဲခြင်း (၄)ပါးဖြင့် လွန်စွာနက်နဲ၍ သမုဒ္ဒရာပြင်ထက်ပင် ကျယ်ဝန်းနက်နိုင်းလှပေသည်ဟု အဋ္ဌကထာတွင် ဖွင့်ဆိုထား ပါသည်။ ထို့ပြင် ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်သည် ဓမ္မသေနာပတိ ဖြစ်သော ရှင်သာရိပုတ္တရာ မဆော်မြဲတံကြီးပင် အပြည်အစုံ ဉာဏ်သက်ဝင်အောင် ဆင်ခြင်သုံးသပ်နိုင်သောဒေသနာမဟုတ်။ သဗ္ဗညုတ ဘုရားရှင်တို့၏ အရာသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သာသနာ ကွယ်သည်အခါ အစက်ခဲအနက်နဲဆုံး ဖြစ်သော ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးမှပင် စတင် ကွယ်ပျောက်မည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုမျှ နက်နဲ စက်ခဲသိမ်မွေ့လှသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အဘိဓမ္မာ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးကို ကမ္ဘာသုံး အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ မြန်မာပြည်သား အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မူလပဋ္ဌာန်း ဆရာတော် ဦးနုရဒ ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာတော်၏ ပဋ္ဌာန်းအင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန်သည် **Conditinal Relations Vol.1** အမည်ဖြင့် ၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်ပါဠိစာပေအသင်း(ပီ-တီ အက်စ်)မှ ထွက်ပေါ်လာ ခဲ့ပါသည်။ ဘာသာပြန် စာစဉ်အမှတ် (၃၇) ဖြစ်ပါသည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၃၇

ဆရာတော်၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် ပဋ္ဌာန်း ပထမတွဲတွင် မစွမ်း အိုင်၊ ဘိ၊ ဟောဒနား၏ အမှာစကား (၃) မျက်နှာ ဆရာတော်၏ ပဋ္ဌာန်းဇယား ကွက်နှင့် (၉၉) မျက်နှာ ရှိသော နိဒါန်းရှည်ကြီးတို့နှင့်တကွ ဘာသာပြန်စာကိုယ်(၅၂၆)မျက်နှာ ဝါရှိပါသည်။

စန္ဒစံ- အိုင်၊ ဘိ၊ ဟောဒနား၏ အမှာစကားတွင် ပဋ္ဌာန်း ကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုသော ဆရာတော် ဦးနုဒဒ သည် ၁၉၆၂ ခုနှစ်ကပင် အဘိဓမ္မာ (၇) ကျမ်းတွင် တတိယ မြောက်ကျမ်းဖြစ်သော ဓာတုကထာကျမ်းကို **Discourse On Elements** အမည်ဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ကြောင်း၊ ယင်း ကျမ်းကို လန်ဒန် ပါဠိစာပေအသင်းမှ ထုတ်ဝေခဲ့ရာ ယခင်က ကာလအတော်ကြာအောင် အဆက်ပြတ်နေသော အဘိဓမ္မာ ဘာသာပြန်ဆိုရေးလုပ်ငန်းကြီး ပြန်လည် အသက်ဝင်လာခဲ့ ကြောင်း၊ ဆရာတော်သည် ယခုတစ်ဖန် အလွန် နက်နဲခက်ခဲ လှသော ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးကို ရှင်းလင်းလွယ်ကူစေရန် ဇယား၊ ပုံစံများဖြင့် ပြုစုတော်မူခဲ့ကြောင်း၊ ဇယားစာရွက် ဖော်ပြထား ပါသည်။

ထို့ပြင် ဆရာတော်သည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ပဋ္ဌာန်း ဒေသနာကို နက်နဲနဲနဲ လေ့လာကြဆဲခဲ၍ ပဋ္ဌာန်းအရာတွင် အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပြီး ဆဋ္ဌမသင်္ဂါယနာ တင်မူကို အခြေခံ၍ ပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ ဆရာတော် ၏လေးစားဖွယ် ဘာသာပြန်ဆိုလုပ်ငန်းကြီးကို ကူညီခဲ့သော ဆရာတော်၏တပည့် ဦးသိန်းညွန့်အားလည်း ဆရာတော်နှင့် အတူ အထူး ကျေးဇူးတင်ဖွယ်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထား ပါသည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၃၈ မူလပဋ္ဌာန်း ဆရာတော် ဦးနုဒဒ

ဘာသာပြန်ဆရာတော်၏ နိဒါန်းရှည်ကြီးတွင် ပဋ္ဌာန်း ဒေသနာတော်၏ သဘော၊ ပဋ္ဌာန်းဒေသနာ၏ ခက်ခဲနက်နဲပုံ တို့ကို အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။ ပဋ္ဌာန်း ဒေသနာ၏ အရေးပါပုံကိုလည်း ဆက်လက်ပြဆိုထားပါသည်။ အနောက်နိုင်ငံ ပါဠိပညာရှင်အချို့က ပိဋကတ်သုံးပုံတွင် ပိနည်း ပိဋကတ်နှင့် သုတ္တန်ပိဋကတ်ကိုသာ မူလ ဘုရားဟောဟု လက်ခံလို၍ အဘိဓမ္မာ ပိဋကတ်ကိုမူ နောက်ဖြည့်ပိဋကတ်ဟု ယူဆကြပါသည်။ ထိုအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ပဋ္ဌာန်းဒေသနာ သည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကိုယ်တိုင်ဟောသော တရားအော်ဖြစ်ကြောင်း ဆရာတော်က အခိုင်အမာ ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။ ထို့နောက် ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးကို ဘာသာပြန်ရခြင်းအကြောင်းကို ဖော်ပြရာတွင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံမှ ပါမောက္ခ ဦး၊ ပီ၊ မာလာလာ ဆေကရ (Professor G. P. Malalasekara) ၁၉၅၆ ခုနှစ် မြန်မာပြည်ရောက်စဉ်ကပင် ဓာတုကထာနှင့် ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုပေးရန် မိမိအား မေတ္တာရပ်ခံခဲ့သော် လည်း အကြောင်းမညီညွတ်ခဲ့ကြောင်း၊ ယခုတစ်ဖန် လန်ဒန် ပါဠိစာပေအသင်းကြီးက ထပ်မံ မေတ္တာရပ်ခံသည့်အတွက် ဘာသာပြန်ဆိုရခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

မူလပဋ္ဌာန်းဆရာတော်အရှင်နုဒဒကို ကြိုပင်ကောက်မြို့၊ စဝါးအဝယ်တော် စာရေးကြီး ဦးစိန်၊ ဒေါ်မေတို့မှ မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၁၂၅၉ ခု၊ နတ်တော်လဆန်း (၄) ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်ပါသည်။ အမည်မှာ ဖောင်စိန်ထွန်းဖြစ်၍ မွေးချင်း (၇) ယောက်တွင် ဆဋ္ဌမြောက် သားရတနာ ဖြစ်ပါသည်။ (၁၆) နှစ်အရွယ်တွင် ကြိုပင်ကောက်မြို့ အင်္ဂလိပ်သာသနာပြု အာရ်စီအမ်ကျောင်းမှ သက္ကတန်းအောင်မြင်ပါသည်။ ထို့နောက်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၃၉

ပြည်မြို့ အင်ကြင်းမြိုင်ဆရာတော် ဘုရားကြီးအား ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ (၅) လခန့် ကိုရင်ဝတ်ပါသည်။ မိဘများနှင့်အတူ ရန်ကုန်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်စဉ် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း မိခင်နှင့်အတူ အင်ကြင်းမြိုင်တောရသို့ လိုက်ပါ၍ ဝေယျာဝစ္စများ ပြုစုပါသည်။ ထိုအချိန်ကပင် အာနာပါနု ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်၍ သာသနာဘောင်ကို စိတ်ညွတ်ခဲ့ပါသည်။ အသက် (၁၅) နှစ်အရွယ်တွင် သဝေဂဖြစ်ပေါ်ရာမှ ခဝဲဆရာတော်ကြီးကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရဟန်း ဆောင်တက်ခဲ့ပါသည်။ သို့တော်မှာ အရှင်နာရဒ ဖြစ်ပါသည်။

တရားအားထုတ်ရန်ရည်ရွယ်၍ ရဟန်းဆောင်ဝင်ရောက်ခဲ့သော်လည်း အသက်ငယ်ရွယ်သေးသည်ဖြစ်၍ ပရိယတ္တိစာပေသင်ကြားရန် ပြည်မြို့ ခေမာရုံ (ယခု ဂန္ဓာရုံ) တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့ ဘင်္ဂလားတိုက်တို့တွင် (၅) နှစ် စာဝါလိုက်ခဲ့ပါသည်။ အစိုးရပထမငယ်၊ လတ်၊ ကြီး စာမေးပွဲများကို အောင်မြင်ပါသည်။ ထိုနောက် မန္တလေးမြို့ မစိုးရိမ်တိုက်၊ ပထမကျော် ဦးဉာဏ (လယ်တီဒီပန်များကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုသူ) ရွေးချေးဆောင်တိုက်အုပ် ဦးကြည်ခေါ် အရှင်အာဒိစ္စရသီ၊ ဘုရားကြီးတိုက်စာချ ဦးစာဂရ၊ ဦးဝိမလ၊ မြင်းဝန်တိုက် စာချဆရာတော်များ၊ အမရပူရနှင့် ပခုက္ကူမြို့တို့မှ ဆရာတော်များထံ ရဟန်း(၁၂) ဝါ ရသည်အထိ ပရိယတ္တိစာပေများကို ဆက်လက်သင်ယူပါသည်။

ရဟန်း (၁၂) ဝါအတွင်း ခင်ဦးမြို့ ရွှေဘေးကင်းတောရတွင် တရားအားထုတ်၍ တပည့်များအား စာပေပို့ချပါသည်။ အထူးသဖြင့် ခက်ခဲနက်နဲလှသော ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးကို စနစ်တကျ လေ့လာကြဆ၍ ဇယား၊ ပုံစံများဖြင့် သင်နည်းသစ်များ တီထွင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုနောက် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မဖြစ်မီ ရန်ကုန်မြို့ အလယ်တောရ ဆရာတော်ကြီး၏ တိုက်တွန်းချက်ဖြင့်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၅၀ မူလပဋ္ဌာန်း ဆရာတော် ဦးနာရဒ

အလယ်တောရတွင် လည်းကောင်း၊ မန္တလေးမြို့ မစိုးရိမ်ဆရာတော်ကြီး ဦးသူရိယ၏ တိုက်တွန်းမှုဖြင့် မစိုးရိမ်တိုက်တွင် လည်းကောင်း၊ ချပ်သင်သူဌေး ဦးဘတင်၏ လျှောက်ထားချက်ဖြင့် စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးနှင့် ရန်ကုန်မြို့တို့တွင်လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌာန်းသင်တန်း များပို့ချပေးရာမှ ပဋ္ဌာန်းဆရာတော်ဟု အမည်တွင်လာပါသည်။

ဆရာတော် အရှင်နာရဒသည် အမည်နှင့်အညီ အလွန်နက်နဲ၊ ခက်ခဲလှသော ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးကို အပြည့်အစုံ ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် လေ့လာ၍ မြန်မာပြည် ပဋ္ဌာန်းအရာ၌ အဓိပတိ ဖြစ်လာပါသည်။ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရာတွင် ပါဠိဝိသောဓက၊ ပဋိဝိသောဓက၊ ဩသာနဝိသောဓက စသော လုပ်ငန်းများဖြင့် သုတ်သီလကွန်၊ ယမိုက်၊ ပဋ္ဌာန်း၊ ပါဠိတော်များနှင့် ပဥပဏရဏ အဋ္ဌကထာ ကျမ်းတို့ကို တာဝန်ယူ သုတ်သင်ခဲ့ရပါသည်။

ထိုပြင် နိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၏ကောင်းပန်ချက်အရ ယမိုက်အရကောက်ကျွမ်းကြီးကို(၂)လအတွင်း တည်ဖြတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲသို့ တက်ရောက်လာသော နိုင်ငံခြားသားများအား သင်္ဂြိုဟ်သင်တန်း၊ ပဋ္ဌာန်းသင်တန်းများ ပို့ချပေးခဲ့ပါသည်။

၁၃၄၀ ပြည့်နှစ်၊ ဝါတော်(၆၂) ဝါ အရတွင် အဂ္ဂမဟာပဇ္ဇိတ သို့တဆိပ်တော် ဆပ်ကပ်ခြင်း ခံရပါသည်။

ဆရာတော်သည် ပဋ္ဌာန်းဆရာတော်ဟူသောသို့ ထူးနှင့် အင်္ဂလိပ်မြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်ယမိုက်၊ ပဋ္ဌာန်းသင်နည်းသစ် ကျမ်းစာများကို ပြုစုခဲ့ပါသည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

စုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၄၁

အင်္ဂလိပ်ဘာသာအားဖြင့် အဘိဓမ္မာ (၇) ကျမ်းတွင် တတိယမြောက် ကျမ်းဖြစ်သော မာတုကထာပါဠိတော်ကို **Discourse on Elements** အမည်ဖြင့် ၁၉၆၂ ခုတွင် လည်းကောင်း။

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၊ ပထမအုပ်ကို **Conditional Relations (Pattana) Vol. 1** အမည်ဖြင့် ၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် လည်းကောင်း။

ပဋ္ဌာန်းဟောပုံ နည်းမျိုးစုံ လမ်းညွှန်ကျမ်း ပထမပိုင်းကို **Guide To Conditional Relations Vol. 1** အမည်ဖြင့် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် လည်းကောင်း။

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၊ ဒုတိယအုပ်ကို **Conditional Relations (Patthana) Vol. 2** အမည်ဖြင့် ၁၉၈၁ ခုနှစ်တွင် လည်းကောင်း၊ အသီးသီး ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ပြီး ယင်းကျမ်းများကို လန်ဒန် ပါဠိစာပေအသင်းမှ ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။

သက်တော် (၈၀) ကျော်သော်လည်း ပီဋကတ် ဘာသာပြန်စာပေ ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့တွင် တွဲဖက်ဥက္ကဋ္ဌ ဆရာတော် အဖြစ်ဆောင်ရွက်၍ ယမိုက်ပါဠိတော်(၃)ကျမ်းကို ကုသိုလ် အဖြစ် ဦးဆောင်ပြန်ဆိုနေဆဲ သက်တော် (၈၆) နှစ်၊ ဝါတော် (၆၆) ဝါအရတွင် ဘဝနတ်ထံ ဖျံလွန်ခဲ့ပါသည်။

မူလ ပဋ္ဌာန်းဆရာတော်ကား ပဋ္ဌာန်းအရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ နယ်နိမိတ်ကို ကျော်လွန်၍ ကမ္ဘာ့စုဒ္ဓစာပေ ဇောကတိုင် လေးစားအားကျဖွယ် ထင်ရှားသော ကျမ်းပြုပညာရှင်၊ သာသနာ့အာဇာနည်တစ်ပါးအဖြစ် ဥဒါန်းတွင် ရစ်ခဲ့ပါပြီ။

ထို့အတူ မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း ပဋ္ဌာန်းအရာတွင် လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မာ ပီဋကတ်အရာတွင် လည်းကောင်း။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၄၂ မူလပဋ္ဌာန်း ဆရာတော် ဦးနာရဒ

ကမ္ဘာက လေးစားထိုက်သော နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း ဆရာတော်၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် စုဒ္ဓကျမ်းစာများက သက်သေပြနေ ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ ထူးခြား ပြောင်မြောက်ဆော်မှုသော ကျမ်းပြုပညာရှင် ဆရာတော်တစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများကို ကျွန်တော်တို့ မြန်မာပြည်သူ့ ပြည်သားများသည် အစဉ်သတိရကာ ချီးကျူးပူဇော်ခြင်း ပြုသင့်လှပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

[ဓမ္မဂီရိ၊ မှတ် ၈ (ဇေယျဝါဒီ၊ ၁၉၉၃)]
□

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

လယ်တီ ဒီပနိကျမ်းများကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပထမဆုံး ပြန်ဆိုသူ

လယ်တီဆရာတော်(၁၈၄၆-၁၉၂၃)သည် မြန်မာနိုင်ငံသာသနာ ဝင်တွင် ပဋိပတ်၊ ပဋိပတ် စွယ်စုံကျမ်းကျင်လိမ္မာ၍ အလွန် ထင်ရှားလှပါ၏။ လယ်တီဆရာတော်၏ ပဋိပတ် ဂုဏ်ရည် သည် မြန်မာနိုင်ငံ နယ်နိမိတ်ကိုကျော်လွန်၍ သီဟိုဠ် ဥရောပသို့ တိုင် ပြန့်နှံ့ခဲ့သည်။ ထိုသို့ ဂုဏ်သတင်းထင်ရှားရာတွင် လယ်တီ ဆရာတော်၏ လယ်တီဒီပနိ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်များသည် အထောက်အပံ့ တစ်ရပ်အဖြစ် ပါဝင်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

လယ်တီ ဒီပနိကျမ်းကို ပထမဆုံး အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုသူမှာ မန္တလေးမြို့ မစိုးရိမ်တိုက်မှ ပထမကျော် ဦးဉာဏ (၁၈၈၃-၁၉၃၇) ဖြစ်သည်။ လယ်တီဆရာတော်၏ ဘွဲ့အမည် မှာလည်း ဦးဉာဏ ဖြစ်သည်။ ပထမကျော် ဦးဉာဏသည် လယ်တီဆရာတော်၏ 'ဝိပဿနာ ဒီပနိ' ကျမ်းကို Vipassana

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

Dipani'(Manual of Insight)'အမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆို၍ ၁၉၁၅ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးမြို့ နိုင်ငံခြားဗုဒ္ဓသာသနာ ပြုအသင်း (The Society for Promoting Buddhism in Foreign Countries) မှ ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ လယ်တီဆရာတော် သည် ဝိဿနာဒီပနိကျမ်းကို ဥရောပတိုက်သား ဗုဒ္ဓဝါဒီများ အတွက် အထူးရည်ရွယ်၍ ပထမဦးစွာ ပါဠိဘာသာဖြင့် ပြုစု ပါသည်။ နောက်မှ မြန်မာဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုသည်။ နိုင်ငံခြား သာသနာပြုအသင်းကြီး၏ တောင်းပန်ချက်အရ မစိုးရိမ် ဆရာတော် ပထမကျော် ဦးဉာဏက အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆို ထားခြင်းဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုရာတွင် စကား လုံး တစ်လုံးချင်း အတိအကျ ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် လုံးဝလွတ်လွတ် လပ်လပ် ပြန်ဆိုခြင်းဟူသော အစွန်းနှစ်ဖက်ကို ရှောင်၍ မူရင်းစာသား အဓိပ္ပာယ်မီအောင် ပြန်ဆိုထားသည်။

၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင် လယ်တီ ဆရာတော် ဦးဆောင်၍ မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာပြုအသင်းကြီး (Burma Buddhist Foreign Mission) ကို မန္တလေးမြို့၌ တည်ထောင်သည်။ ထိုအသင်းကြီး၌ ပထမကျော် ဦးဉာဏသည် ဒုတိယနာယက အဖြစ် ဆောင်ရွက်၍ ဥရောပ ပါဠိစာပေ ပညာရှင်များနှင့် လယ်တီ ဆရာတော် ဆက်သွယ်ရေးတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုပေးရသည်။ ပထမပိုင်းတွင် ပထမကျော် ဦးဉာဏနှင့်အတူ ယစ်မျိုးဝန်ထောက် ဦးရွှေစံအောင်သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုရေး၌ ကူညီခဲ့သည်။ ဦးရွှေစံအောင်မှာ ၁၉၁၀ ခုနှစ်ကပင် ရှင်းအနုရုဒ္ဓါ၏ 'အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟ' ကျမ်းကို Compendium of Philosophy အမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုခဲ့သော ကမ္ဘာသီ ဗုဒ္ဓစာပေ ပညာရှင်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာ့သံစေ့သော မြန်မာများ ၄၅
နိုင်ငံခြား ဗုဒ္ဓသာသနာပြု အသင်းကြီး မတည်ထောင်မီ
၁၉၁၂ ခုနှစ် ကပင် လန်ဒန်ပါဠိအသင်း၏ စက္ကရီတောရီ
မစ္စကီရိုင်းဒေးဇစ် (Mrs. Rhys David) က အဘိဓမ္မာ
ပိဋကလာယမိုက်နှင့် ပတ်သက်သော အခေးပုစ္ဆာ ငါးရပ်
လယ်တီဆရာတော်အား မေးမြန်းခဲ့သည်။ မစ္စကီ ရိုင်းဒေးဇစ်မှာ
ပါဠိဘာသာ တတ်ကျွမ်းရာ လယ်တီဆရာတော်သည် ပါဠိ
ဘာသာဖြင့် ဖြေဆိုခဲ့သည်။ ယင်း ယမိုက်အဖြေကို ၁၉၁၃-
၁၄ ခုနှစ်ထုတ် လန်ဒန်ပါဠိအသင်း ဂျာနယ် **Journal of
Pali Text Society, 1934** တွင် **A Pali Dissertation on
the Yamaka, by Ledi Sayadaw** အမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်
ဘာသာဖြင့် ဆွဲနိုင်ပါသည်။ ဂျာနယ်ပါ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်
ယမိုက်အဖြေနှင့် ပတ်သက်၍ ပါဠိပါမောက္ခ မောင်တင်
(ဦးဖေမောင်တင်) က မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်း ဂျာနယ်
**Journal of Burma Research Society, Vol. 5, Part-1
(1915)** တွင် 'လယ်တီ ဆရာတော်သည် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာနှင့်
ပတ်သက်၍ အလွန်ကျွမ်းကျင် လိမ္မာသည် ပထမတန်းစား
ပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း မှတ်ချက်ချထားပါသည်။ ပါမောက္ခ
မောင်တင်မှာ နောင် ၁၉၂၀-၂၁ ခုနှစ်တွင် 'အဋ္ဌသာလိနီ
ကျမ်းကို **The Expositor** အမည်ဖြင့် ၂ တွဲခွဲ၍ လည်းကောင်း၊
၁၉၂၃-၃၁ တွင် 'ပိသုဒ္ဓိမဂ်' ကို **The Path of Purity**
အမည်ဖြင့်လည်းကောင်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုသော ပါဠိ
စာပေပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ထိုအတူ လယ်တီဆရာတော်၏
ပဋ္ဌာန်းနှင့်ပတ်သက်သော ရှင်းလင်းချက်ကို ယစ်ချီးဇန်ထောက်
ဦးရွှေစံအောင်၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်နှင့် ၁၉၁၅-၁၆
လန်ဒန်ပါဠိအသင်း ဂျာနယ်တွင် **A Buddhist**

အမေဉ္ဇယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၄၆ လယ်တီဆရာတော်
**Philosophy of Relation or Mutually Conditioned
Phenomena, by Ledi Sayadaw, translated by Mr.
Aung'** အမည်ဖြင့် ဆွဲနိုင်ပါသည်။ ၁၉၂၄- ခုနှစ်တွင်
လယ်တီဆရာတော်၏ မိန့်ကြားချက်အရ လယ်တီပတ္တိတ
ဦးမောင်ကြီးသည် ပါဠိမှ မြန်မာပြန်ဆို၍ ယမိုက်အဖြေကျမ်း
ဟူ၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ဤသို့ဖြင့် ၁၉၁၅ ခုနှစ် မတိုင်မီကပင် လယ်တီဆရာ
တော်၏ အဘိဓမ္မာ ပိဋကတ်ဆိုရာ ပဋ္ဌာန်း၊ ယမိုက် ရှင်းလင်း
ချက်များကို ပညာရှင်အချို့က အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုခဲ့ကြ
ပါ၏။ သို့သော် လယ်တီပဒီပနီကျမ်း တစ်ကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်
ဘာသာဖြင့် သီးသန့်စာအုပ်အဖြစ်ပထမဆုံး ပြန်ဆိုခဲ့ခြင်း
မှာမူ ၁၉၁၅ ခုနှစ်တွင်မှ ပထမကျော် ဦးညာဏက စတင်ခဲ့ခြင်း
ဖြစ်သည်။ လယ်တီဆရာတော်၏ 'နိယာမဒီပနီ' ကို ဒေါက်တာ
ဘရူးဝါး (**Beni M. Barua, Ditt, M.A**) က အင်္ဂလိပ်ဘာသာ
ပြန်ပါသည်။ ဤဘာသာပြန်တွင် ပါဝင်သော ဓမ္မနိယာမနှင့်
ပတ်သက်၍ မရှင်းလင်းသည့် အချက်များကို ပါဠိဒေဝီခေါ်
မစ္စကီ ရိုင်းဒေးဇစ်က လယ်တီဆရာတော်ထံ လျှောက်ထား
မေးမြန်းပါသည်။ မစ္စရိုင်းဒေးဇစ်မှာ ပါဠိဘာသာ လွန်စွာ
ကျွမ်းကျင်၍ လယ်တီဆရာတော်က ပါဠိဒေဝီဟု ခေါ်ဆို
ခြင်းဖြစ်သည်။ ပါဠိဒေဝီ၏ မေးချက်များကို လယ်တီဆရာတော်
၏အမိန့်အရ ပထမကျော် ဦးညာဏကပင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်
ဖြေဆိုခဲ့သည်။ ထိုနောက် ဒေါက်တာ ဘရူးဝါး၏ အင်္ဂလိပ်
ဘာသာပြန်နှင့် ဦးညာဏ၏ နောက်ဆက်တွဲ ရှင်းလင်းချက်
များကို မူးဝေါင်းကာ **'Niyama Dipani (Laws of Cosmic
Order)** အမည်ဖြင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

အမေဉ္ဇယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဓမ္မသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၄၇

၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် လယ်တီ ဆရာတော်၏ ‘ပဋ္ဌနုဋ္ဌသ ဒီပနီ’ ကျမ်းကို ပထမကျော် ဦးဉာဏကပင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆို၍ ‘Patthanuddesa Dipani Buddhist Philosophy of Relations’ အမည်ဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ပါဠိဘာသာမှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုခြင်းဖြစ်၍ မစိုးရိမ်တိုက်တွင် မြန်မာပြန် နိဿယ အဖြစ်လည်း ပို့ချခဲ့သည်။ နောင်အခါ ပထမကျော် ဦးဉာဏ၏တပည့် ဦးအဂ္ဂဝသက ဆရာတော်၏ နိဿယ အတိုင်း မြန်မာဘာသာဖြင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ပဋ္ဌနုဋ္ဌကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ရန် ပထမကျော် ဦးဉာဏသည် မိတ်ဆွေ ဖြစ်ခဲ့သူ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သင်္ချာပါမောက္ခ ဦးအောင်လှအား အကူအညီ တောင်းခံခဲ့ကြောင်း နိဒါန်းတွင် ဖော်ပြထားသည်။

ပထမကျော် ဦးဉာဏ၏အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် လယ်တီ ဒီပနီ (၃) စောင်ကို လွတ်လပ်ရေးခေတ် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင် ချိန်တွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသော ‘The Light of the Dhamma’ စာစောင်တွင် ပြန်လည် ဖော်ပြခဲ့သည်။ ‘Vipassana Dipani (Manual of Insight)’ ကိုမူ ၁၉၆၁- ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်နိုင်ငံ ဗုဒ္ဓစာပေ ထုတ်ဝေရေးအသင်း (Buddhist Publication Society) မှ ထပ်မံ ပုံနှိပ်ပါသည်။ ၁၉၆၅ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာအေး ပြည်ထောင်စု ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ ပထမ ကျော် ဦးဉာဏ၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် လယ်တီဒီပနီ (၃) စောင်နှင့် အခြားပညာရှင်များ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုသော လယ်တီ ဒီပနီများ စုဆောင်းကာ ‘Manual of Buddhism’ အမည်ဖြင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပါသည်။ ယင်းစာအုပ်တွင် ပထမကျော် ဦးဉာဏ၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် လယ်တီဒီပနီ (၃) စောင်နှင့် အတူ သာသနာ့ရောင်ခြည် အင်္ဂလိပ်အယ်ဒီတာအဖွဲ့မှ ဘာသာ

အမေဠာပျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၄၈ လယ်တီဆရာတော်

ပြန်သော ‘စတုသစ္စ ဒီပနီ’ (The Catusacca Dipani) သမာဒိဋ္ဌိ ဒီပနီ’ (Sammaditthi Dapani) ‘အလင်းကျမ်း’ (Alinkyay) ဦးစိန်ညိုထွန်း (အိုင်၊ စိ၊ အက်စ် အငြိမ်းစား) ပြန်ဆိုသော စောဓိပက္ခိယ ဒီပနီ (Bodhipakkhiya Dipani) ဦးစောထွန်းသိုက် (ဘီအေ၊ ဘီအယ်လ်) ပြန်ဆိုသော ‘မဂ္ဂင်ဒီပနီ’ (Magganga Dipani) တို့ ပါဝင်သည်။

ပထမကျော် ဦးဉာဏကို ၁၈၈၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ အဘ ဦးရှမ်း အမိ ဒေါ်သိတို့မှ ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ မောင်နှမ နှစ်ဦးတွင် အငယ်ဖြစ်၍ အမည်မှာ မောင်ဘင်္ဂါမိဖြစ်သည်။ ၅ နှစ်အရွယ်တွင် ဖခင်ကွယ်လွန်သည်။

၇ နှစ်အရွယ်တွင် ပြည်မြို့၊ အင်္ဂလိပ် မြန်မာ ၂ ဘာသာသင် အေဘီ အမ်ကျောင်း၌ စတင်ပညာသင်သည်။ ၃ တန်းအောင်လျှင် ဆရာမှတ်ကျောင်း၊ ဦးရာကျော်ကျောင်း များသို့ ပြောင်းရွှေ့ပညာသင်ရာ ၄ တန်းတွင် ပထမရ၍ စကော လားရှစ် ပညာသင်ဆု ရသည်။ ထို့နောက် ရန်ကုန်အစိုးရ ဟိုက်စကူးကျောင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ပညာသင်သည်။ တန်းစဉ် ပထမရ၍ ၇ တန်းတွင် စကောလားရှစ် ပညာသင်ဆု ရပြန် သည်။ ၁၄ နှစ်အရွယ်တွင် ရန်ကုန် ရွှေဂုံတိုင်ဆရာတော်ထံ ရှင်သာမဏေပြုသည်။ ဘွဲ့အမည်မှာ ရှင်ဉာဏ ဖြစ်သည်။

ကျောင်းသားဘဝတွင် ရွှေတိဂုံ၊ ဆူးလေစေတီ မီးပူဇော် သော ဝတ်အသင်းများ၌ ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်သည်။ ၁၉ နှစ်တွင် ထိုစဉ်က အမြင်ဆုံး စာမေးပွဲဖြစ်သည့် ၉ တန်းခေါ် တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုသည်။ စာမေးပွဲဖြေဆို ပြီး ကျွိုက်ထီးရိုး ဘုရားဖူးသွားရာမှ သဝေဂရပြီး ကွဲခြွာတွင် သင်္ကန်းဝတ်သည်။ သင်္ကန်းဝတ်ဖြင့် ရန်ကုန်ပြန်၍ ဆူးလေ

အမေဠာပျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသီစေခဲ့သော မြန်မာများ ၅၉

စေတီတော် မီးထွန်းအသင်းတည်ရှိရာ ဧရပ်၌ သီတင်းသုံးနေသည်။ ၉ တန်းစာမေးပွဲကို ထူးချွန်စွာအောင်မြင်၍ မိဘဆွေမျိုးများက လှထွက်စေလိုသော်လည်း ရွှေဂုံတိုင်ဆရာတော်ထံတွင် ၁၉၀၄ ခု၊ မေလ ၂၅ ရက်နေ့၌ ရဟန်းဘဝကူးပြောင်းလိုက်သည်။ ရဟန်းဝတ်ဖြင့် ရွှေဂုံတိုင်ကျောင်းတွင် တစ်နှစ်ခန့် ပရိယတ္တိစာပေများ သင်ကြားပြီးနောက် မန္တလေးမြို့ မိုးကောင်းတိုက် မဟာဝေဘုယန် ဆရာတော်ဘုရားကြီးနှင့် ပထမကျော် ဦးသူရိယ (နောင် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ နာယက အဘိဓဇ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ) တို့ထံ မြောင်းရွှေ ပညာသင်ကြားသည်။ နောင်အခါ ဦးညဉာဏ်နှင့် ဦးသူရိယတို့မှာ ဆရာတပည့်ထက် အတူနေ မိတ်ဆွေအဖြစ် ဆက်ဆံခဲ့ကြလေသည်။ ရဟန်း ၄ ဝါ အရ ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် ပခုက္ကူ ရေစကြိုဆရာတော်ဘုရားကြီးထံ မြောင်းရွှေ ပညာသင်ကြားသည်။ ၁၉၀၇ ခုနှစ်တွင် ဦးသူရိယနှင့်အတူ စစ်ကိုင်း၊ ဝါချက်ရွာ မင်းကျောင်းဆရာတော်ထံ ပညာဆက်လက် သင်ယူသည်။

ရဟန်း ၇ ဝါအရ ၁၉၁၁ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ ဘင်္ဂလားဆရာတော်၏ အမိန့်အရ ပထမကျော် ဦးသူရိယနှင့်အတူ မန္တလေးမြို့ မစိုးရိမ်ကျောင်းတိုက်၌ မြောင်းရွှေ စာချသည်။ ထိုနှစ်မှာပင် ဦးညဉာဏ်သည် ပထမကြီးတန်း ဝင်ရောက် ဖြေဆိုရာ တစ်ပြည်လုံးတွင်ပထမရ၍ပထမကျော်ဘွဲ့ ဆက်ကပ်ခြင်းခံရသည်။ ထို့နောက် မစိုးရိမ်ကျောင်းတိုက်မှာပင် စာချ၊ ကျမ်းပြုအဖြစ် သာသနာတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ပထမဦးစွာ ဇနကာဇာတ်ကို ဝါဠိမှ မြန်မာပြန်သည်။ ၁၉၁၃-ခုနှစ်တွင် လယ်တီ ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးဆောင်သော နိုင်ငံခြား ဗုဒ္ဓသာသနာပြုအသင်းကြီး၏ ဒုတိယနာယကအဖြစ်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၅၀ လယ်တီဆရာတော်

ဆောင်ရွက်၍ လယ်တီဒီပနီများကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုပါသည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဦးသူရိယနှင့်အတူ အိန္ဒိယ သီဟိုဠ်နိုင်ငံများသို့ ဘုရားဖူးကြွခဲ့သည်။ ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် အိတလီ ရဟန်းတော် ဦးတီလောကနာထအား အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မဇ္ဈိမပဏ္ဍိတအဋ္ဌကထာကို ပို့ချပေးပါသည်။ ဦးလောကနာထ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပြုစုထားသော စာမူကို ‘ထာဝရဘုရားမရှိ၊ အတ္တဓိဝ ဝိညာဏ်မရှိ’ ဟူ၍ မြန်မာပြန်ဆိုထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ဥရောပဝါဠိပညာရှင်များက ဝါဠိအဘိဓာန် တစ်စောင် ပြုစုပေးရန် လယ်တီဆရာတော်အား လျှောက်ထားပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် လယ်တီဆရာတော်မှာ သက်တော် ၇၀ ကျော်ပြီ ဖြစ်၍ အဘိဓာန်ပြုစုရေး လုပ်ငန်းကို မစိုးရိမ်တိုက်သို့ လွှဲအပ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မစိုးရိမ်ဆရာတော်များဖြစ်သော ဦးသောမာဘိဝံသ ဦးဆောင်သောအဖွဲ့က ပထမပိုင်း၊ ဦးသူရဦးဆောင်သော အဖွဲ့က ဒုတိယပိုင်း၊ ဦးညဉာဏ် ဦးဆောင်သောအဖွဲ့က တတိယပိုင်း၊ ဘုရားဖြူဆရာတော် ဦးရာဇိန္ဒ ဦးဆောင်သောအဖွဲ့ စတုတ္ထပိုင်းအဖြစ် တာဝန်ယူ ပြုစုခဲ့ကြသည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် အစိုးရက ပထမကျော် ဦးညဉာဏ်အား အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့ တံဆိပ်တော် ဆက်ကပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် ဦးညဉာဏ်သည် ဖြတ်သော ဝါဠိအဘိဓာန်၊ အတွဲ ၃ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဆရာတော် ဦးညဉာဏ်သည် ဝါဠိအဘိဓာန် ပြုစုရေးအဖွဲ့တွင် အကျိုးတော်ဆောင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်နေစဉ် ၁၉၃၇ ခုနှစ် သက်တော် ၅၄ နှစ်တွင် အဆုတ်ရောဂါဖြင့် ပျံလွန်တော်မူခဲ့ရပါသည်။

ဆရာတော် ဦးညဉာဏ်ပျံလွန်တော်မူခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအတွက်ပါ အလွန်ကြီးမားသော ဆုံးရှုံးမှု

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

စကားဝါမြေ အွန်လိုင်းစာကြည့်တိုက်မှ တင်ဆက်သည်။ <http://sagarwarmyae.net/>

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၅၁
တစ်ရပ်ဟု ဆိုရပါမည်။ ဆရာတော် ဦးဉာဏသာ မေတ္တလွန်
သေးပါက 'လယ်တီ ဒီဝနီ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်' များလည်း
ဆက်လက် ထွက်ပေါ်နေမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

[[မြတ်ရတနာ (စန်နဝါရီ၊ ၁၉၉၈)]]

အမေဠာယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

တောင်ဖိလာ ဆရာတော်နှင့်
မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်

မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော် ရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ အဖွယ်ကျမ်းပြု
ဂုဏ်ရည် တစ်ရပ်ကား ဒုတိယအင်းဝခေတ် တောင်ဖိလာ
ဆရာတော်ကဲ့သို့ ကျမ်းဂန်အရာ ဇွန်လွတ်နိုင်မှု၊ နိမိဇ္ဈ ရိုက္ခို၊ မှု၊
သုတော်ကောင်း စိတ်နှလုံးရှိမှုတို့ပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ သာသနာ့သမိုင်းတွင် ပုဂံခေတ်မှစ၍ ခေတ်အဆက်
ဆက် အဖွယ်ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ ပေါ်ထွန်းခဲ့ပါ၏။
ပုဂံခေတ်တွင် 'သဒ္ဒနိတိ' ကျမ်းပြုဆရာတော် ရှင်အဂ္ဂဝံသ၊
အင်းဝခေတ် တိပိဋကလာကောရ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ ကျမ်းပြု
အကျော် တောင်ဖိလာဆရာတော် ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် နိဿယ
ကျမ်းပြုဆရာတော် ဦးစုခါ၊ ဗြိတိသျှခေတ်တွင် ဒီပနီ
ကျမ်းပေါင်းများစွာ ပြုစုခဲ့သည် လယ်တီဆရာတော်၊ လွတ်လပ်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၅၄ မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော် အရှင် ဇနကာဘိဝံသ
သော ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံခေတ်တွင် 'ဘာသာဋီကာ ကျမ်း'
ပေါင်းများစွာရေးသားခဲ့သော အမေဂ္ဂရ မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်
အရှင်ဇနကာဘိဝံသတို့သည် ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်ကျော် များအဖြစ်
အလွန် ထင်ရှားပါသည်။

အင်းဝခေတ်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ကျမ်းပြုအကျော်
တောင်ဖိလာ ဆရာတော်ကား စလင်းမြို့ဇာတိ ဖြစ်သည်။
ဆရာတော်သည် သူငယ်ဘဝတွင် ကျော်စောသည်။ ပဉ္စင်းဘဝ
တွင်လည်း ကျော်စောသည်။ မထေရ်ဘဝတွင်လည်း ကျော်စော
ထင်ရှား၍ ၁၅ နှစ်အရွယ် သာမဏေဘဝတွင် 'ဝေဿန္တရာပျို့'
ကို စီရင်ရေးသားခဲ့ရာ လောကဓမ္မ ပြည်စုံလှသောကြောင့်
ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် သာမဏေကျော်အဖြစ် ထင်ရှားခဲ့၏။ အသက်
၂၀ ပြည့်၍ ရဟန်းဘဝအရောက်တွင် ကျမ်းဂန်အရာ
လိမ္မာသောကြောင့် "ပြည်ပဉ္စင်းကျော်"အဖြစ် ထင်ရှားပြန်
ပါသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၇၀ ပြည့်နှစ် အနောက်ဘက်လွန်မင်း
ပြည်ကို သိမ်းပိုက်အောင်နိုင်သောအခါ 'ငါပြည်ကို လုပ်ကြံ
သည်ကား ရှင်တစ်ဆူ လူတစ်ယောက်သာရသည်' ဟု စကား
တွင်ခဲ့ပါသည်။ ရှင်တစ်ဆူဆိုသည်မှာ တောင်ဖိလာဆရာတော်
လောင်းလျာ ပြည်ပဉ္စင်းကျော်ရှင် မိနိန္ဒယောသကို ဆိုလို၍
လူတစ်ယောက်ဆိုသည်မှာ 'သူ့ဆန်စား၍ ရဲရသည်' ဆိုသော
သူ နှစ်အရွယ် ငထင်ငယ်ကို ဆိုကြောင်း ရာဇဝင်တွင်ခဲ့ပါသည်။

ပြည်ပဉ္စင်းကျော်သည် အင်းဝရောက်သောအခါ မင်း
ဆရာတော်အဖြစ် ကိုးကွယ်ခြင်းခံရ၍ သာလွန်မင်းလက်ထက်
တွင် 'တိပိဋကလာကောရ' ဘွဲ့တံဆိပ်တော် ဆက်ကပ်ခြင်း
ခံရပါသည်။ မင်းဆရာတော်ဘဝတွင် ရွှေစက်တော်သို့ ဘုရားဖူး
ကြွခဲ့ပါ၏။ ရွှေစက်တော်မှအပြန် ပုဇွန်ကြီးရွှေဥမင်ဆရာတော်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဥဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော ပြန့်ပွားမှုများ

၅၅

ထံ ဝင်ရောက်တွေ့ဆုံပါသည်။ ရွှေဥမင်ဆရာတော်၏ ကြောက်ရွံ့စွာ အခြေအရံနည်းနည်းနှင့် နေပါသည်။ ဟူသော အဆုံးအမ စကားကိုကြား၍ တိပိဋကလာလင်္ကာရ သွဲ့တဆိပ်တော်ရ ရှင်မုနိန္ဒသည် တရားသင်ကြားခွာရကာ နေပြည်တော်မင်းဆရာဘဝကို စွန့်လွှတ်ပါသည်။ ထိုနောက် မင်းဝံတောင်ရိုး အကျဆောက်ကြား၌ တောဝင်ခိုမှီးခဲ့၏။ ထိုအခါ တောင်ဖိလာဆရာတော်ဟု ကျော်စောပြန့်ပါသည်။

တိပိဋကလာလင်္ကာရ သွဲ့တဆိပ်တော်ရ ရှင်မုနိန္ဒယောသသည် မင်းဆရာတော်ဘဝတွင် အမေးတော် အဖြေကျမ်းများ၊ ယသဝနဏ ဝတ္ထု၊ ဝိနည်းငါးကျမ်း၊ နိဿယ၊ အဘိဓမ္မာ လေးကျမ်း၊ နိဿယများကို ကြိုးကြိုးစားစား ပြုစုခဲ့ပါသည်။ သို့သော် မင်းဆရာတော်ဘဝ ရွှေစက်တော်မှအပြန် ပုစနိကြီး ရွှေဥမင်ဆရာတော်၏ ဝိနည်းငါးကျမ်း၊ နိဿယကို တွေ့ရှိရာမှ မိမိကိုယ်တိုင် စီရင်သော ဝိနည်းငါးကျမ်းကို စေတီတွင် ဌာပနာ၍ ပူဇော်လိုက်ပါ၏။ ရွှေဥမင်ဆရာတော်၏ သွဲ့အမည်မှာ ရှင်ဇမ္ဗုဇေ ဖြစ်သည်။ ဆရာတော်သည် ဝါဠိအဋ္ဌကထာ ဋီကာ ကျန၏။ အနက်မြန်မာ နိုင်နင်းသည်။ ဝိနည်းငါးကျမ်း ဝါဠိတော်နိဿယနှင့် အဋ္ဌကထာ နိဿယတို့ကို စီရင်ရာ ယနေ့တိုင် ထင်ရှားပါ၏။ ထိုဝိနည်းငါးကျမ်း၊ နိဿယများကို ကြည့်၍ ရှင်မုနိန္ဒယောသသည် 'ငါ စီရင်သည် နိဿယသည် ကျယ်သည်။ သူစီရင်သည် နိဿယကား ကျဉ်းသည်။ သည်မျှပင် နောက်သားတို့ မှီရာ ဖြစ်လောက်ပြီ။ နှစ်နည်းရှိသဖြင့် လောကဝယ် ဘုရားနှစ်ဆူ ပြိုင်၍ပွင့်သော သတ္တဝါတို့ သူ ဘုရားသာသည်။ ငါဘုရားသာသည် အငြင်းအခုံသာဖြစ်၍ အကျိုးမရှိရာသက်သို့ ရှိတော့မည်' ဟု သဘောပိုက်၍ မိမိနှင့် အတူပါသော နိဿယတို့ကို

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၅၆

မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော် အရှင် ဇနကာဘိဝံသ

စေတီပြင်တွင် မီးပူဇော်သည်ဟု သိလဒီသောနေ့ကျမ်း စာမျက်နှာ ၈၇ တွင်ဆိုသည်။ ပိဋကတ်သမိုင်းကမူကား စစ်ကိုင်းမြို့တောင်ဖိလာ တောင်ပေါ်တွင် စေတီတော်တည်၍ နိဿယများကို ဌာပနာသွင်း လိုက်သည်ဟု ဆိုသည်။

တောင်ဖိလာ ဆရာတော်၏ အပြုအမူကား အဖွယ်သရဲ ထူးကဲလှပါ၏။ ပညာရှိ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်ကား သာမန် ပညာရှိတိုင်း မရနိုင်ပေ။ နွှဲ၊ လုံလ၊ ဝိရိယ ကြီးမား၍ စေတနာ သဒ္ဓါတရား ထက်သန်သော ပညာရှိတို့၏ အရသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိတို့ တပင် တပန်းခွဲ၍ ပြုစုစီရင်သော ကျမ်းဂန်များကို အလေးအမြတ် ထားရှိပါသည်။ တောင်ဖိလာ ဆရာတော်ကား ပညာရှိ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ပြုနိုင်ခဲ့သော စွန့်လွှတ်မှုကို ပြုခဲ့ပေသည်။ အင်းဝခေတ် အဖွယ်ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကျော်ပေတည်း။

ထိုနောက် နှစ်ပေါင်း ၄၀၀ ကျော်လွန်ပြီးနောက် ဒုတိယ အင်းဝခေတ် ကျမ်းပြုအကျော် တောင်ဖိလာ ဆရာတော်ကဲ့သို့ အဖွယ် ကျမ်းပြုဆရာတော်တစ်ပါး ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြန်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံခေတ်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော အဖွယ် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကား အမရပူရ မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော် အရှင် ဇနကာဘိဝံသပါသည်။ မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော် အရှင်ဇနကာဘိဝံသကား သွဲ့တဆိပ်သုံးတန်ရ ရွှေကျင်သာသနာပိုင် မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော်ဘုရားကြီးနှင့် ထရုကာဆရာကြီး ဦးအုန်းတို့၏ မြေမြစ်ဖြစ်၍ ပဋိပတ်အကျော် ပထမ မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်ကြီး၏ နောက်ဆုံး ဥပဇ္ဈာယ်ယူ တပည့် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားအရွယ်ကပင် အစိုးရ ပထမဇယ၊ ပထမလတ် အောင်မြင်ခဲ့၍ ဝဓနုစံအရွယ် ကိုရင်ဘဝဖြင့် အစိုးရပထမကြီး

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဥဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသီစေခဲ့သော မြန်မာများ ၅၇

တန်းကို အောင်မြင်ပါသည်။ နောင်အခါ တွေ့ကျင်သာသနာပိုင် ဆရာတော်ဖြစ်လာမည့် မြောင်းမြ ပစ္စေတာရုံဆရာတော်၏ စောင်ရှောက်မှုဖြင့် ပညာသင်ကြားခဲ့ရာ ပခုက္ကူ မဟာဝိသုတာ ရာမတွင် ဆိုဝါရ စာသင်သားအဖြစ် သုဝါအရ အသက် ၂၁ နှစ်၌ အငယ်ဆုံး စာချဆရာတော် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ရဟန်း ခုနှစ်ဝါအရတွင် အစိုးရပထမကျော် ဘွဲ့ တံဆိပ်တော်ကို ရရှိခဲ့ သည်။ ထို့နောက် မန္တလေး သက္ကသိဟ စာမေးပွဲခေါ် သာသန ဟိတ ဓမ္မာစရိယဘွဲ့ ရကော သက်တော် ၂၇ နှစ် အရောက်တွင် စာပေသင်ယူမှု ကိစ္စများ ပြီးစီးခဲ့သည်။

မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်သည် စာပေသင်ယူရာ ဘဝ တစ်လျှောက် 'မိမိအသက်သေရမှာထက် သူများထက် ပညာ အောက်ကျမှာ ကြောက်၍ ပီရိယ လွန်ကဲစွာ ကြိုးစားခဲ့ခြင်း၊ ပိနည်းတရားတော်နှင့်အညီ ကျင့်ကြံနေထိုင်ခဲ့ရာ အစားအဆောက် ဆင်းရဲချို့တဲ့ခဲ့ခြင်းဒဏ်ဖြင့် အသက် ၃၀ အရွယ်တွင် အာဟာရ ချို့တဲ့သောရောဂါ ခွဲကပ်ခဲ့ပါ၏။ မိမိကိုယ်တိုင် မိမိသေမည်ထင် ၍ ရောဂါဝေဒနာဖြင့် 'သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ'ကျမ်းကို ပြုစုပါ သည်။ ဘာသာဋီကာကျမ်းမှာ ဆရာတော်၏ အသက်အရွယ်နှင့် မမျှ အဆင့်အတန်း မြင့်မားလွန်း၍ ညောင်တုန်းမြို့ ရွှေကျင် တောရ ပဌာန်းကျောင်းဆရာတော်က အရွယ်နှင့်ကျမ်း မမျှ ဖြစ်နေတယ်' ဟု မိန့်ဆိုခဲ့ပါသည်။ တစ်ဖန် ကျမ်းစာ၏အရည် အသွေးကြောင့် အင်္ဂလိပ်အစိုးရက 'အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ'ဘွဲ့တံဆိပ် ဆက်ကပ်လိုသော်လည်း ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ အသက်အရွယ် ငယ်လွန်းမှုကြောင့် ဆိုင်းငံ့ထားရပါသည်။ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့ကား ထိုခေတ်က အလွန်ရှားပါးလှ၍ ပညာရှိ၊ ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များကိုသာ အထူးရွေးချယ် ဆက်ကပ်သော ဘွဲ့တံဆိပ် ဖြစ်သည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၅၈ မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော် အရှင် ဓနုကာဘိဝံသ

မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော် ရှင်ဇနကာ ဘိဝံသ၏ အဖွယ် ကျမ်းပြုဂုဏ်ရည်တစ်ရပ်ကား ဒုတိယအင်းဝခေတ် တောင်မိလာ ဆရာတော်ကဲ့သို့ ကျမ်းဂန်အရာ စွန့်လွှတ်နိုင်မှု၊ နိမ့်ချရိုကျိုးမှု၊ သူတော်ကောင်း စိတ်နှလုံးရှိမှုတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကို မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်၏ ပထမဆုံးကျမ်းစာဖြစ်သော 'သဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာ'ကျမ်း နိဂုံးတွင် အထင်အရှား တွေ့မြင်နိုင်ပါ သည်။

'ယဒိ အညာ ဥပပဇ္ဇေက၊ ဥတောပီ သုခသမ္ပတာ၊
ကသော- ကာသ ပဒါနာယ၊ အယံ အန္တရဗာယတ။

ဣဘောပိ- အများဖိုလောက် ခရီးရောက်၍ ပြီးမြောက် ခဲ့ရာ ဤ ဘာသာ ဋီကာထက်လည်း သုခသမ္ပတာ၊ ကြည်ရူပိုချ လွယ်ကူလှသဖြင့် အာရုံဖွယ်ကောင်း၊ အကောင်းဟု သမုတ် အပ်သော အညာအဘိဓမ္မတ္တ အင်္ဂဟ၌ ဆင်ပြုကျစ်လျစ် ဋီကာသစ် တစ်မျိုးသည် ယဒိ ဥပပဇ္ဇေက- ပညာလီကံ စား နောက်ဆောက်သားတို့ ကြိုးစားရစ်သော် အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာ အံ့၊ တာသ- ထိုသို့ဖြစ်ရစ် ဋီကာသစ်၏၊ ဩကာသပဒါနာယ- ထွန်းတောက်တွင်ရေး အခွင့်ပေးခြင်းငှာ အယံ- နှစ်ပေါင်း မြားမြောက်လွန်အားဆောက်၍ ထွန်းတောက်ထွက်လာ ဤ ဋီကာသည် အန္တရဗာယတ- ရိုးရာမတူ တိုးကာင်၍ ကပ်ဖဲမနေ ကွယ်ပျောက် ရစ်ပါစေသတည်း။'

စာ-မိခဂ္ဂ

သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ စာအုပ်ကြီးမှာ ကြီးမားစဉားလှ သည်နှင့်အမျှ ပုဂ္ဂိုလ်ထုတ်ဝေရန် အခက်အခဲတွေ့နေရာ လွယ်ကူ အပိုင်ကို ထုတ်နုတ်၍ 'အခြေပြုသဂြိုဟ်'အဖြစ် သိခြားပုဂ္ဂိုလ် ထုတ်ဆောင်ပါသည်။ ထိုစာအုပ် နိဂုံးတွင်လည်း ဆရာတော်၏

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသံစေ့ခဲ့သော မြန်မာများ ၅၉

ကျမ်းဂြုဏ်ရည်တစ်ရပ်ကို ထပ်မံ တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ဤအခြေပြု သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းသည် စာသင်သားတို့ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဓာတ်ကို ကျေနပ်စေလျက် အဘိဓမ္မာ၏ အခြေပါဒ်ကို ပြုပြီးလျှင် ယခုခေတ်အတွင်း ထွန်းလင်းတောက်ပပါစေ၊ ဤကျမ်းထက် သိလွယ်သော အခြေပြုတစ်မျိုး ပေါ်ပေါက်လာသော အခါ၌မူ ထိုလာလတ္တံ့သော အခြေပြုကျမ်းသစ်၏ ထွန်းလင်းတောက်ခွင်ကို ပေးဖို့ရာ ဤအခြေပြုကျမ်းသည် ရှောင်တိမ်းကွယ်ပရစ်မဲစေ ဟုလို။

စာ- ၆၂၇

ထို့ကြောင့် အင်းဝခေတ် တောင်ဖိလာ ဆရာတော်နှင့် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံခေတ် မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်တို့၏ အဖွယ်ကျမ်းဂြုဏ်ရည်တစ်ရပ်သည် တစ်ထပ်တည်း ကျခံသည် ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထိုဂုဏ်ရည်ကား ပညာရှိ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ပြုနိုင်ခဲ့သော စွန့်လွှတ်နိုင်မှုပါတည်း။

[အတွေးအမြင်၊ စာစဉ် ၉၉ (မေမေဝါဝါရီ မတ်၊ ၁၉၉၄)]

အမေဠာယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

**ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓနှင့်
နိဿယ ကျမ်းပြုဂုဏ်ရည်**

ဒုလ္လဘဝမ်းသက်ရောက်၊ စွဲကပ်မိစီး၍ ကုဋိထဲမှ မထွက်နိုင်တော့ဘဲ
နေနေရစဉ် မှာပင် ဂါထာ ၄၈၁ ပုဒ်ရှိသော ဓူဒ္ဒသိက္ခာ
ပါဠိတော် နိဿယကို ပြီးစီးအောင် ရေးသားတော် မူခဲ့သော
ပုဂ္ဂိုလ်ထူးကြီး

မြန်မာနိုင်ငံသာသနာ့ဝင်တွင် 'ဗုဒ္ဓအစ ဗုဒ္ဓအလယ် ဗုဒ္ဓအဆုံး'
ဟူသော ဥဒါန်းစကား ရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓအစဆိုသည်မှာ ဗုဒ္ဓဝစန
ဟု ဆိုအပ်သော ပါဠိတော်များကို ဟောကြားတော်မူသည်
ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို ဆိုလိုပါသည်။ ဗုဒ္ဓအလယ်ဆိုသည်မှာ ဘုရား
ဟောပါဠိတော်များကို အကျယ်ဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာကျမ်းပြု
အကျော် ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသကို ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်သည်။
ဗုဒ္ဓအဆုံးဆိုသည်မှာ အဋ္ဌကထာကျမ်းများကို ထပ်မဖွင့်ဆိုသော
မြန်မာပြန် နိဿယကျမ်းပြု ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ၏ ဆိုလိုပါ
သည်။ ထို့ပင် ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ၏ စာပေပညာနှင့် ပတ်သက်၍
'ဇာတတ်နောက်ချုပ် ခင်ကြီးဗုဒ္ဓ' ဟူ၍လည်း ဆိုရှိပြန်ကြပါ
သည်။ တစ်ဖန် 'မိုးကြီးချုပ်လို့ ဘုတ်(ဗုဒ္ဓ) ကြီးမည်၊ ပူစိတ်ဘုန်း၊
သာသနာဝါယာမာ တစ်ဖန်ထုတ်ရန်ဖို့ ဇွာဘုတ်ကယ် မယ်ဆထူး
နားလှည့်ပါအုံး' ဟူသော တဘောင်စကားသည်ပင် ဆရာတော်
ကြီး ဦးဗုဒ္ဓနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၆၂ **ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ**

ဤသို့ ဥဒါန်းစကား တဘောင်စကားများနှင့် ဆက်နွယ်
နေသော ညောင်ကန်ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓသည် ကုန်းဘောင်ခေတ်
ဘကြီးတော်ဘုရားနှင့် သာယာဝတီမင်းလက်တက် ရာစုရသွဲ့
တံဆိပ်တော် ၂ တန်ရ အလွန်ထင်ရှားသော နိဿယကျမ်းပြု
ဆရာတော်တစ်ပါး ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် သမာဓိကြီးမားမှုနှင့်
ပတ်သက်၍ ပြိုင်ဘက်ကင်းသည် ဆရာတော်အဖြစ် သတ်မှတ်
ခြင်း ခံရပါသည်။

သမာဓိကြီးမားမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ရတနာပုံခေတ် ပဉ္စမ
သင်္ဂါယနာကို ဦးဆောင်တင်ခဲ့သော စာဂရာဘိဝံသ မဟာဓမ္မ
ရာဇာဓိရာဇာဂုရု သွဲ့တံဆိပ်တော်ရ ဘုရားကြီးဆရာတော်
ဦးဇာဂရက 'ငါတို့မှာ ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓနှင့် စာပေအရာ၌
တစ်စိတ်တစ်ဒေသ တူမည်ဟု ထင်၏။ သမာဓိကိုကာ ချိုးကိုမှ
လိုက်မမိဘူး' ဟု မိန့်ဆိုဖူးပါသည်။

ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ ဘုရားရှင်
၏ မျက်နှာတော်မှတစ်ပါး အခြား မည်သူကိုမျှ မထောက်
သက်ဦးဆောင်မင်းကေရုဇ်ကိုသော်မှ ရဲရဲဝဲဝဲ ဆိုဆုံးမလေ ခိုခြင်း
ပင်ဖြစ်သည်။ ဆရာတော်အား ညောင်ကန်ရွာမှ အမဂ္ဂရရွှေမြို့
တော်သို့ ပင့်၍ စက္ကီနာဘီ သီရိသဒ္ဓမ္မဓဇ မဟာဓမ္မရာဇာဂုရု
သွဲ့တံဆိပ်တော်နှင့်တကွ မဟာအောင်မြေဘုဇ အုတ်ကျောင်း
ကြီးကို တင်လှူတော်မူသော ဘကြီးတော်ဘုရားသည် ဆရာတော်
ဦးဗုဒ္ဓအား ဩဝါဒ ဆုံးမစကားပေးရန် လျှောက်ထားရာ 'မင်းနှင့်
တူအောင် ကျင့်က ငါတို့ ဆုံးမဩဝါဒ ပေးရန်မလို၊ မင်းနှင့်
တူအောင် ကျင့်က ငါနှင့်မဆိုင်၊ အပီစီနှင့်သာ ဆိုင်သည်'
ဟု မိန့်တော်မူခဲ့ပါသည်။

တစ်ခါသော် နန်းမတော်အယ်နု လှူသော ကထိန်သင်္ကန်း

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဥဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသီစေခဲ့သော မြန်မာများ မိန

ကို ဆရာတော် ဦးစုမ်က ရဟန်းငယ်တစ်ပါးအား စွန့်လိုက်ရာ ဉာဏိဒ္ဓာဘိဝဏ္ဍိတ ပဝရ မဟာဓမ္မရာဇာ မိရာဇဂုရု သွဲ့တံဆိပ်ရ ဆရာတော် ဦးသူက ‘နန်းမတော် သီလျှင် စိတ်ကောင်းမည် မဟုတ်’ ဟု ကန့်ကွက်ပါသည်။ ထိုအခါ ဆရာတော် ဦးစုမ်က ‘ကိုယ်တော်တို့ ဘုရားသာသနာတော်မှာ နေသလား၊ မိဖုရား မယ်နု သာသနာတော်မှာ နေသလား’ ဟု မိန့်ဆိုပါသည်။

ပီသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ နိဿယသစ်ကို ပြုစုတော်မူသော ပြည်ဆရာတော် ရှင်မေဓာလင်္ကာရအား ပြည်မင်းသားကပင့်၍ ကိုးကွယ်ပါသည်။ ထိုအခါ ဆရာတော် ဦးစုမ်က ဆရာတော် ဦးကျိညိုခေါ် မေဓာဘိဝံသသုဒ္ဓမ္မဓဇ မဟာဓမ္မရာဇာမိရာဂုရု သွဲ့တံဆိပ်တော်ရ ပြည်ဆရာတော်အား **‘မောင်ကျီး မင်းကို မင်းသားက ပင့်၍ ကိုးကွယ်ခြင်းခံရသဖြင့် မင်းဆရာ ဖြစ်ပြီ။ ဘုရားအလိုတော်လိုက်၍ ကျင့်မှသာ ဘုရားသားတော် ဖြစ်မည်။ မင်းလိုလိုက်၍ မင်းကြိုက်ကျင့်လျှင် မင်း၏သား ဖြစ်လိမ့်မည်’** ဟု သတိပေးခဲ့ပါသည်။

ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက် နန်းမတော်မယ်နုနှင့် အိမ်ရှေ့မင်း သာယာဝတီမင်းသားတို့ ပထမကျော်လောင်းလျှာ လှူကြရာမှ အမှုအခင်း ဖြစ်ပွားရာ နောက်ဆုံးဆရာတော် ဦးစုမ် ဆုံးဖြတ်ရပါသည်။ ထိုအခါ ဆရာတော် ဦးစုမ်က ‘ဤအမှုသည် အိမ်ရှေ့မင်းငခင်းနှင့်လည်း မဆိုင်၊ နန်းမတော် မယ်နုလည်း မဆိုင်၊ မင်းသားကြီး ငအိုနှင့်လည်း မဆိုင်၊ ဘုန်းကြီးချင်း တပည့် လက်သားကို ဖြားယောင်းခေါ်ယူသဖြင့် ပီနည်းပညတ် တော်ရှိသောကြောင့် ငအိုကျောင်းတိုက်က ဘုန်းကြီးသည် သူတစ်ပါး၏ တပည့်လက်သားကို ဖြားယောင်း ခေါ်ယူသဖြင့် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ ဒေသရာ ပြောကြား။

အမေဉ္ဇယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

မိန ဆရာတော် ဦးစုမ်

အနားက ဘုန်းကြီးတစ်ပါးက ထေသနာခလိုက်။ ပထမကျော်သည် သူတစ်ပါး ဖြားယောင်းရာသို့ ဆနာဂတိလိုက်ခြင်းကြောင့် ဤနှစ် ပထမကျော် မပြန်ဆိုရ။ ရုပ်ရွာသို့ ပြန်သွားစေ’ ဟု ဆုံးဖြတ်ပါသည်။

ဆရာတော် ဦးစုမ်သည် ဓမ္မမိခင် မယ်တော်ကြီး၏ အသုဘသို့ပင် ကိုယ်တိုင် ကြွတော်မူ၊ ကျောင်းမှာပင် စာကြည့် မပျက် သမာဓိကြီးစွာ နေခဲ့ပါသည်။ အသုဘအခမ်းအနား ကျောင်းအနီးရောက်မှပင် ‘တကာမကြီးက တို့အရင် ကျသကိုး၊ သွားနှင့်ဆဦးတော်’ ဟု သံဝေဂစကားမျှ မိန့်ဆိုပါသည်။ ထိုအတူ ဒကာမအရင်းဖြစ်သော မဟာအောင်မြေဘုမ္မိ အုတ်ကျောင်း အစ်မ မိဖုရားကြီး နန်းမတော်မယ်နုသည် သာယာဝတီမင်း လက်ထက် ရာဇဝတ်တော် သင့်ပါသည်။ အသတ်ခရုဆဲ နောက်ဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ပူးမြော်ကန်တော့ လျှောက်ထားရာ ‘မိနု သူကြွေရှိလျှင် ဆပ်ရပေလိမ့်မည်’ ဟု တရားစကားကိုသာ မိန့်ဆို ပါသည်။

ဆရာတော် ဦးစုမ်သည် သူတစ်ပါးအား တရားတော်နှင့် အညီ ဆိုဆုံးမသည့်နည်းတူ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း တရားနှင့်အညီ ကျင့်သုံးလေ့ ရှိပါသည်။ ‘ဘယ်သူ ကဲ့ရဲ့ကဲ့ ရဲ့ ဘုရား မကဲ့ရဲ့ အောင်နေ’ ဟူသော ဆုံးမစကားသည် ဆရာတော် ဦးစုမ်၏ ဩဝါဒပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယနေ့ခေတ်တွင် စာသင် စာချမှတစ်ပါး သာမုနာမု လှူမှုရှေး ဆွမ်းကိစ္စများကို ရှောင်လေ့ ရှိသော သာသနာ့နွယ်ဝင် အရှင်မြတ်များသည် ‘ဆရာတော် ဦးစုမ်၏ထုံး နှလုံးမူသည်’ ဟု ဆိုရှိပြုကြပါသည်။ ဤသို့ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ သိက္ခာ သုံးရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ အလွန် ထင်ရှားလှစွာမက သာသနာအာဇာနည်ကျမ်းပြု ပညာရှင်တစ်ဦး

အမေဉ္ဇယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၆၅
အဖြစ်လည်း ထင်ရှားပါသည်။ ဆရာတော် ဦးစုမ်သည် သက်
တော် ၅၅၊ သီက္ခာတော် ၃၅ တွင် ပျလွန်တော်မူရာ ထိုမျှ
တိုတောင်းလှသော သက်တော်အတွင်းမှာပင် ကျမ်းစာပေါင်း
၅၀ ကျော်ကို သုတ်သင်တည်းဖြတ် ပြုစုခဲ့ပါသည်။ ဆရာတော်
ပြုစုခဲ့သော ကျမ်းများမှာ ယနေ့တိုင် အလွန်အရေးပါ၍ စံထား
ရဆဲ ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဆရာတော် ဦးစုမ်၏ နိဿယ
ကျမ်းပြု ဂုဏ်ရည်သည် အလွန် ထင်ရှားပါသည်။ ထိုအချက်ကို
မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း အတွဲ ၂ တွင် ပီရက်တစ် စာပေပညာရှင်၊
ဂုဏ်ထူးဆောင် ဒေါက်တာဘွဲ့ရ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာလင်း
က အောက်ပါအတိုင်း မှတ်တင်တင်ခဲ့ပါသည်။

‘နိဿယ ဆရာအများတို့တွင် သဒ္ဒါနိတိ၊ ရူပသိဒ္ဓိ၊ စသော
ဂန္ထရတို့ကို နိဿယပြန်ဆိုတော်မူသော ကျန်းဘောင်ဆက် သတ္တမ
ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက် မဟာအောင်မြေ ဘုရားတော်ကောင်း
ဆရာတော် ဦးစုမ်သည် အကောင်းဆုံး နိဿယပြန် ဖြစ်သည်ဟု
ပညာရှိအများ ကောင်းချီးပေးခြင်းခံရသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်၏။
ဆရာတော် ဦးစုမ် မဆီမီ ရှေးက ပြုစုကြသော နိဿယတို့မှာ
ရှေးကျသော စကားလုံးတို့ကိုသုံးကာ သာမည ပြန်ဆိုကြခြင်း
ဖြစ်၏။ အထူးမှတ်သားဖွယ် အဓိပ္ပာယ်အနှစ်သာရ မပါလှ။
အနုဋီကာ မဟာနိဿယမှာလည်း စကားများပြား ကျယ်ဝန်း၏။
များပြားကျယ်ဝန်းသည်ကို စွဲ၍ မဟာဟူသော အမည်ကို
တပ်ထား၏။ ကျယ်ဝန်းနေသည့်အတွက်ပင် အပိုစကားများ၏
အနှစ်သာရ အဓိပ္ပာယ်နည်းနေ၏။ ဆရာတော် ဦးစုမ် ရေးသား
သည့် နိဿယမှာကား မကျဉ်းမကျယ် မှတ်သားဖွယ် ကောင်းသည့်
အဆီအနှစ်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို လေးနက်သိပ်သည်းစွာ ရေးသား
ထား၏။ ဆရာတော် ဦးစုမ်နောက်မှ ပေါ်ပေါက်လာသော

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၆၆ ဆရာတော် ဦးစုမ်
နိဿယဆရာတို့က ဆရာတော် ဦးစုမ်၏ ပြန်ဆိုနည်းကို လိုက်ကြ
သော်လည်း စကားသိပ်သည်းလေးနက်ပုံ ကွာခြားကာ မမိုနိုင်
ကြချေ။ သို့ဖြစ်၍ ဆရာတော် ဦးစုမ်ကို ပညာရှိအများတို့က
လေးစားချီးမွမ်းခြင်း ပြုကြရလေသည်။’

၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် ရာမကရစ်ရနာခန်းမတွင် ဆရာတော်
ဦးစုမ် နှစ် ၂၀၀ ပြည့်အကြို [၁၉၅၂ နှစ်မြောက်] အထိမ်းအမှတ်
ဟောပြောပွဲ ကျင်းပ ပြုလုပ်ပါသည်။ ထိုဟောပြောပွဲတွင်
ဆရာတော် မာဂဓိသာစည်(အရှင်ပညာသာမိ)နှင့် ဆရာ မာဃ
သည် ဆရာတော် ဦးစုမ်၏ စာပေစွမ်းရည်နှင့် ပတ်သက်၍
သုံးသပ်တင်ပြပါသည်။ ဆရာ မာဃက ‘ဆရာတော်ရဲ့ နိဿယ
တွေထဲမှာ (သဒ္ဒါနိဿယတွေထဲမှာ) သဒ္ဒါနိတိကျမ်းကြီးကတော့
နိဿယမှ နိဿယဟေ့လို့ ဆိုလောက်အောင်ကို နိဿယ
ဖြစ်တဲ့အပြင် အဲဒီ နိဿယကို ကြည့်ရတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း တစ်ခါ
တည်း ရင်သပ်ရှုမော မဖြစ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရယ်လို့ ကျွန်တော်ဖြင့်
ရှိမယ် မထင်ပါဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ၊ သဒ္ဒါဆိုတာ သိဒ္ဓိမှာ
သိဒ္ဓိ အလျောက်၊ နာမ်မှာ နာမ်အလျောက် အပိုင်းတိုင်း အပိုင်း
တိုင်းမှာ ပြယုဂ်တွေပါတယ်။ ဒီပြယုဂ်တွေဟာ များသောအား
ဖြင့် နိကာယ်ငါးရပ် ပီရက်တင်သုံးပုံက ထုတ်ပြတ် ပြယုဂ်တွေ
များတယ်။ ကစွည်းဆိုရင် ဒီလောက်မများဘူး။ ရူပသိဒ္ဓိဆိုရင်လဲ
ဒီလောက် မများသေးဘူး။ ကျမ်းကလဲ သဒ္ဒါနိတိ ကျမ်းလောက်
မကြီးဘူး။ သဒ္ဒါနိတိကတော့ သုတ္တမာလာ၊ ဓာတုမာလာ၊
ပဒမာလာဆိုပြီး ကျမ်းကြီးကလဲ သုံးတွဲ အင်မတန် ကြီးတဲ့
အတွက်ကြောင့် ဆရာတော် နိဿယ ရေးတဲ့အခါမှာ ဟောဒီ
ပုဒ်တွေဟာ ဟောဒီပြယုဂ်တွေဟာ ဘယ်ဇာတ်ကလာတာ၊ ဟောဒီ
ပြယုဂ် တွေဟာ ဘယ်သူ တ်ကလာတာ စသဖြင့်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၆၇

ညွှန်ပြလိုက်တာတွေဟာ အမယ်လေး ကြက်သီးမွေးညင်းထမိန်း၊ ဒီခေတ်လို မဟုတ်ဘူး။ ပေခေတ် ပုရပိုက်ခေတ်၊ မုတ်စု မုတ်ရာ ရှေးဖိုကလဲ မလွယ်ဘူး။ တစ်ခါတည်း ခေါင်းထဲမှာ ပိဋကတ် သုံးပုကို ရိုးရိုးရထားတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တောင် အဲဒီလောက် မြင်ချင်မှ မြင်မယ်၊ မုတ်မိချင်မှ မုတ်မိမယ်၊ ဆရာတော်က ရလှတင် မဟုတ်ဘူး။ ထွတ်ထွတ်နေအောင် တစ်ခါတည်း ဒက်ဒက်နေအောင် ဥပါဒိဋ္ဌိတင် မကင်းလောက်အောင် တစ်ခါတည်း အဆစ်အပိုင်းတိုင်းကို လိုက်ပြီးတော့ မုတ်မိပြီး သိရှိတော်မူနေ သလိုတောင် ထင်စရာ ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် အဲဒီလောက် များပြားတဲ့ ပြယုဂ်တွေကို အညွှန်းတွေပေးပြီး လက်ညှိုးထားပြိုင် တာဟာ ကျွန်တော်တို့အနေဖြင့် ငယ်ငယ်ကတည်းက အသြလို့ မဆုံးဘူး။ ချီးကျူးလို့ မဆုံးဘူး ဟု မိန့်ဆိုခဲ့ပါသည်။

ဆရာတော်၏ ဉာဏ်ပညာ ကြီးမားထက်သန်မှုကို ပိဋကတ် စာပေပညာရှင်များကိုယ်တိုင်က တာအတည်း ချီးကျူး ရန်မက ကျမ်းပြုရာတွင် နွဲ့လုံလအရာ ဥဒါန်းထိုးလောက်ပုံကို ညောင်ကန်သာသနာဝင်မှ ထုတ်နှုတ်တင်ပြလိုပါသည်။

‘ဆရာတော်ဦးစုဓိသည် အင်းဝမြို့ အုဋ်ကျောင်းတော်ကြီး၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ဗုဒ္ဓသိက္ခာတော် ဒီဿယကို ရေးသား စီရင်တော်မူသည်။’

၎င်းကျမ်းသည် သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ ပြည့်နှစ် (မွေးလမွေးနေ့ ဖြစ်သော) နယုန်လပြည့်ကျော် ၅ ရက် အင်္ဂါနေ့ မွန်းတည့်မတ်ချိန်တွင် အပြီးသို့ ရောက်သည်။

‘ထိုဗုဒ္ဓသိက္ခာ ဒီဿယအဆုံး နိဂုံး၌ ‘ဗိဇ္ဇာမာနေပိ ရောဂါမိ၊ တနပ ပေက္ခဝ ယောကတော အစရိသော စကားကို

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၆၈ ဆရာတော် ဦးစုဓိ

ဆိုတော်မူသဖြင့် ဆရာတော် ဦးစုဓိသည် ဤဒီဿယကို ရေးသားစီရင်တော်မူဆဲအခါ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ မရွှင်သာအောင် ကြင်နာ ခံခတ်၊ စာ၊ အိပ်ပျက်သည် ဒူးလာဝမ်းသက် ရောဂါ ခွဲကပ်မိစီးလျက်ရှိရာ ထိုရောဂါကို မညှာမငဲ့ တကယ် သတ္တိ သမာဓိတည်းဟူသော ဆင်ကို သတိတည်းဟူသော ရွှန်းတင်ကာ ရေးသား စီရင်တော်မူခဲ့ပုံမှာ ဆရာတော်၌ ခွဲကပ်သော ဆေးနာသည် တစ်နေ့တခြား ပြင်းထန်လာသဖြင့် နေ့ရော ညညှိပါကုဋ်သို့ ဆင်းသက်ရသည်များလှ၍ စာချိန်၊ သောက်ချိန် မှအပ ကျောင်းပေါ်သို့ ပြန်မကြွတော်မူ၍ ကုဋ်ထံမှာပင် အမြဲနေတော်မူတော့သည်။

‘ဤသို့ ကုဋ်တွင်းမှာပင် နေထိုင်တော်မူစဉ် ကုဋ်၏ နှုတ်အပြင်ကို သစ်သားသင်ပုန်းမှာ မီးသွေးနှင့် ချေ၍ ထားသည်ပမာ အလားတူဖြစ်ပေါ်အောင် တပည့်ကြီးများက ပြင်ပြင် ကာ ပေးကြရသည်။ ပြုပြင်ပြီးသောအခါ ထိုနေရာတွင် ဆရာတော် ဦးစုဓိသည် ဂါထာ၊ စုဏ္ဍိယပေါင်း (၄၈၁)ပုဒ်ရှိသော ဗုဒ္ဓသိက္ခာ ပါဠိတော် ဒီဿယကို က ကုဆုဖြင့် နေ့စဉ် မုန့်စွာ ရေးသားတော်မူခဲ့ရာသည်။’

‘ဆရာတော် ရေးသားပြီးစာများကို တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ် ပုဂ္ဂိုလ်ထိုထို တပည့်ကြီးတို့က ညဉ့်အခါတွင် လာရောက်ကာ ပုရပိုက်အဖြစ် ရေးကူးကာ တင်ကြရသည်။ ရေးကူးပြီးနောက် ကုဋ်နှုတ် တစ်ဖန်ထပ်မံ၍ မီးသွေးခဲနှင့် ချေထားခဲ့ရပြန်သည်။’

‘ထိုကြောင့်ပင် ဆရာတော် ဦးစုဓိက ဗုဒ္ဓသိက္ခာ ဒီဿယအဆုံး နိဂုံး၌ မှာထား၍ သွားတော်မူသည်မှာ ငါသည် ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ မချမ်းသာသော ရောဂါဝေဒနာ ကပ်ရောက်လာသော်လည်း ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်မူ၍ ဤ ဒီဿယကို

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

စုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၆၉
ရေးသားဘိသကဲ့သို့ အသင် စာသင်သာတို့သည်လည်း ကိုယ်နှင့်
အသက် မငဲကွက်မှု၍ ဤ စုဒ္ဓသိက္ခာ ဒီဿယကို ဝါ ဤများစွာ
သော ကျင့်ဝတ်သိက္ခာကို အနည်းငယ်မျှဖြစ်သော အဓိသီလ၊
အဓိစိတ္တ၊ အဓိပညာ သိက္ခာ ဥပါးကို ပျားကောင်ပမာ ချိုမြိန်စွာ
သား ပျားဝယ်ရသာ မရှိငါးရာသော သိက္ခာ ဥပါးကို ကိစ္စတစ်ပါး
စွန့်ပစ်ထား၍ ဖန်များကြိမ်ခါ လွန်စွာကြိုးကုတ် အားထုတ်ဖြုတ်
ယှဉ်စေကုန်သတည်း။

ဆရာတော် ဦးစုခင်၏ သူတော်ကောင်းပညာရှိ အာဇာနည်
စိတ်ဓာတ်နှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ ဒီဿယ ကျွမ်းပြု
ဂုဏ်ရည်နှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ ကျွမ်းပြုရာတွင် ဇွဲလုံလ
ထက်သန်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ လည်းကောင်း၊ သာသနာတော်၏
အကျိုးကျေးဇူးအတွက် ဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့ပုံများနှင့် ပတ်သက်
၍ လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသာသနာသမိုင်းတွင် မော်ကွန်း
တိုးလောက်ပါသည်ဟု တင်ပြအပ်ပါသည်။

[အထွေးအမြင်၊ စာစဉ် ၉၄ (စက်တင်ဘာ၊ ၁၉၉၃)]
□

အမေဠုယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ကျမ်းစာများကပြောသော
စံကျောင်းဆရာတော်

ညောင်တုန်းမြို့ ဂွေဟသံဃာသာရ စာသင်တိုက် ပထမစံကျောင်း ဆရာတော် ဦးဝါယာမ (၁၈၇၃-၁၉၄၇) သည် သာသနာတော်တွင် ရှင်ရဟန်းများအတွက်သာမက လူပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်ပါ အလွန်အကျိုးကျေးဇူးများသော ကျမ်းပေါင်း ၂၀ကျော် ပြုစုခဲ့သည်။ ဂန္ထနိရ ကျမ်းပြုပညာရှင် မထေရ်မွန်တစ်ပါး ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ် ဒကာ၊ ဒကာမများအတွက် လောကီလောကုတ္တရာ နှစ်ဖြာသော အကျိုးကို ပြီးစီးနိုင်သည့် ခေတ်မီ ကျမ်းစာအုပ်များ ပြုစုခဲ့ခြင်းသည် ဆရာတော်၏ ထူးခြားမွန်မြတ်လှသည့် ပရိယတ္တိ ဂုဏ်ရည်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ သာသနာ့သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် ပုဂံခေတ်မှစ၍ ပရိယတ္တိ စာပေသင်ကြားရေး၏ အခြေခံ ဝါဠိ

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

စံကျောင်းဆရာတော်

၂။ သဒ္ဒါ၊ အဘိဓာန်၊ အလင်္ကာ၊ ဆန်းကျမ်းများနှင့် ဝါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ ယောဇနာ၊ ဂဏ္ဍီ၊ အရကောကံ၊ နိဿယအဖွင့်ကျမ်းများ၊ ပဋိပတ္တိသာသနာတော်အတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်အဖွင့်ကျမ်းများ အခြောက်အခြား ပေါ်ထွက်ခဲ့ဖူးပါ၏။ သို့သော် လူပုဂ္ဂိုလ် ဒကာ၊ ဒကာမများအတွက် အထူးရည်ရွယ်၍ ခေတ်မီ စနစ်တကျ ရေးသားပြုစုသော ကျမ်းစာမျိုးကား ရှားပါးလှပါ၏။ ထို ရှားပါးလှသော စာပေမျိုးကို ပြုစုတော်မူကြသည် ကျမ်းပြုပညာရှင် ဆရာတော်များတွင် စံကျောင်းဆရာတော်သည် ပထမဦးဆုံးဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

စံကျောင်းဆရာတော်သည် ပီဋကတ်တော်ကို ကျမ်းကျင့်နှုတ်ရုံမျှမက ဝါဠိ၊ သက္ကတ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ရ စကားများကို ကျမ်းကျင့်ပါ၏။ ထို့ပြင် ခေတ်အမြင် ခေတ်အကွေးရှိ၍ မှတ်ဉာဏ် သဘောဉာဏ် နှစ်မျိုးလုံး၌ ထက်သန်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် သဘောဉာဏ် ထက်သန်ခြင်းသည် ကျမ်းပြု ရာတွင် အလွန် အရေးပါ အရာရောက် လှပါသည်။ သို့သော် ယနေ့ခေတ်တွင် သဘောဉာဏ်ထက် မှတ်ဉာဏ်အာရုံကို ဦးစားပေး အလေး ပြုနေကြသည်မှာ ဝမ်းနည်းဖွယ် ကောင်းလှပါ၏။ ဤတွင် စံကျောင်းဆရာတော်ပြုစုခဲ့သော ကျမ်းစာများ၏ အရည်အသွေး ကိုထောက်၍ စံကျောင်းဆရာတော်၏ သဘောဉာဏ်ထက်သန် ပုံကို ချင်ချိန်နိုင်ပါသည်။

စံကျောင်းဆရာတော် ပြုစုခဲ့သော ကျမ်းစာများ-

- ၁။ ဧတိယ ပိန္နဲစွယ်ကျမ်း (၁၂၇၅)၊ ၂။ ဩဝါဒ ဒီပနီကျမ်း (၁၂၇၆)၊ ၃။ က ဉာဏ် ပီရိယအကျယ် လက်စွဲကျမ်း (၁၂၇၈)၊ ၄။ မင်္ဂလာရွှင်အကျယ် (၁၂၇၉)၊ ၅။ သမ္ပဒါ အဖွင့်ကျမ်း (၁၂၈၃)၊ ၆။ ကမ္မဋ္ဌာန ပိန္နဲစွယ်ကျမ်း (၁၂၈၄)။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ

၇၆

၇။ လောကနိတိအဖွင့်အကျယ် (၁၂၈၅)၊ ၈။ အတွင်းအောင်ခြင်းအဖွင့်ကျမ်း (၁၂၈၅)၊ ၉။ အပြင်အောင်ခြင်းအဖွင့်ကျမ်း (၁၂၈၅)၊ ၁၀။ မေတ္တာအဖွင့်ကျမ်း (၁၂၈၆)၊ ၁၁။ ယထာဘူတာ ဝိနိစ္ဆယကျမ်း (၁၂၉၃)၊ ၁၂။ အလင်္ကာနိဿယကျမ်း (၁၂၉၄)၊ ၁၃။ ဂီဟိဝိနယဓေါ လူ့ ကျင့်ဝတ် ကျမ်း (၁၂၉၇)၊ ၁၄။ အပရိဟာနိယအဖွင့်ဓေါ တိုးတက်ကြီးပွား ချမ်းသာကျမ်း (၁၂၉၇)၊ ၁၅။ ပရိဝါသမာ နတ္တာဒိ ဝိနိစ္ဆယကျမ်း (၁၃၀၁)၊ ၁၆။ ဥပါသကာ ကျင့်ထုံး၊ ၁၇။ ဆုတောင်းပုံ နည်းစုံကျမ်း၊ ၁၈။ အပရိဟာနိယ ဆုံးမစာ(၁၃၀၄)၊ ၁၉။ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန့်ပုံ နည်းစုံကျမ်း၊ ၂၀။ ဗုဒ္ဓစရိတ ကာဗျဓေါ ဗုဒ္ဓဝင်ကျမ်း (သက္ကတ ဘာသာပြန် လက်ရေးစာမူ)၊ ၂၁။ သုန္ဒရာ နန္ဒကာဗျကျမ်း (သက္ကတ ဘာသာပြန် လက်ရေးစာမူ)၊ ၂၂။ ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်း (လက်ရေးမူ)၊ ၂၃။ အဘိဓမ္မာ ဝတာရနိသျှ (လက်ရေးမူ)၊ ၂၄။ စာလဝတာရ နိသျှ (လက်ရေးမူ)၊ ၂၅။ ဆန်း နိသျှကျမ်းများ (လက်ရေးမူ)။

စံကျောင်းဆရာတော် ပြုစုခဲ့သော ကျမ်းများတွင် က၊ ဉာဏ်၊ ဝိရိယ အကျယ် လက်စွဲကျမ်း၊ မင်္ဂလာဖွင့် အကျယ်၊ သမ္ပဒါ အဖွင့်ကျမ်း၊ လောကနိတိ အဖွင့်အကျယ်၊ ဂီဟိဝိနယ ဓေါ လူ့ကျင့်ဝတ်ကျမ်း၊ အပရိဟာနိယ အဖွင့်ဓေါ တိုးတက်ကြီးပွား ချမ်းသာရေး၊ အပရိဟာနိယ ဆုံးမစာ ကျမ်းများသည် လူပုဂ္ဂိုလ် ဒကာ၊ ဒကာမများအတွက် အထူး ရည်ရွယ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ကိုလိုနီခေတ်အတွင်း အဘက်ဘက်မှ နှိမ်ကျနေသော မြန်မာလူမျိုးများအတွက် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေးများ မြင်မားလာစေရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ပါ၏။ ထို့ကြောင့် ယနေ့တိုင် အကြိမ်ကြိမ် ပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရ၍ စံထားရဆဲဖြစ်ပါသည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၇၆

စံကျောင်းဆရာတော်

စေတီယ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဩဝါဒ ဒီပနီ၊ ပရိဝါသမာနတ္တာ ဒိ ဝိနိစ္ဆယ၊ ယထာဘူတာ ဝိနိစ္ဆယ ကျမ်းတို့သည် သာသနာတော်၏ အသက်ဖြစ်သော ဝိနည်းတရားနှင့် ဓမ္မအဆုံးအဖြတ် ကျမ်းများ ဖြစ်ပါ၏။ အလင်္ကာနိဿယကျမ်းကား ပညာရှင်များ ကိုယ်တိုင် အလေးမူရ၍ စာသင်သားများအတွက် လက်စွဲကျမ်း တစ်ကျမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓစရိတနှင့် သုန္ဒရာနန္ဒ ကာဗျ ကျမ်းများမှာ သက္ကတ ဘာသာမှ စနစ်တကျ၊ အဆင့်မြင့်မြင့် ပြန်ဆိုထားပါ၏။ သို့သော် ယနေ့တိုင် ပုံနှိပ်စာအုပ်အဖြစ် စရောက်သေးသည်မှာ မြန်မာစာပေလောက၏ ဆုရှုံးမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန့်ပုံ နည်းစုံကျမ်း၊ မေတ္တာ အဖွင့်ကျမ်း၊ ဆုတောင်းပုံ နည်းစုံကျမ်းများသည် ပဋိပတ် သာသနာအတွက် ရည်ရွယ်သောကျမ်းများ ဖြစ်ပါ၏။ ထိုသို့ ပဋိပတ်၊ ပဋိပတ် သာသနာနှစ်မျိုးလှအတွက် ကျမ်းမျိုးစုံပြုစုနိုင်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ် ဒကာ၊ ဒကာမများအတွက် လောကီလောကုတ္တရာ နှစ်ဖြာသောအကျိုးတို့ ပြီးစေနိုင်သည့် ခေတ်မီကျမ်းများ ပြုစုနိုင်ခြင်းသည် စံကျောင်းဆရာတော်ကိုယ်တိုင် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာသုံးရပ်သော သိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ကျောင်းတော်ရာ ဆရာတော်တည်းဟူသော ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ အမှီကောင်းရခြင်း၊ ကိုယ်တိုင် သဘောဉာဏ်မှတ်ဉာဏ် နှစ်မျိုးလုံး ထက်သန်ခြင်း၊ ဝိရိယ အားကောင်းခြင်း၊ ကျယ်ပြန့်သော ခေတ်အမြင်ရှိ၍ ဘာသာနုရ စဟုသုတ ပြည့်ဝခြင်း၊ သာသနာပြု စိတ်ဓာတ် ထက်သန်ခြင်းတို့ကြောင့်ဟု ဆိုရပါမည်။

စံကျောင်းဆရာတော်သည် ဘုန်းကြီးစားသော်လည်း အနေအထိုင် အလွန်ရိုး၍ သူတော်ကောင်းလက္ခဏာ အပြည့်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသံစေခဲ့သော မြန်မာများ ၇၀

ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မွန် ဖြစ်ပါသည်။ စကျောင်းဆရာတော်သည် ကျိန်စက်ရာတွင် ခေါင်းအုံးအစား သစ်သားတုံးကလေးကို အသုံးပြုခဲ့ခြင်းကိုထောက်၍ ဆရာတော်၏ ရောင့်ရဲခြင်း၊ အလိုနည်းခြင်း၊ သည်းခံခြင်း၊ ဝီရိယရှိခြင်း၊ ကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်း တို့ကို အကဲခတ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သက်တော် (၆၇) အရောက်တွင် တစ်ပါးတည်း ဆောထွက်တော်မူသောအခါ စကင်းဆရာတော်နှင့် အခြားဆရာတော်များက ‘ဆရာတော် ဘုရားကဲ့သို့ ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် တောမှာပင် နေနေ၊ မြို့မှာပင် နေနေ အတူတူပင် ဖြစ်ပါသည်’ ဟု လျှောက်ထားခဲ့၏။

စကျောင်းဆရာတော်သည် အများအကျိုးကို ရှေးရှုလေ့ရှိသော သူတော်ကောင်း ပညာရှိပီသစွာ သာသနာပြုစိတ်ထက်သန်ပါသည်။ ဤအချက်ကို စကျောင်းဆရာတော် ပြုစုခဲ့သော ကျမ်းစာများကိုထောက်၍ လည်းကောင်း၊ ဆရာတော်တို့ယ်တိုင် မိန့်ကြားခဲ့သော စကားတစ်ခွန်းကိုထောက်၍ လည်းကောင်း သိရှိနိုင်ပါသည်။ တစ်ကြိမ်က စကျောင်းဆရာတော်သည် ဩဝါဒစကား ပြောကြားရာ ‘အချို့ဆရာတော်တို့သည် မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ပရိယတ် ပဋိပတ်တို့နှင့် ပြည့်ဝတော်မူကြပါသည်။ သို့သော်လည်း တပည့်ပရိသတ်တို့ကို အဆုံးအမ ဩဝါဒမပေးဘဲ အေးအေးသာ နေတော်မူကြသဖြင့် ထိုဆရာတော်တို့၏ တပည့်ပရိသတ်တို့သည် အဖိုးတန်သင့်လျက် အဖိုးမတန်ဘဲ ဖြစ်ကြရသည်’ ဟု မိန့်ဆိုခဲ့ပါသည်။

စကျောင်းဆရာတော်သည် သဘောဉာဏ် ထက်သန်၍ ခေတ်အမြင်ရှိသော ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားစေရန် အလင်္ကာဒီသယကျမ်း စာမျက်နှာ ၇၆ လာ ဆရာတော်၏ စာအရေးအသား အယူအဆကို ကောက်နုတ် ဖော်ပြလို

အမေဠယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၇၆ စကျောင်းဆရာတော်

ပါသည်။ ‘များစွာသောသူတို့က အဓိပ္ပာယ်ပေါ်ပေါ်လွင်လွင်နှင့် အသိဉာဏ် ရှင်းအောင် ရေးသားထားသောကျမ်းကို လွယ်သော ကျမ်းဟူ၍ ကြည်ရှုသင်ကြားခြင်းငှာ အလိုမရှိကြ။ အသိခက်သောကျမ်း၊ မသိနိုင်သော ကျမ်းကိုသာ အလွန်နက်နဲသော ကျမ်းဟူ၍ ကြည်ရှုလိုကြကုန်၏။ စာရေးဆရာများကလည်း စာကြည်သူတို့ အလေးပြုစေခြင်းငှာ လွယ်အောင် မရေး၊ ခက်အောင်သာ ရေးကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ငါတို့ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် ဉာဏ်ပညာထက်မြက်ကြသော လူမျိုးများ ဖြစ်ကြပါလျက် ဉာဏ်ပညာ တိုးပွားသင့်သလောက် မတိုးပွားသည်မှာ လွန်စွာနိမ့်မြေဒီ ကောင်း၏။ ထမင်းချက်နည်းကိုပင် ခက်အောင် ရေးထားကြကုန်၏။ ထိုထမင်းချက်နည်းကိုပင် အချို့သောအင်္ဂုယ ဆရာတို့က အင်္ဂုယလင်္ကာဟူ၍ မှတ်ယူကြပြီးလျှင် အမျိုးမျိုး ကြဆကာ အင်္ဂုယထိုးကြသဖြင့် သားမြေးမြစ်ကျအောင် မွဲပြာကျကုန်၏။ ထို့ကြောင့် စာကြည်သူတို့ကလည်း ခက်အောင် ရေးသောကျမ်းကို မချီးမွမ်းကြမူ၍ လွယ်အောင်၊ အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားအောင်ရေးသော ကျမ်းကိုသာ ချီးမွမ်းမိအောင် အထူး သတိဆောင်ကုန်ရာ၏။ ကျမ်းပြုဆရာတို့ကလည်း မိမိတို့ ရေးသားသောကျမ်းကို ခက်အောင်၊ အဓိပ္ပာယ်ကို မသိနိုင်အောင် မရေးကြမူ၍ သိလွယ်အောင် အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် ရေးသား စီရင်ကြကုန်ရာ၏။

ဤသို့ ရိုသေလေးစားအပ်သော ကျမ်းပြုဆရာပညာရှင်၊ ပထမတန်းစား ရွှေကျင်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သောစကျောင်းဆရာတော်ကို ဖြန့်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၅-ခု၊ တပေါင်းလဆန်း ၁၀- ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ပဲခူးမြို့နယ်၊ ကျောက်တန်းရွာကြီး၌ မွားမြင်ခဲ့၏။ မိဘများမှာ ဇေယျာဉ်၊ ဦးအောင်လှ၊ ဒေါ်အောင်တို့ ဖြစ်၍

အမေဠယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၇၇

မွေးချင်းရှစ်ယောက်အနက် သတ္တမမြောက်ဖြစ်သည်။ အမည်မှာ မောင်ညောင် ဖြစ်၏။

အသက် ခုနစ်နှစ်အရွယ်တွင် ရွာလယ်ကျောင်း ဆရာတော်ထံ အခြေခံဗုဒ္ဓဘာသာစာပေများ၊ ဇလာကနိတီ၊ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၊ သဒ္ဒါ၊ ဝေဒင်ကျမ်း စတင် သင်ကြားခဲ့သည်။ အသက် ၁၄ နှစ်အရွယ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ ပုဇွန်ဘောင် အင်္ဂလိပ်ကျောင်းသို့ ပြောင်း၍ ခေတ်ပညာများ သင်ကြားသည်။ အသက် ၁၇ နှစ်အရွယ်တွင် သံဝေဂ ဖြစ်ပွား၍ ရှင်သာမဏေဝတ်ပါသည်။ ဘွဲ့မည်မှာ ရှင်ဝါယာမ ဖြစ်၏။ ရှင်သာမဏေဝတ်ဖြစ်ပင် ရန်ကုန်ကျောင်းတော်ရာ ဆရာတော်ဘုရားကြီးထံ စာပေ သင်ကြားပါသည်။ အသက် (၂၀) ပြည့်လျှင် ကျောင်းတော်ရာ ဆရာတော်ကိုပင် ဥပစ္စာယ်ပြု၍ ရဟန်းဘောင် ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ကျောင်းဆော်ရာ ဆရာတော်ဘုရားကြီးကား ရွှေကျင် ဆရာတော်၏ တပည့်ရင်းဖြစ်၍ အောက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရွှေကျင်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ကိုယ်စား ဦးဆောင်သာသနာပြု ရပါသည်။ ထို့ပြင် ပရိယတ် ဝဋီပတ် ဇွယ်စု၊ ပတမတန်းစား ရွှေကျင်ဆရာတော်တစ်ပါးဖြစ်၍ သီပေါမင်း၏ သာသနာလက်ာရ သဒ္ဓမ္မာဘိဝံသ ကပိစေ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု ဘွဲ့တံဆိပ်တော် ဆက်ကပ်ခြင်း ခံရပါသည်။ ထိုဆရာတော်ဘုရားကြီးထံမှာပင် ရှင်ဝါယာမသည် ရဟန်း လေးဝါအရတွင် အဋ္ဌကထာကြီးများကို ပို့ချနိုင်သော ကဏဝါစက ဓာချ ဖြစ်လာပါသည်။

ရှင်ဝါယာမ ရဟန်း ရှစ်ဝါအရတွင် ထိုစဉ်က ရဟန္တာဟု အလွန်ထင်ရှားသော ဘုန်းတော်ကြီး ဦးသီလ၏ အမိန့်ဖြင့် ကျောင်းတော်ရာဆရာတော် ရှင်သာသနသည် ညောင်တုန်းမြို့

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၇၈ စံကျောင်းဆရာတော်

ရွှေဟင်္သာတောရ စာသင်တိုက်ကို တည်ထောင်ပါသည်။ ထိုအခါ ရှင်ဝါယာမသည် တိုက်အုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ရဟန်း ၁၄ ဝါအရတွင် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဘုရားဖူးကြွပါသည်။ သီဟိုဠ်မှအပြန် သီဟိုဠ် သာမဏေငယ် ၂၀ ကို ခေါ်ဆောင်၍ ရွှေဟင်္သာတောရတွင် စာပေများ သင်ကြားပို့ချပေးပါသည်။ လွတ်လပ်ရေးခေတ်ဦးတွင် ဝါဠီဝါမောက္ခ ဆရာ ဉာဏ်ဟု ထင်ရှားသော ပညာရှင်ကြီးသည် စံကျောင်းဆရာတော် သီဟိုဠ်မှ ခေါ်ဆောင်၍ ပညာသင်ပေးခဲ့သော သာမဏေငယ် ကလေးများတွင် တစ်ပါးအပါအဝင် ဖြစ်သည်။

ရှင်ဝါယာမ ရဟန်း ၁၈ ဝါအရတွင် စံကျောင်း ဆရာတော်ဟူသော ဘွဲ့ ထူးဖြင့် ရွှေဟင်္သာတောရ တိုက်ကြီး၏ အကြီးအကဲ တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရပါသည်။ သက်တော် (၆၄)၊ ဝါတော် (၄၄) ဝါအရတွင် ကျမ်းဂန်ပြုစုခဲ့သော ဂုဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ အလွန် ရှားပါးလှသော အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့ တံဆိပ် ဆက်ကပ်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ထို့ပြင် ဝါတော်(၃၉) ဝါအရတွင် ရွှေကျင်နိကာယ မဟာနာယကအဖြစ် လည်းကောင်း၊ (၄၂) ဝါတွင် နယ်လှည့် သာသနာပြုတာဝန်ကို လည်းကောင်း၊ (၅၃) ဝါတွင် ရွှေကျင် နိကာယ တွဲဖက်ဥပဇ္ဈာန် မဟာနာယက တာဝန်များကိုလည်းကောင်း ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ သက်တော် (၆၇)၊ ဝါ (၄၇) ဝါအရတွင် နိက္ခမပါရမိ ဖြည့်ဆည်းသည့် အနေဖြင့် တစ်ပါးတည်း တောထွက်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်ပွားသောအခါ တပည့်များ၏ လျှောက်ထားတောင်းဖန်ဖြင့် ရွှေဟင်္သာတောရတွင် ပြန်လည် သီတင်းသုံးခဲ့သည်။ သက်တော် (၇၄)၊ ဝါတော် (၅၄) ဝါအရတွင် ပထမ စံကျောင်းဆရာတော် ရှင်ဝါယာမသည် ရွှေဟင်္သာ

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၇၉
တောရတွင် တစ်ဘဝ တစ်ခွေ ချုပ်ငြိမ်းခဲ့ရပါသည်။ သို့သော်
စကောင်းဆရာတော်၏ ကျမ်းစာ များနှင့်အတူ ကျမ်းပြုဂုဏ်ရည်
သည် ယနေ့တိုင် ပြေရဆဲဟု ဆိုရပါမည်။

[အတွေးအမြင်၊ စာစဉ် ၁၂၂၊ (နိ၊ ၁၆၊ ၁၉၉၆)]

အမေဠုယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဆရာတော် အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏
ဘဝဖြစ်စဉ်မှတ်တမ်း

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်၊

ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၇၊ အင်္ဂါနေ့။

နနက် သးဝေ နာရီတွင် အဖ ဦးစောတီ၊ အမိ ဒေါ်အုန်းလှိုင်တို့က ရွှေဘိုခရိုင် ဝက်လက်မြို့နယ် သရိုင်းရွာ၌ ဖွားမြင်သည်။ အမည်ရင်း မောင်ဌေးလွင်ဖြစ်၍ မွေးချင်း ၄ ယောက်တွင် အကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။

မြန်မာခင်းလက်ထက် ရာဇဂုရုဘွဲ့ တံဆိပ် ၂ ထပ်နှင့် အင်္ဂလိပ်အစိုးရ၏ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့ တံဆိပ်ရ ထရကာဆရာကြီး ဦးအုန်းညွန့်နှင့် ဒုတိယမြောက် ရွှေကျင်သာသနာပိုင် မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော်တို့၏ မြေးဖြစ်သည်။

၁၉၀၅ ဇန်နဝါရီ ၁၄ ရက်တွင် သရိုင်းရွာ ပင်းကျောင်း

အမွေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဆရာတော် ဦးဇနိတ ကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ သာမဏေ ဝတ်သည်။

၁၉၀၆ ဖေဖော်ဝါရီ ၇ ရက်တွင် ပင်းကျောင်းဆရာတော်ထံ စတင် ပညာသင်သည်။ ပင်းကျောင်းဆရာတော်သည် မန္တလေး ရွှေကျင်တိုက် စာချ ဓမ္မာစရိယ ဖြစ်သည်။

၁၉၀၆ ၁၉၀၈ အတွင်း သင်ပုန်းကြီး၊ မင်္ဂလာသုတ်၊ န ဓမ္မာရု ရာနာရေချိုင်း အတွင်းအောင်မြင်။ အပြင်အောင် မြင်း၊ ပရိတ်ကြီးနှင့် လောကနိတိ တို့ သင်ယူသည်။

အိမ်တွင် ဖတ်စာအဖြစ် ရှင်ယောဟ်၏ ဝေဂိလိ ကျမ်း၊ ဖြိုပြင်ကြီး သင်္ဂြိုဟ်အကောက်၊ စားကရား သင်္ဂြိုဟ် နိဗ္ဗယ၊ စိနတ္ထပကာသနိ၊ မဟာဝင်၊ အိနောင်ပြဇာတ် စသော အဖိုး၏ စာအုပ်များကို ဖတ်သည်။

အခြေခံ သင်ရိုးကျင့်၍ သဒ္ဒါကြီး၊ သင်္ဂြိုဟ်၊ ပုဒ်စစ် နှင့် စာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့တို့ကို သင်သည်။

၁၉၁၁ နိုဝင်ဘာ ၂၃၊ မန္တလေးအနောက်ပြင် မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ တိုက် ဆီးပင်ကျောင်း၌ ပရိယတ္တိစာပေ ဆက်လက် သင်ယူသည်။

ရှင်ဉာဏာဘိဝံသ [နောင်ရွှေကျင်သာသနာပိုင် မြောင်းမြဆရာတော်] ၏ အုပ်ထိန်းလမ်းညွှန်မှုဖြင့် ရူပသိဒ္ဓိ၊ ဓမ္မပဒ တို့ကို သင်သည်။

၁၉၁၃ ပထမငယ် စာမေးပွဲကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုသော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။

မြောင်းမြဆရာတော်ထံမှ သံပေါက်၊ ကဗျာ၊ လင်္ကာ စပ်နည်းတို့ကို လေ့လာသည်။

ပလိပ်ရောဂါရှောင်ရန် မြောင်းမြဆရာတော်နှင့် အတူ

အမွေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

<p>ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၈၃</p> <p>စစ်ကိုင်းတောင်၊ မဟာဂန္ဓာရုံချောင်းသို့ ခေတ္တပြောင်းရွှေ့သည်။ နောင်အခါ ဒုတိယမြောက် မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော် ဖြစ်လာမည့် ပရိပတ္တိအကျော်ချမ်းအေးဆရာတော်၏ အဆုတ်အမကို ရသည်။</p> <p>၁၉၁၄ အသက် ၁၅ နှစ် မပြည့်လျှင် ပထမငယ်တန်း မဝင်ရစဉ်းမျဉ်းထွက်လာ၍ ထိုနှစ် ပထမငယ် မဖြေရချေ။ မြန်မာပြည်အောက်ပိုင်း မြောင်းမြ၊ လပွတ္တာ၊ ရန်ကုန်မြို့များသို့ အလည်ခရီးထွက်သည်။</p> <p>၁၉၁၅ မန္တလေးတွင် ပလိပ်ရောဂါ ဖြစ်ပွား၍ ဝက်လက်၊ ရွှေဘိုမြို့များသို့ ခေတ္တပြောင်းသည်။ ပထမငယ် အောင်သည်။ မြောင်းမြ ဆရာတော်၊ ပလိပ်ပြောင်းရာ အတူလိုက်ပါ၍ သီလက္ခံ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ၊ ကခါ၊ ဂူပသိဒ္ဓိ၊ ယမိုက်၊ ပဋ္ဌာန်း၊ ဆန်းနှင့် အလင်္ကာတို့ သင်ယူသည်။</p> <p>၁၉၁၆ ပထမလတ် အောင်သည်။ ဣလိုင်လတွင် မြောင်းမြဆရာတော်ကို ဥပဇ္ဈာယ် ပြု၍ ဒုတိယအကြိမ် ကိုရင်ဝတ်သည်။ ကိုရင်ဘွဲ့ကို ကိုယ်တိုင် ရွေးခွင့်ပြုရာ 'နက' ဟု ရွေးချယ်သည်။</p> <p>၁၉၁၇ ဣလိုင်လ မြောင်းမြဆရာတော်၏ လမ်းညွှန်မှုဖြင့် ပခုက္ကူ မဟာဝိသုတရမ္မ(အလယ်တိုက်)တွင် စာပေဆက်လက် သင်ယူသည်။ ကိုရင်ဝတ်ဖြင့် ပထမကြိမ်အောင်သည်။ စာချဆရာတော် ဦးသုန္ဒရ [နောင်အဘိဓမ္မ မဟာရဋ္ဌဂုရု ဆရာတော်] ထံ သုတ်ပါထေယျကို ဆိုဝါအဖြစ် သင်ယူသည်။</p> <p style="text-align: center;">အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်</p>	<p>၈၄ အရှင်ဇနကာဘိဝံသ</p> <p>၁၉၁၉ မတ် ၁၅ ပလိပ်မြို့ အေးကျောင်း၊ ခဏ္ဍသိမ်၌ ပထမ မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်ကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရဟန်းခံသည်။ ဇွန် ၁၂ တွင် အမရပူရမြို့ မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်း တိုက် ခဏ္ဍသိမ်၌ ဒုတိယအကြိမ် ရဟန်း သိက္ခာထပ်သည်။ ပထမ မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်၏ နောက်ဆုံး ဥပဇ္ဈာယ် တပည့် ဖြစ်သည်။ မြောင်းမြဆရာတော်၏ ဆန္ဒအရ ပခုက္ကူသို့ ဒုတိယအကြိမ် စာသင်ထွက်သည်။</p> <p>၁၉၂၀ မတ် ၃ မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်များ၏ ဆန္ဒအရ စစ်ကိုင်းတောင် မုန့်ကျောင်းအနီး ရေသိမ်၌ တာတိယ မြောက် ရွှေကျင်သာသနာပိုင် ဒီပဲရင်း ဆရာတော်ကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ တာတိယအကြိမ် ရဟန်းသိက္ခာထပ် သည်။ ပခုက္ကူ မဟာဝိသုတရမ္မတိုက်၌ စာပေ ဆက်လက် သင်ယူသည်။ ဆရာတော် ဦးသုန္ဒရထံတွင် မူလ ငိုကာ၊ ဒီယ နိကာယ် အဋ္ဌကထာ၊ ညောင်တုန်းဆရာတော် ရှင်နန္ဒဝံသထံတွင် သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဆရာတော် ဦးပညာထံတွင် အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာများကို ဆိုဝါ အဖြစ် သင်ယူသည်။</p> <p>၁၉၂၁ အောက်တိုဘာ မျက်စေ့ရောဂါဖြစ်၍ မန္တလေး ပြန်သည်။ ဒီဇင်ဘာတွင် ပခုက္ကူသို့ ပြန်သည်။ မူလပဏ္ဏာသ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာတို့ကို ဆိုဝါအဖြစ် သင်ယူသည်။</p> <p>၁၉၂၂ ဧပြီ ၂၆ ပခုက္ကူ ဆရာတော်များက 'စာချဆရာတော်' အဖြစ် ချီးမြှောက်သည်။ နဝမအကြိမ် ဂျိမ်ဘီအေ ကွန်ဖရင့်မှ စတင်ခဲ့သော</p> <p style="text-align: center;">အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်</p>
--	---

<p>ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၈၅</p> <p>ဝံသာနု တရားဟောအလုပ်ကို စာချုပ်ဖြစ်လာချိန်တွင် ရပ်စဲခဲ့သည်။</p> <p>၁၉၂၅ မန္တလေး ပရိယတ္တိ သကျသီဟ စာမေးပွဲကို နိုပါတ် ၂ က အောင်သည်။</p> <p>ဝမ်းရောဂါကြောင့် ပခုက္ကူမှ စစ်ကိုင်းသို့ ပြောင်းသည်။</p> <p>၁၉၂၆ ပထမကျော် စာမေးပွဲကို နိုပါတ် ၁ က အောင်သည်။ သကျသီဟ စာချုပ်တန်း ဝင်ဖြေရာ အငွေကထာ၂ကျမ်း အောင်သည်။</p> <p>၁၉၂၇ သကျသီဟ စာချုပ်တန်းကို နိုပါတ် ၁ က အောင်သည်။ ပိသုဒ္ဓါရုံတိုက် သုဝဏ္ဏဝတီ အုတ်ကျောင်းစာချုပ် သက္ကတကျွမ်းကျင်သော ရှင်အဂ္ဂမဇ္ဇ [နောင် အဘယာရာမ ဆရာတော်] အဘယာရာမ ရွှေဂူတိုက်သို့ ပြောင်းရွှေ့ရာ ဒုတိယဆရာတော်အဖြစ် လိုက်ပါရသည်။ အဘယာရာမတိုက်တွင် စာချုပ် ကျမ်းပြု၍ အဘယာရာမ ဆရာတော်ထံမှလည်း သက္ကတဆိုင်ရာ မုဒ္ဒတေခ၊ စာကာကျွန်တို့ကို သင်ယူသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာကိုလည်း အနည်းငယ် လေ့လာသည်။</p> <p>၁၉၂၉ ဖေဖော်ဝါရီ ၇ ရက်၊ (၂၉ နှစ်မြောက် မွေးနေ့) သင်္ဂြိုဟ်အဖွင့်ကျမ်းကို စတင်ရေးသားသည်။ စာအုပ်အမည်ကို 'သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ' ဟု အမည်ပေးသည်။ ကျန်းမာရေး မကောင်း၍ အသက်ရှည်မည် မထင်သောကြောင့် စဉ်းစားထားသမျှ အကြံဉာဏ်ကလေးများ ကျန်တန်သမျှ ကျန်ရစ်အောင် သဘောဖြင့် ပြုစုခြင်း ဖြစ်သည်။ ၈ နှစ်ခန့်ကြာမှ စာအုပ်အဖြစ် ပြည့်ပြည့်</p> <p style="text-align: center;">အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်</p>	<p style="text-align: right;">အရှင်ဓနကာဘိဝံသ</p> <p>စုစု ထွက်ပေါ်လာသည်။</p> <p>၁၉၃၂ ဖေဖော်ဝါရီ 'ရတနာ ဂုဏ်ရည်' စာအုပ် ပထမဦးဆုံး ကျမ်းစာအဖြစ် ထွက်ပေါ်လာသည်။ အစိုးရကျောင်းသုံးအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းသည်။</p> <p>၁၉၃၂ ဇွန် ၈ မှ ၁၀ ထိ မန္တလေး မဟာပိသုဒ္ဓါရုံတိုက်တွင် ကျင်းပသော ပဉ္စမအကြိမ် ရွှေကျင်ဂိုဏ်းလုံးဆိုင်ရာ အစည်းအဝေးကြီးတွင် တစ်ဂိုဏ်းလုံး ပရိယတ္တိ ပညာသင်ကြားရေး တာမြေတည်ဖြစ်ရန် အကြံပြုလျှောက်ထားသည်။ ပရိယတ္တိဝန်ဆောင်အဖွဲ့က တာဝန်ပေးအပ်၍ 'ရွှေကျင် နိကာယပရိယတ္တိနယုဇောသ အာနုပုဇ္ဇသိက္ခာ' အမည်ရှိ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ရေးဆွဲခဲ့သည်။</p> <p>၁၉၃၃ 'အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်' စာအုပ်ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။ သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာမှ လွယ်ကူသော အပိုင်းကို သီးသန့်ခွဲ၍ ထုတ်ဝေခြင်း ဖြစ်သည်။</p> <p>၁၉၃၅ 'အခြေပြုသဒ္ဒါ' စာအုပ်ကို ထုတ်ဝေသည်။</p> <p>၁၉၃၇ 'သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ' စာအုပ် ထွက်ပေါ်လာသည်။ ဤကျမ်းနှင့် ပတ်သက်၍ ညောင်တုန်းရွှေဟင်္သာဆောင်ရာ ပထမစကျောင်းဆရာတော်က 'ကျမ်းစာအုပ်ကြီးကလေးနက်ကြီးစား ခန့်ငြားသလောက် ကျွမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်က ငယ်နေတယ်' ဟု လည်းကောင်း၊ ကျောက်စာရုံးက 'အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဘွဲ့ ယိုးထိုက်လောက်အောင် လေးနက်ထိုက်တန် ပါပေတယ်၊ သို့ရာတွင် ကျွမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်က ငယ်နေသေးလို့ သည်းခံ စောင့်ဆိုင်းပါဦး' ဟု မှတ်ချက်ချသည်။</p> <p>၁၉၃၈ 'ပီထီနှင့် သုံးချက်စု ဘာသာဋီကာ' စာအုပ်ကို ထုတ်ဝေ</p> <p style="text-align: center;">အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်</p>
---	---

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၈၇

သည်။ သင်္ဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာနှင့် တွဲဖက်လေ့လာရန် ဖြစ်သည်။

၁၉၃၉ 'ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ' ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

၁၉၄၀ 'ပါတီမောက်ဘာသာဋီကာ' ကို ထုတ်ဝေသည်။

၁၉၄၁ ဣလိင်လ၊ အဘယာရာမဇ္ဈတိုက်မှ အမရပူရ မဟာဂန္ဓာရုံ ကျောင်းတိုက်သို့ တပည့်ရဟန်း ၁ ပါး၊ သာမဏေ ၂ ပါးနှင့် ပြောင်းရွှေ့သည်။ ကျမ်းစာအုပ်များ သေသပ် ကျနစွာ ပုံနှိပ်ရေး၊ ကျမ်းပြုလုပ်ငန်း အဆင်ပြေရေး အတွက် ပုံနှိပ်စက်တစ်လုံး ဝယ်ယူရာမှ ပတ်ဝန်းကျင်၏ အထင်လွှမှုကြောင့် ပြောင်းရွှေ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၄၂ ဂျပန်အဝင်တွင် စစ်ကိုင်းတိုင်း ဆယ်ရွာသို့ ခေတ္တပြောင်း သည်။ စာချ ကျမ်းပြုလုပ်ငန်းကို ဆက်လက် ဆောင် ရွက်သည်။

ဂျပန်ခေတ်အတွင်း မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံး၍ တပည့်ရဟန်း ၇ ပါးအား စာပေပို့ချကာ ကျမ်းပြုသည်။

၁၉၄၃ ကမ္ဘာ့ဘာသာဋီကာ ရေးသားချိန်မှစ၍ စားပွဲနှင့် မတ်တပ်ရပ်ကာ ကျမ်းပြုသောအလေ့ စတင်သည်။

၁၉၄၅ ဂျပန်တော်လှန်ရေးကာလတွင် မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်း၌ တစ်ပါးတည်း သီတင်းသုံး၍ ကျမ်းပြုလုပ်ငန်းကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်သည်။

၁၉၄၅ ဒီဇင်ဘာ ၂၇၊ မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်၌ မြောင်းမြ ဆရာတော်နှင့် ကျွန်းကုန်းဆရာတော်တို့၏ အစီအစဉ် ဖြင့် တွေ့ဆုံသည်။ သာသနာ ပြုပြင်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆွေးနွေးသည်။

အမေဠယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၈၈ အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

မဟာဂန္ဓာရုံ စာသင်တိုက်ကို စတင်ပြုစုချိုး ထောင်သည်။ သာမဏေနှင့် ရဟန်းဝယ်များကို ဦးစား ပေးလက်ခံကာ ဝိနည်းတော်နှင့်အညီ ပရိယတ္တိ စာသင် တိုက်အဖြစ် ရည်ရွယ်ခဲ့သည်။

၁၉၄၆ စာသင်သား ၁၅ ပါးခန့် ရှိလာသည်။

၁၉၄၇ စာသင်သား ၃၀ ခန့် ရှိသည်။

၁၉၄၈ 'အနာဂတ် သာသနာရေး' စာအုပ်ထွက်ပေါ်လာသည်။ စာသင်သား ၅၀ ခန့် ရှိသည်။

၁၉၄၈-၁၉၄၉ မန္တလေး ပရိယတ္တိ သာသနာ့ပုဂံတအသင်ကြီးက သာမဏေ သကျသီဟ စာရေးပွဲအတွက် စည်းမျဉ်း ဥပဒေနှင့် ပြဋ္ဌာန်းစာများ ရွေးချယ်သတ်မှတ်ပေးရန် လျှောက်ထား၍ စည်းမျဉ်းဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းစာများ ရေးဆွဲ ပေးသည်။

နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ လျှောက်ထားချက်အရ ဗုဒ္ဓဘာသာ သင်ခန်းစာများ ရေးသားရန် ရဟန်းတော်များအဖွဲ့တွင် ညောင်ရမ်းဆရာတော်၊ ဗဟန်းကျောင်းတော်ရာ မန်းဦး ဆရာတော်၊ မြောက်ထပ်ကြီး ဘုရားကြီးတိုက် ဆရာ တော်တို့နှင့်အတူပါဝင်၍ သူငယ်တန်းမှ စတုတ္ထတန်း အထိ ဗုဒ္ဓဘာသာသင်ခန်းစာ ၅ အုပ်နှင့် ဆရာကိုင် ၁ အုပ် ပြုစုပေးသည်။ စာအုပ်အတွက် အစိုးရက လှူဒါန်းသော ငွေ ၁၅၀၀ ကျပ်ကို လက်မခံ ခဲ့ချေ။

၁၉၄၉ စာသင်သား ၇၅ ပါးရှိသည်။

'အနာဂတ်သာသနာရေး' စာအုပ်နှင့် 'ဗြဟ္မစာ လသုတ် မြန်မာပြန် စာအုပ်များ ထွက်ပေါ်လာသည်။ 'ဗြဟ္မစာလသုတ်' သည် ဝိုင်အမ်ဘီအေမှ ပြုလုပ်သည်

အမေဠယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

<p>ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၈၉</p> <p>ပိဋကတ် မြန်မာပြန်လုပ်ငန်းအတွက် နမူနာ ပြန်ဆိုပေးခြင်း ဖြစ်သည်။</p> <p>၁၉၅၀ လွတ်လပ်ရေးရပြီး ပထမဆုံးအကြိမ် လှူဒါန်းဆက်ကပ်သော အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဘွဲ့ တာဆိပ်ရသည်။ ဝိုင်အမ်ဘီအေအသင်း၏ တောင်းပန်လျှောက်ထားချက်အရ 'အခြေပြု ဓနံလာသုတ်' ကို ပထမအကြိမ် အသင်းမှ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။</p> <p>၁၉၅၁ သာမည ဓလသုတ် မြန်မာပြန် ထွက်ပေါ်သည်။ ဝိုင်အမ်ဘီအေ ပိဋကတ် မြန်မာပြန်လုပ်ငန်းအတွက် နမူနာပြန်ဆိုပေးခြင်းဖြစ်သည်။ စစ်တပ်တရားတော် စာအုပ်ထုတ်ဝေသည်။</p> <p>၁၉၅၂ 'ရုပ်ပုံရှင် ကျင့်ဝတ်' ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာဝန်ဆောင် သယာ ၁၉ ပါးအဖွဲ့တွင် ပါဝင်သည်။ ဥက္ကဋ္ဌမှာ အဘိဓဇ မဟာရဋ္ဌရုညောင်ရမ်းဆရာတော် ဖြစ်သည်။ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာဝန်ဆောင် သယာ ၁၉ ပါးအဖွဲ့တွင် ပါဝင်သည်။ ဥက္ကဋ္ဌမှာ အဘိဓဇ မဟာရဋ္ဌရုညောင်ရမ်းဆရာတော် ဖြစ်သည်။ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာဝန်ဆောင် သယာ ၁၉ ပါးအဖွဲ့တွင် ပါဝင်သည်။ ဥက္ကဋ္ဌမှာ အဘိဓဇ မဟာရဋ္ဌရုညောင်ရမ်းဆရာတော် ဖြစ်သည်။ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာဝန်ဆောင် သယာ ၁၉ ပါးအဖွဲ့တွင် ပါဝင်သည်။ ဥက္ကဋ္ဌမှာ အဘိဓဇ မဟာရဋ္ဌရုညောင်ရမ်းဆရာတော် ဖြစ်သည်။</p> <p>၁၉၅၃ ဦးဘကြည်၏ ပန်းချီနှင့် တွဲလျက် 'ရုပ်နုသာသနာဝင်' စာအုပ်ကို ဝိုင်အမ်ဘီအေမှ ထုတ်ဝေသည်။</p> <p>၁၉၅၄ 'အခြေပြုသဒ္ဒါတွဲဖက်' စာအုပ် ထွက်ပေါ်သည်။</p> <p>၁၉၅၅ 'ဗုဒ္ဓဝင်အမေးအဖြေ' စာအုပ်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။</p> <p>၁၉၅၆ 'ပါဠိသက္ကာနှင့် သဒ္ဒါအကျဉ်း'၊ ရူပသိဒ္ဓိဘာသာ ဇီကာ၊ အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်</p>	<p>၉၀ အရှင်ဇနကာဘိဝံသ</p> <p>ပထမတွဲ။ ကမ္ဘာ့ဘာသာဇီကာ၊ ပထမတွဲတို့ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။</p> <p>၁၉၅၇ သဂြိုဟ်ဘာသာဇီကာမှ ထုတ်နှုတ်၍ 'ကမ္ဘာ့ဘာသာဇီကာ' စာအုပ်ကို သီးခြားထုတ်ဝေသည်။ ရူပသိဒ္ဓိ၊ ဒုတိယတွဲ၊ ဘုရားဥပဒေတော် ကြီး၊ စာအုပ်များလည်း ထုတ်ဝေသည်။</p> <p>၁၉၅၈ ပါတီမောက်ဘာသာဇီကာ၊ စာအုပ်ထုတ်ဝေသည်။ ဒီဇင်ဘာ ၁၃ တွင် ရန်ကုန်ဝိုင်အမ်ဘီအေအသင်း၌ ဟောပြောသည်။</p> <p>၁၉၅၉ 'အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ' ကို မူသစ်အဖြစ် တည်းဖြတ် သည်။</p> <p>၁၉၅၉ အလင်္ကာဘာသာဇီကာကို ထုတ်ဝေသည်။</p> <p>၁၉၆၀ ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်းကြီးအတွက် မူလတန်းဘာသာရေး စာအုပ် ပြုစုပေး၍ ကုသလဝတီပုံနှိပ်တိုက်မှ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။ ဘာသာဆွေး စာအုပ်ကိုလည်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။ မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက် ဂဏဝါစက အဖွဲ့ကို စတင်ဖွဲ့စည်းသည်။ ရွှေကျင်ဂိုဏ်းအတွက် သီးခြား ဝိနိစ္ဆယဌာနစည်းမျဉ်း ရေးဆွဲရန်ဂိုဏ်းမှ တာဝန်ပေးအပ်၍ ဝိနိစ္ဆယဓာတမ်း ရေးဆွဲသည်။ စာအုပ်အဖြစ် သီးခြားပုံနှိပ်သည်။ ပါရာမီကဏ်ပထမတွဲ ကိုလည်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။</p> <p>၁၉၆၁ 'ဆာဒဇ္ဈာ ဘာသာဇီကာ'၊ ကမ္ဘာ့ဘာသာဇီကာ၊ ပါရာမီကဏ် ဘာသာဇီကာ၊ ဒုတိယတွဲနှင့် တတိယတွဲများ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။ စာသင်သား ၂၃၅ ပါး ရိုလာသည်။ အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်</p>
---	--

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသံစေ့ခဲ့သော မြန်မာများ ၉၁

၁၉၆၂ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၊ စတုတ္ထတွဲ ထုတ်ဝေသည်။
စာသင်သား ၂၆၃ ပါး ရှိသည်။

၁၉၆၃ မေ ၇၊ ရန်ကုန်မြို့မှ အမျိုးသမီး အထက်တန်းကျောင်း
'ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံသင်တန်းဖွင့်ပွဲ၌ ကံတရားအ
ကြောင်း ၃ ရက်ဟောပြောသည်။

ငိုအမိဘီအေ အသင်ကြီး၏ လျှောက်ထားချက် အရ
'ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံ သင်တန်းကျောင်းများတွင်
သင်ကြားရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ သင်ခန်းစာများကို သူငယ်
တန်းမှ နဝမတန်းအထိ တစ်အုပ်တည်း ပြုစုပေးသည်။'

ဒီဝင်ဘာ ၁၈ တွင် မန္တလေးအနောက်ပြင်
မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက်၌ ကျင်းပသော ဒဿမအကြိမ်
မြောက် ရွှေကျင်ဂိုဏ်းလုံးဆိုင်ရာ အစည်းအဝေးတွင်
'အရှင်ဇနကာ ဘိဝံသ၏ သာသနာရေးလျှောက်ထား
ချက်' စာတမ်းကို စာအုပ်အဖြစ် ရိုက်နှိပ်ဝေငှသည်။
မူလက ဤစာတမ်းကို ရွှေကျင်သာသနာပိုင် စကင်း
ဆရာတော်၏ သြဝါဒအဖြစ် ရေးသားခဲ့သော်လည်း
ကန်ကွက်သူ အမျိုးကြောင့် အမည်ပြောင်း၍ ဖြန့်ဝေ
ခြင်း ဖြစ်သည်။

စာသင်သား ၂၈၉ ပါး ရှိသည်။
ဋီကာကျော် နိဿယ။ ကခါဘာသာဋီကာ
ပထမတွဲ၊ ကစွည်း ဘာသာဋီကာ ဒုတိယတွဲတို့ကို
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

၁၉၆၄ ပါဏိတ်ဘာသာဋီကာ၊ ဘာသာရေးပြဿနာများ
စာအုပ်တို့ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။
စာသင်သား ၂၇၄ ပါး ရှိသည်။
အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၉၂ အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၁၉၆၅၊ မတ် ၁၇-၁၈ မှော်ဘီ သံဃာ့ဂိုဏ်းပေါင်းစု အစည်း
အဝေးကြီးတွင် ပခုက္ကူ မဟာဝိသုတာရာမဆရာတော်
ဦးသုန္ဒရ၏ အမိန့်အရ 'သြဝါဒ ကထာ'ကို အခန်း
၆ ခန်းခွဲ၍ ရေးသားသည်။

ပါဠိပထမပြန် စာမေးပွဲနှင့်ပတ်သက်သော
အကြံပေးတင်ပြချက် စာတမ်းကို တင်သွင်းခဲ့သည်။
မဟာဝါဘာသာဋီကာကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

အနာဂတ်သာသနာရေးကျမ်းစာမှ ထုတ်နှုတ်၍
'ဓမ္မစကြာနှင့် အနတ္တလက္ခဏာ ဓမ္မရတနာ' စာအုပ်
အဖြစ် ဟံသာဝတီစာအုပ်တိုက်မှ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

၁၉၆၆ ဧပြီ၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းအုပ်ကြီးဟောင်း
အငြိမ်းစား အရှေ့တိုင်းပါမောက္ခ ဦးဖေမောင်တင်နှင့်
အနတ္တတရားကို ဆွေးနွေးသည်။ ဦးဖေမောင်တင်မှာ
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာနှင့် အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာများကို
အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သော ပါဠိစာပေပညာရှင်
တစ်ဦး ဖြစ်သည်။

ကခါဘာသာဋီကာ ဒုတိယတွဲအဋ္ဌသာလိနိ
ဘာသာ ဋီကာ၊ လေးတွဲတို့ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

၁၉၆၈ စာသင်သား ၂၂၅ ရှိသည်။

၁၉၆၉ စာသင်သား ၂၆၁ ပါး ရှိသည်။

၁၉၇၀ ပခုက္ကူ မဟာဝိသုတာရာမ ဆရာတော် ဦးသုန္ဒရက
သာသနာရေး ဆွေးနွေးရန် အခေါ်ရှိ၍ ပခုက္ကူသို့
ကြွသည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာဘာသာဋီကာ၊ သီလကျန်ဘာသာ
ဋီကာ ၂ တွဲကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။
အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၉၃

စာသင်သား ၃၁၁ ပါး ရှိသည်။

၁၉၇၁ သီလကုန် ဘာသာဋီကာ တတိယတွဲနှင့် စတုတ္ထတွဲများ
ထုတ်ဝေသည်။

စာသင်သား ၄၀၀ ရှိလာသည်။

၁၉၇၂ နူဠဝဂ္ဂဘာသာဋီကာ၊ ပရိဝါဘာသာဋီကာ စာအုပ်များ
ထွက်ပေါ်လာသည်။

စာသင်သား ၅၁၀ ရှိသည်။

၁၉၇၃ စာသင်သား ၅၅၁ ရှိလာသည်။

ဤနှစ်မှ စ၍ စာသင်သားများကို စာမေးပွဲ ဦးစားမပေးသော စာပိုချနည်း၊ နေ့ ပရိယတ် ည ပဋိပတ်နှင့် သီလကို ဖြူစင်အောင် ဦးစားပေးသော စနစ်ကျင့်သုံးမည်ဟု ကျေညာသည်။

ဒီဇင်ဘာ ၃၀ တွင် ရန်ကုန်ပိုင်အိမ်ဘိအေဌ အနာဂတ် သာသနာရေး အကြောင်းဟောပြောသည်။

၁၉၇၄ စာသင်သား ၄၅၀ ရှိသည်။

၁၉၇၅ နိုဝင်ဘာ ၂၂ မှ ၂၄ ပဲခူး ကြွေတီပိုင်း စာသင်တိုက်တွင် ကျင်းပသော စကဒဿမအကြိမ်မြောက် ဇွေကွင်ဂိုဏ်း လုံးဆိုင်ရာ အစည်းအဝေးကြီးတွင် ဒုတိယ သာသနာ ပိုင်အဖြစ် တင်မြှောက်ခံရသည်။

စာသင်သား ၄၂၀ ရှိသည်။ ဗုဒ္ဓါဒုဿတီ ဘာဝနာ (ဒုတိယအကြိမ်) ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေသည်။

၁၉၇၆ အောက်တိုဘာ ၁၂ ဇွေရပ်မြေသရိုင်းရွာသို့ ဇွေကျင် သာသနာပိုင် မြောင်းမြဆရာတော်၊ မဟာဂန္ဓာရုံ သံဃာ ၁၀၀ တို့နှင့်အတူ ကြွရောက်သည်။

စာသင်သား ၄၀၀ ကျော်ရှိသည်။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၉၄ အရှင်နန္ဒကာဘိဝံသ

၁၉၇၇ သမ္မောဟ ဝိနောဒနိ ပထမတွဲ ထွက်သည်။

၁၉၇၇ စာသင်သား ၄၇၀ ရှိသည်။

ဒီဇင်ဘာ ၂၇ အင်္ဂါနေ့ နေ့လည် ၁၂:၃၀ တွင် 'သုတ်ပါထေယျ ပါဠိအဋ္ဌကထာ'ကို နာရီဝက်ခန့် နောက်ဆုံး စာဝါအဖြစ် ပို့ချသည်။

ညနေ ၄:၃၀ နာရီတွင် တစ်ဘဝ တစ်ခန္ဓာ ချုပ်ငြိမ်းခဲ့သည်။

မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက် စတင်တည်ထောင်ချိန်မှစ၍ နန်းကံခင်း ဩဝါဒပေးခြင်း၊ တစ်နေ့စာ သုံးဝါပို့ချ ခြင်း၊ ကျမ်းပြုခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘဝနာယုန်းများခြင်း တို့သည် ဆရာတော် နေ့စဉ်ဆောင်ရွက်နေကြ လုပ်ငန်း များဖြစ်သည်။ ဆရာတော်မရှိသည့်နောက် ဆရာတော် ပြုစုခဲ့သော ပုံမနိပ်ရသေးသည့် ကျမ်းစာများကို မဟာ ဂန္ဓာရုံ စာသင်တိုက်မှ ဆက်လက် ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့ရာ

၁၉၇၈ အဋ္ဌကထာအခြေပြု။

၁၉၇၉ သမ္မောဟဝိနောဒနိ ဒုတိယတွဲ။ တဘဝ တသံသရာ [ကိုယ်ရေး အတ္ထုပ္ပတ္တိ]။

ကထာသလ္လာပသိက္ခာ။ အခြေပြုမဂ္ဂာန်း တရားတော် [ဟောစဉ်]။ အနတ္တလက္ခဏသုတ် တရားတော်နှင့် ဓမ္မစကြာတရားတော် [ဟောစဉ်]။ ကထာ သလ္လာပသိက္ခာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာသင်ခန်းစာများ။

၁၉၈၀ နောက်ဆုံးဆယ်လ မြတ်ဗုဒ္ဓ။ ကထာဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ။

၁၉၈၀ သူတော်ကောင်း လက္ခဏာ ဩဝါဒတရားတော် ပထမတွဲ။ သုတ် မယာဝါဘာသာဋီကာ ပထမတွဲ။

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၉၅

ပဉ္စကန အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ။

၁၉၈၁။ သမ္မာဟာ ဝိသောဓနိ ဘာသာဋီကာ တတိယတွဲ။
သုတ်မဟာဝါဘာသာ ဋီကာ ဒုတိယတွဲ၊ တတိယတွဲ။
ဓာတုကထာနှင့် ပရုလပညတ်ဘာသာဋီကာ။ လူ့
ချမ်းသာ။ တရားသုံးဖြာ ဆုံးမစာ။ (ပဟာစဉ်)။
သိပ္ပံအမြင်နှင့် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ အဖြေများ။ ဂါထာ
ပေါင်းချုပ်။

၁၉၈၂။ ဒုလ္လာဘကထာ။ ဂန္ဓာရုံဝတ်ရွတ်စဉ်။

၁၉၈၃။ နံနက်စဉ်၊ ဩဝါဒများ [သာသနာရေး ဦးစီးဌာန]

၁၉၉၄။ ပရိတ်ပါဠိ ပရိတ်ကြီး နိဿယနှင့် ပရိတ်တရား တော်များ

၁၉၉၉။ ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် Abhid-
hamma in Daily Life စာအုပ် ထွက်ပေါ်လာ သည်။
အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်သူမှာ ဦးကိုလေး [ဇေယျာ မောင်]
ဖြစ်၍ တည်ဖြတ်သူမှာ အရှင်သီလာနန္ဒ [ပါမောက္ခချုပ်၊
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် ဖြစ်သည်။
မှတ်ချက်။ ။ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပြီး စာအုပ်များအနက်
ပိုင်အမ်ဘီအေ ဩဝါဒတရားတော် စာအုပ်မှာ ရှာမတွေ့
၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည့် ခုနှစ်ကို မဖော်ပြနိုင်ပါ။ ကျာမန်
ကျောင်းသူ မစ္စတာအထွက် ပြုစုခဲ့သော **'အဘိဓမ္မာ
လမ်းညွှန် မှတ်ဖွယ်'** မှာ စာအုပ်အဖြစ်မထွက်သေးပါ။

□

အမေဠာယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

**ဗုဒ္ဓသာသနာကို
စောင့်ရှောက်ခဲ့သူ ဒေါက်တာဦးသိမ်းမောင်**

လူသားမှန်သမျှ လောကဓတရာနှင့် မကင်းနိုင်ပေ။ ထို့အတူ လူမျိုးတိုင်း နိုင်ငံတိုင်း လောကဓ တရားအရ အတက်အကျ၊ အနိမ့်၊ အမြင့်၊ မှန်ကင်း တစ်လှည့် ထင်းတစ်လှည့် ဘဝမျိုး ကြုံတွေ့ ရစမြဲ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင်ဗြိတိသျှလက်အောက် ကိုလိုနီဘဝ ရောက်ခဲ့ရသည်။ လူမျိုးခြားတို့အောက် နိမ့်ကျခဲ့ရ သော လူမျိုးတစ်မျိုး၏ အမျိုးဘာသာ သာသနာသည် အနိမ့်ခံ အဆက်ကားခံရမြဲ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာသမိုင်းတွင် အလွန်ယဉ်ကျေး လှပါသည်ဟု အစဉ် ဟစ်ကြွေးလေ့ရှိသော ဗြိတိသျှတို့သည် မိမိတို့ အပိုင်ရခိုက်တွင် မာန်မာန ထောင်လွှားခဲ့ကြသည်။ သူတို့လက်လွတ် ငှက်တောင်ကျွတ်ပမာ မိမိတို့ ထင်တိုင်း

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၉၈ **ဒေါက်တာ ဦးသိမ်းမောင်**
လုပ်ကြသည်။ ရှုနိမ့်ခဲ့သော မြန်မာလူမျိုးတို့၏ အထွတ်အမြတ် ထားရာ ဗုဒ္ဓသာသနာနှင့် ပတ်သက်သော အဆောက်အဦး ဘုရားစေတီများတွင် စော်ကားသော အပြုအမူ လုပ်ရပ်များ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကိုလိုနီအစဉ် ဖြစ်မာနိုင်ငံရှိ ဘုရားစေတီကျောင်းကန်များတွင် ဥရောပနှင့် အမေရိကန်လူမျိုးမှ တစ်ပါး မည်သူမှ မိနပ်မစီးရဲ ဟူသော ဆိုင်းဘုတ်များ ချိတ်ဆွဲ ခဲ့ကြသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အပေါင်းတို့၏ စိတ်နှလုံးကို အထူးထိခိုက် ကြေကွဲစေသော ဆိုင်းဘုတ်များ၏နေရာတွင် ယနေ့ ဘုရား စေတီများတွင် ဆွေ ရှိရသည် ‘မည်သူမျှ မိနပ်မစီးရဲ’ ဟူသော ဆိုင်းဘုတ်များ အစားထိုး ပေါ်ပေါက်လာစေရန် အောင်မြင်စွာ ကြိုးပမ်းခဲ့သူကို ဖော်ပြပါဆိုလျှင် ထိုစဉ်က အသက် ၃၀ ခန့်မျှ ရှိသေးသော ဘီလပ်ပြန် ဝတ်လုံဆော်ရဲ မောင်သိမ်းမောင်ကိုပင် ပြရပေလိမ့်မည်။

၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် ဘီလပ်မှ ပြန်ရောက်ကာစ အသက် ၂၃ နှစ်အရွယ် ဝတ်လုံတော်ရ မောင်သိမ်းမောင် တစ်ယောက် အခြေအနေအရ ရန်ကုန်မှ ပြည်မြို့သို့ အလုပ်အကိုင် ပြောင်း ရွေ့ လာပါသည်။ ပြည်မြို့တွင် ဝတ်လုံတော်ရ တစ်ဦးအဖြစ် တစ်စ တစ်စထင်ရှားလာကာ ပြည်ရွှေဆံတော်ဘုရား ဘဏ္ဍာ တော်ထိန်းအဖွဲ့ဝင် ဖြစ်လာပါသည်။ မောင်သိမ်းမောင် ဘဏ္ဍာ တော်ထိန်းဖြစ်လာသည်အချိန်တွင် ပြည်ရွှေဆံတော်ကုန်းပေါ် တွင်ရှိသော ‘ဥရောပနှင့် အမေရိကန် လူမျိုးမှတစ်ပါး မည်သူမျှ မိနပ်မစီးရဲ’ ဆိုင်းဘုတ်ကို ပယ်ဖျက်၍ ‘မည်သူမျှ မိနပ်မစီးရဲ’ ဟူသော အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာ ဆိုင်းဘုတ်အသစ် ခိုက်ထူလိုက်ပါသည်။ ဆိုင်းဘုတ်အသစ်ခိုက်ထူပြီး မကြာမီမှာပင်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓဘာသာမှာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၉၉

အိဒ္ဓိယ ဘုရင်ခရိုင် 'လောချမ်းစပိဒ်' မြန်မာပြည်ရောက်လာ၍ 'ပြည်ရွှေဆံတော် ကုန်းပေါ်သို့ မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံနှင့်အတူ တက်ဆောက်မည်ဖြစ်ရာ ဘုရင်ခံကုန်းတော်ပေါ်တက်ရောက်စဉ် ဂေါပကအဖွဲ့၏ 'မည်သူမျှ မိနပ်မစီရ' ဆိုင်းဘုတ်ကို ဖြုတ်ထားပေးစေလိုကြောင်း၊ ပြည်နယ်ပိုင်စံထောက်က ဂေါပကအဖွဲ့အား ပြောကြားလာပါသည်။ သို့သော် ဂေါပကအဖွဲ့က ရဲဝံ့စွာ ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ ကံအားလျော်စွာ ဘုရင်ခံသည် ပြည်ရှိသို့ ရောက်မလာ၍ ပြဿနာ အကြီးအကျယ် မဖြစ်သော်လည်း ဝတ်လုံတော်ရ မောင်သိမ်းမောင်၏အမည်သည် မိနပ်ပြဿနာနှင့်တွဲ၍ ထင်ရှားလာပါသည်။ ဝတ်လုံတော်ရ မောင်သိမ်းမောင်အား မိနပ်သိမ်းမောင် ဟုပင် ခေါ်ဆိုလာကြသည်။

၁၉၁၈ ခုနှစ် ပဲခူးမြို့၌ ငလျင်ကြီးစွာလှုပ်ရာ 'ရွှေဆံတော်' စေတီတော်ကြီး ပြိုကျပျက်စီးသွားခဲ့သည်။ ထိုအရေးတွင် ဘုရင်ခံ ဆာရယ်ကျိနယ် ကရက်ဒေါက်သည် ဘုရားရင်ပြင်ပေါ်သို့မိနပ်စီ၍ ကြည့်ရှုရာ တစ်ဖို့လုံး၊ တစ်ခိုင်လုံး မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်ကာ လှုပ်ရှားအုံ့ကြွလာပါသည်။ ထိုကိစ္စအတွက် ပဲခူးမြို့ 'ဗုဒ္ဓဂုဏိရာဇ' အသင်းက ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓဝါဒအဖွဲ့ချုပ်နှင့် မိနပ်သိမ်းမောင်တို့ထံ တိုင်ကြားအကူအညီ တောင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် မိနပ်သိမ်းမောင်သည် ပြည်ရှိ မှ ရန်ကုန်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်၍ ဝတ်လုံလိုက်နေသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝ အသင်းကြီး၏ အတွင်းရှေ့မှူးအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်နေချိန် ဖြစ်သည်။

၁၉၁၈ ခုနှစ်၊ ဇေလ (၁၉) ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ ဂျုဗလီဇော အဆောက်အဦးတွင် ကျင်းပသော မြို့လုံးကျွတ် အစည်းအဝေးတွင် မောင်သိမ်းမောင်ပင် သဘာပတိအဖြစ်

အမေဠယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၁၈၀ ဒေါက်တာ ဦးသိန်းမောင်

ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် ဝတ်လုံတော်ရ မောင်သိမ်းမောင်ကိုယ်တိုင် 'ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ အထွတ်အမြတ်ထားရာ ဘုရားကျောင်းကန်နယ်မြေများတွင် နိုင်ငံခြားသားများ မိနပ်ရွတ်သင်ကြောင်း၊ တရားဥပဒေကြောင်းအရ အချက်ကျကျ တင်သွင်းခဲ့ရာ ၁၉၁၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရသည် 'မည်သူမျှ မိနပ်မစီရ' အမိန့်ကို ထုတ်ပြန်ပေးတော်မူသည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ ပြည်ရှိ ရွှေဆံတော်ဘုရားတွင် ပထမဆုံးသောတွေ့ရသော 'မည်သူမျှ မိနပ်မစီရ' ဟူသော သတိပေးဆိုင်ဘုတ်များ မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြားရှိ ဘုရားစေတီများတွင် တွေ့လာရပါတော့သည်။ ထိုအတူ အသက် ၂၉ နှစ်အရွယ်မျှ ရှိသေးသော ဘီလပ်ပြန်ဝတ်လုံတော် မောင်သိမ်းမောင်၏ အမည်ရုဏ်သတင်းမှာလည်း နိုင်ငံအဝှမ်း ကျော်စောထင်ရှားလာခဲ့ပါသည်။

တရားကို စောင့်သောသူသည် တရား၏ စောင့်ရှောက်ခြင်းကို ခံရစေမည် ဖြစ်သည်။

မိနပ်အရေးတော်ပုံ ပြီးဆုံး၍ မကြာမီအတွင်းမှာပင် မောင်သိမ်းမောင်အား ရွှေတီဂုံဘုရားတော်ထိန်းအဖြစ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်လိုက်ပါသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ မောင်သိမ်းမောင်သည် အသက်အငယ်ဆုံး ဂေါပကအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်လာ၍ ကွယ်လွန်သည်တိုင် ရာသက်ပန် ဘုရားတော်ထိန်းအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ဦးသိမ်းမောင်သည် ရွှေတီဂုံဘုရား ဂေါပကအဖွဲ့ဝင်များနှင့်အတူ ထိုစဉ်က ဗြိတိသျှစစ်တပ်များ ခံတပ်အဖြစ် သုံးစွဲနေသော ဘုရားပိုင်မြေများ၊ အဆောက်အဦးများကို ပြန်လည်ရရှိရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ပါသည်။

အမေဠယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဥဒ္ဒသာသနာကို ကမ္ဘာသံစေခဲ့သော မြန်မာများ ၁၀၁

၁၉၄၈ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရသောအခါ လွတ်တော် တရားရေးဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာပါသည်။ ရာထူးကြီးမြင်လာသည်နှင့်အမျှ လွတ်လပ်စ မြန်မာပြည်စေတီဦး သာသနာရေး ကိစ္စအဝဝကို ရှေ့တန်းမှ ပါဝင် ကြိုပမ်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အသက် ၆၇ နှစ်အရွယ်၊ နိုင်ငံတော်တရား ဝန်ကြီးချုပ် ရာထူးမှ ၁၉၅၇ ခုနှစ်တွင် အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။ တရားရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ဆက်လက် အမှုထမ်းစေလိုသော်လည်း ဦးသိမ်းမောင်ကိုယ်တိုင် မှီညှင်း ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဆုံးမ သကဲ့သို့ ခါးတောင်းကျိုက် မဖြုတ်ဘဲ ခေါင်းထဲဝင်မည့်သူ မဖြစ်ပါရစေနှင့်ဟု မေတ္တာရပ်ခံ၍ အနားယူခဲ့သည်။ သို့သော် ၁၉၅၈ ခုနှစ် အိမ်စောင့်အစိုးရအဖွဲ့တွင် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ် သာသနာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးအဖြစ် နိုင်ငံတာဝန် ထမ်းဆောင်ရပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော် အစိုးရက ဦးသိမ်းမောင်အား 'အဂ္ဂမဟာသရေစည်သူဘွဲ့ တံဆိပ်နှင့် သတိုး သိရီ သုဓမ္မဘွဲ့တံဆိပ်များ ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မှလည်း ဥပဒေပါရဂူဘွဲ့ ချီးမြှင့်ပါသည်။

ဦးသိမ်းမောင်သည် မိမိ၏ ချွေးနှံစာငွေဖြင့် ပထမပြန် စာမေးပွဲ၊ သံယုတ် စာမေးပွဲနှင့် ဥဒ္ဒသာသနာအဖွဲ့အတွက် ငွေပင်ငွေရင်း စိုက်ထူလှူဒါန်းခြင်း၊ ရန်ကုန်မြို့ မြောက်ထပ်ကြီး ဘုရားကြီးကျောင်းတိုက် ပစ္စည်းလေးပါး ထောက်ပံ့ရေးအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဘုရား၊ တန်ဆောင်၊ သံယု ဆေးရုံ တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် လှူဒါန်းခြင်း၊ မိမိ ကိုယ်တိုင် ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုများ များစွာ ပြု၍ အသက် ၈၅ နှစ်အရွယ် ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့ ပါသည်။ လူသေသော်လည်း ထူးချွန်ကျော်စော ကောင်း

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၁၉၂ ဒေါက်တာ ဦးသိမ်းမောင်

သတင်းကား အစဉ်ကျွန်ရစ်မြဲ ဖြစ်သည်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ ဘာသာရေး သမိုင်းတွင် သာသနာအကျိုးကို ထမ်းရွက်နိုင်ခဲ့သူ၊ သာသနာကို ကာကွယ်ခဲ့သူတစ်ဦးအဖြစ် တည်ရှိနေမည်သာ ဖြစ်သည်။

ဦးသိမ်းမောင် ဘဝတစ်လျှောက်လုံးတွင် ထင်ရှားကြီး ကျယ်သော ရာထူးကြီးများကို တစ်ခုပြီး တစ်ခု ဆွတ်ခူးနိုင်ခဲ့၍ အစဉ်ချောမွေ့နေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် လူသားတိုင်း တွေ့ရစမြဲ ဖြစ်သည် လောကဓံတရားနှင့် တွေ့ကြုံရင်ဆိုင်ရမြဲ ဖြစ်ပါသည်။ သတိယ- ဉာဏ်ပညာ- အဆင်မြင်တရားဖြင့် ကြိုးစားရုန်းကန်ခဲ့၍သာ သာသနာကို ကာကွယ်နိုင်သူ၊ သာသနာ အကျိုးဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်ထူးအဖြစ် သမိုင်းတွင်ကျန်ရစ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကို ၁၉၅၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၄ ရက်နေ့ ရန်ကုန်မြို့၊ စထရင်းဟော်တယ်တွင် တရားဝန်ကြီးများ၊ တရား သူကြီးများနှင့် ရှေ့နေကြီးများ ကျင်းပသော ဂုဏ်ပြုခွင့်ခွဲတွင် နိုင်ငံတော် တရားဝန်ကြီးချုပ် သတိုးသိရီသုဓမ္မ အဂ္ဂမဟာ သရေစည်သူ ဒေါက်တာ ဦးသိမ်းမောင်ကိုယ်တိုင် အောက်ပါ အတိုင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

'လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း များစွာက ကျွန်တော် သည် ဒါဘီနှင့် ဂျူး ရောင်စုံရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားကို ကြည့်ခဲ့ရဖူးပါသည်။ အချုပ်အားဖြင့် ထိုရုပ်ရှင် ကားတွင် ဝတ်လုံတော်ရ ရှေ့နေပေါက်စကလေးနှင့် သူ၏ ဇနီးမှာ နာမည်မရသေး၍ ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ အသက်မွေးခဲ့ကြရပေ။ နောက်တစ်နေ့မှာ ကံကောင်း ထောက်မ၍ ဝတ်လုံတော် ရှေ့နေကြီးတစ်ဦးက လူသတ်မှု တစ်ခုကို ဝတ်လုံပေါက်စကလေးအား

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

စုဥသာသနာကို ကမ္ဘာသံစေခဲ့သော မြန်မာများ ၁၀၃

လိုက်စေခဲ့ပုံ။ ထို့အခါ ဝတ်လုံပေါက်စကလေးမှာ တရားခံ လွတ်ရေးထွက် မိမိ၏ အငတ်ပြဿနာ ပပျောက်ရေးကို အာရုံပြု၍ အစွမ်းကုန် ကြိုးစားလိုက် ပုံ။ ထို့အခါမှစ၍ ဝတ်လုံကလေး၏ နာမည်သတင်း ကျော်ကြား ပြန့်နှံ့သွားပုံ၊ တစ်နေ့တခြား ကြီးပွား သွားပုံတို့ ပါရှိပါသည်။ ကျွန်တော်၏ အဖြစ်အပျက် အထုပ္ပတ္တိကို ပြန်၍ သုံးသပ်သောအခါမှာလည်း ဒါဘီနှင့် ဂျူးစာတ်လမ်းနှင့် တူနေသည်ကို တွေ့ရပါ သည်။ ကျွန်တော်သည် ၁၉၁၃ ခုနှစ် မေလတွင် လွတ်တော်ရှေ့နေအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ဖို့ ငွေများကိုပင် ချစ်တီးထံမှ အကြွေးယူ၍ ဆောင်ခဲ့ရပါသည်။ လွတ်တော်ရှေ့နေအဖြစ်နှင့် မှတ်ပုံတင်ပြီးသည်နောက် ၃ လခန့်အကြာတွင် ရန်ကုန်မြို့တွင် မနေနိုင်တော့ သဖြင့် ပြည်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့၍ ရှေ့နေလိုက်ခဲ့ရ ပါသည်။ အစတွင် ဤကဲ့သို့သော အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်အတွက် ကျွန်တော်သည် ရှေ့နေ လုပ်ငန်းမှာ အစွမ်းကုန် ကြိုးစားခဲ့ရပါသည်။ သို့ ကြိုးစားခဲ့ရသည်အတွက်လည်း ယခု အခြေအနေသို့ ရောက်အောင် ကြီးပွားတိုးတက်ခဲ့ပါသည်။

အမျိုးဘာသာ သာသနာကို လေးစားမြတ်နိုး၍ သာသနာအကျိုးကို ထမ်းဆောင်လိုသူတိုင်း တရားဝန်ကြီးချုပ် ဦးသိမ်မောင်၏ ဘဝနှင့် လုပ်ရပ်များကားအစဉ် လမ်းပြနေမည် သာ ဖြစ်ပေသည်။

[မြန်မာ ဓမ္မစာသင်တန်း တွဲ ၂ မှတ် ၃ (စက်တင်ဘာ၊ ၁၉၅၁)]

□
အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

**အနာဂါရိက
ဓမ္မပါလ**

၂၀ ရာစု ဆန်းစစ်ချိန်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ပတ်သက်၍ အထင်ရှားဆုံး ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးမှာ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသား ‘အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ’ (၁၈၆၄-၁၉၃၃) ဖြစ်သည်။ ဓမ္မပါလ ဟူသော အမည်ကပင် ‘တရားကို ဆောင်ရွက်သူ’ ဟု အဓိပ္ပာယ် ထွက်ပါသည်။ ဓမ္မပါလသည် အမည်နာမနှင့် လျော်ညီစွာပင် ဘဝတစ်လျှောက်လုံး မိခင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံအတွက်သာမက ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အားလုံး၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် စွမ်းစွမ်းတမ်း ဆောင်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အနာဂါရိက ဓမ္မပါလကို အသောကမင်းတရားကြီး ပေါ်ပေါက်ပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ပြန့်ပွားရေးအတွက် အကျယ်ပြန့်ဆုံး ဆောင်ရွက်ခဲ့သော သာသနာပြု ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး အဖြစ် ကမ္ဘာ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ခံရပါသည်။

အမှန်စင်စစ် ဓမ္မပါလသည် ဗုဒ္ဓဘာသာခေါင်းဆောင် တစ်ဦးအဖြစ် သာမက မိခင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး အတွက် မျိုးချစ်စိတ်လှူဆော်ပေးသူ၊ အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများ၏ လွှမ်းမိုးမှုကို တော်လှန်၍ ဝိသုဒ္ဓိရက္ခိတရား ထွန်းကားရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သူ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ သားတောင်း ရတနာတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယ နိုင်ငံ ဆင်းရဲသားများအတွက် အခမဲ့စာသင်ကျောင်း၊ ဆေးရုံ၊ ဆေးပေးခန်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်းငယ်များကို တည်ထောင်ပေးခဲ့သော

အမေဠာယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

လူမှုဝန်ထမ်းတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့မျှမက အနာဂါရိက ဓမ္မပါလသည် ကမ္ဘာလူသားအားလုံး၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် အကျွေးအနောက် အပြန်အလှန် နားလည်ရေး၊ ချစ်ကြည်ရေး အတွက် ဟောပြောလှူဆော်ခဲ့သူ ပညာရေး သဘောတရား ပညာရှင်အဖြစ်လည်း ကမ္ဘာက သတ်မှတ်ထားပါသည်။

အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ၏ စွမ်းဆောင်မှုများအနက် ဗုဒ္ဓ ဖွားတော်မူရာ အိန္ဒိယပြည်ကြီးတွင် ဗုဒ္ဓသာသနာ ကွယ်ပျောက် နေရာမှ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပြန်လည်ထွန်းကားရေးနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင်များ အထွတ်အမြတ်ထားရာ ဗုဒ္ဓဂယာဒေသကို ဟိန္ဒူ ဘုန်းတော်ကြီး ‘မဟာန်’ လက်မှ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များလက်သို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိလာရေး ကြိုးပမ်းချက်များသည် အလွန် ထင်ရှားလှပါသည်။ အနာဂါရိက ဓမ္မပါလသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဆာရ်နာပဲဒေသ (ပိဋကတ်တော်လာ ဣသိပတန) ဗုဒ္ဓဂယာကို စပုဂ္ဂိုလ်၍ သီရိလင်္ကာ၊ ချီကာဂို၊ လန်ဒန်၊ ပါရီ၊ တိုကျို၊ ဘာလင်၊ ဒုယူးယောက်၊ ဆန်ဖရန်စစ္စကိုမြို့ များသို့ မေးပေး လှူညှိလည် ကာ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပြုလုပ်ငန်းများကို ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အနာဂါရိက ဓမ္မပါလသည် ဘဝနောက်ဆုံးအချိန် မကျန်းမမာ ဖြစ်လာသောအခါ ဗုဒ္ဓသာသနာ၏ အမြင်ဆုံးသော သာသနာ အဖွဲ့ဖြစ်သည့် ‘ရဟန်းဘဝဖြင့်ကွယ်လွန်ကာနီး အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ၏နောက်ဆုံးဆန္ဒမှာ အိန္ဒိယပြည်တွင် ၂၅ ကြိမ်တိုင်တိုင် ပြန်လည်ဖွားဖွား၍ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ဗုဒ္ဓသာသနာ ပြန့်ပွားရေး အတွက် ဆောင်ရွက်လိုခြင်း’ ပင် ဖြစ်သည်။ အနာဂါရိက ဓမ္မပါလသည် ဘဝတစ်လျှောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော သာသနာပြု လုပ်ငန်းများကို နိုင်ယာရီရေး၍ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ရာ နောင်အခါ ပဟာတေမီစာစောင်တွင် တွေ့မြင်ရပါသည်။

အမေဠာယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၁၀၇

ဗုဒ္ဓ၏ သားကောင်းရတနာတစ်ဦးဖြစ်သော အနာဂါရိက ဓမ္မပါလကို သိရိလင်္ကာနိုင်ငံ ကိုလံဘိုမြို့၌ ၁၈၆၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ မိဘများမှာ ကြွယ်ဝချမ်းသာ၍ ဗုဒ္ဓသာသာဝင်များ ဖြစ်သည်။ ညီအစ်ကို လေးယောက်၊ ညီမတစ်ယောက်ရှိ၍ အကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။ ငယ်စဉ်ကပင် ခရစ်ယာန် သာသနာပြုကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့၍ ခရစ်ယာန်အမည် ဒေးဗစ်တွင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က သိရိလင်္ကာနိုင်ငံသည် ဒက်ချ်၊ ပေါ်တူဂီ၊ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့ အသီးသီး၏ လက်အောက်ကျရောက်နေခဲ့ရာ အမှောင်လွမ်းသော ကာလများဟု ဆိုရပါမည်။ ကိုလိုနီလက်အောက်ခံ နိုင်ငံများ၏ သဘာဝအတိုင်းပင် သိရိလင်္ကာနိုင်ငံသား အများစုမှာ ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံကို ပစ်ပယ်၍ အုပ်စိုးသူ လူတန်းစား၏ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးကို ဦးစားပေးလက်ခံနေရရာ 'ဒေးဗစ်' အမည်တွင်ခဲ့ရသည်မှာ မဆန်းလှဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဒေးဗစ် ၁၆ နှစ်အရွယ်တွင် ကျောင်းမှထွက်၍ အစိုးရ ဌာနတွင် စာရေးအဖြစ် ခေတ္တဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဒေးဗစ်၏ ပင်ကိုစိတ်ဓာတ်နှင့် အစိုးရအလုပ်မှာ မကိုက်ညီသည့်အတွက် မကြာမီပင် အလုပ်မှ ထွက်လိုက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် အမေရိကန်လူမျိုး ဝီလ်ရှူးကြီး အိုလကောနှင့် ဆိုဗီယက်အမျိုးသမီးကြီး မဒမ်ဘလာဗတ်ဗတ်လ်တို့ သိရိလင်္ကာ နိုင်ငံ ရောက်လာကာ သီအိုဆိုဖီ သဘောတရားများကို ဖြန့်ဖြူးနေ ပါသည်။ ဒေးဗစ်သည် ဝီလ်ရှူးကြီး အိုလကောနှင့် ဆက်သွယ်၍ သီအိုဆိုဖီအသင်း အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကာ အင်တိုက် အားတိုက် အကူအညီပေးခဲ့သည်။ ဒေးဗစ် အသက် ၂၂ နှစ်အရွယ်တွင် ဝီလ်ရှူးကြီး အိုလကော၏ စကားပြန်

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၁၀၈ အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ

အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရာ ဗုဒ္ဓသာသနာရန်ပုံငွေ ရှာဖွေစုဆောင်းရေး အတွက် သိရိလင်္ကာအနု ဓရီးထွက်ခဲ့ရသည်။ ထိုခရီးတွင် ဝီလ်ရှူးကြီး အိုလကောထံမှ ပညာရေး သဘောတရားနှင့် ဟောပြောမှု အတတ်ပညာကို လည်းကောင်း၊ သိရိလင်္ကာနိုင်ငံ ကျေးလက်တောသူတောင်သား ဆင်းရဲသားများ၏ ဘဝ အခြေအနေကိုလည်းကောင်း သိရှိနားလည်လာခဲ့သည်။

အသက် ၂၄ နှစ်အရွယ်တွင် ဒေးဗစ်သည် 'The Buddhist' စာစောင်ကို ထုတ်ဝေခဲ့ သည်။ ထိုစာစောင်တွင် သိရိလင်္ကာတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မထမဆုံးထွက်ပေါ်လာသော ဘာသာရေး စာစောင်ဖြစ်၍ သိရိလင်္ကာခေတ်ပညာတတ် လူတန်းစားများအတွက်သာမက ဗုဒ္ဓသာသနာကို စိတ်ဝင်စားသော ကမ္ဘာအနှံ့ရှိ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတတ် လူသားများအတွက် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ စာစောင်ဖြစ်လာသည်။ နောင်အခါ ထင်ရှားကျော်ကြားလှသော 'မဟာတေမီ' ခရုဇင်း၏ ရှေ့ပြေးစာစောင် ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့နောက် ဝီလ်ရှူးကြီး အိုလကော အသုံးပြုခဲ့သော ဗွားလည်းတစ်စုံဖြင့် သိရိလင်္ကာနိုင်ငံအနု ဗုဒ္ဓတရားပြန့်ပွားရေးအတွက် လှည့်လည် ဟောပြောပါသည်။ ထိုသို့ ဟောပြောရာတွင် ဗုဒ္ဓ၏ တရားတော်များအပြင် ဆင်းရဲသား များ ဘဝတိုးတက်မြင်မားရေး၊ သန့်ရှင်းစွာ နေထိုင်တတ်ရေး၊ အရက်သေစာ ရှောင်ကြဉ်ရေး၊ အမိသားရှောင်ကြဉ်ရေး၊ အုပ်စိုးသူ လူတန်းစားအား လွှဲမှားသောအကြောက်တရား ဆန့်ကျင်ရေး၊ မိမိတို့၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများကို လေးစားဖြတ်ခိုး ရေးနှင့် အနှောက်တိုင်းဓလေ့များ စွန့်ပစ်ရေးတို့ကို အလေးပေးခဲ့သည်။ တစ်ဖန် ဟောပြောရမှုမက ကိုယ်တိုင်ဦးဆောင်ကျင့်သုံး သည့်အနေဖြင့် ဒေးဗစ်ဟူသော ခရစ်ယာန်အမည်မှ ဓမ္မပါလ

အမေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာသိစေခဲ့သော မြန်မာများ ၁၀၉

ဟူသော အမည်သို့ ပြောင်းလဲလိုက်ပါသည်။
အသက် ၂၅ နှစ်အရွယ်တွင် ဝိသုဒ္ဓိကြီး အိုလကောနှင့် အတူ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပြန့်ပွားရေးအတွက် ဂျန်သို ပထမဆုံး အကြိမ် ခရီးထွက်ခဲ့သည်။ အသက် ၂၇ နှစ်အရွယ်တွင် အိန္ဒိယရှိ ဗုဒ္ဓဖွားတော်မူရာ ဗုဒ္ဓဂယာဒေသ သွားခဲ့ရာ ဗုဒ္ဓဂယာသည် ဟိန္ဒူဘုရားတော်ကြီး မဟာနိ လက်အောက်တွင် ဝက် စားကျက် အဖြစ် ကျရောက်နေသည်ကို ဝမ်းနည်းကြေကွဲစွာ တွေ့မြင်ရ သည်။ ထိုအခါ ဓမ္မပါလသည် ဗုဒ္ဓဂယာအား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ လက်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိရန် ချက်ချင်း ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက် တော့သည်။ သို့သော် အရေးနိမ့်ခဲ့ရသည်။ ထို့နောက် သီရိလင်္ကာ နိုင်ငံသို့ပြန်၍ ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် မဟာဇောမိအသင်းကို တည် ထောင်ပါသည်။ နောက်တစ်နှစ်တွင် အိန္ဒိယပြည် ကာလကတ္တာ မြို့၌ မဟာဇောမိအသင်းကြီးကို တည်ထောင်၍ မဟာဇောမိ ဇာဇောင်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် လစဉ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ နိုင်ငံရပ်ခြား ဒေသများတွင်လည်း မဟာဇောမိ အသင်းခွဲများကို တည်ထောင်၍ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ဗုဒ္ဓသာသနာပြန့်ပွားရေး၊ ဗုဒ္ဓ ဖွားတော်မူရာ ဗုဒ္ဓဂယာဒေသ ပြန်လည်ရရှိရေးတို့အတွက် မနားမနေ ကြိုးစားခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓသာသနာ ရန်ပုံငွေ ကောက်ခံရေး အတွက် ဓမ္မပါလသည် မြန်မာပြည်သို့ပင် ရောက်လာခဲ့ဖူး ပါသည်။
အသက် ၂၉ နှစ်အရွယ်အရောက်တွင် အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ၏ ကျော်ကြားမှု ဂုဏ်သတင်းသည် သီရိလင်္ကာနှင့် အိန္ဒိယနယ်နမိတ်ကိုကျော်၍ ဥရောပနှင့် အမေရိကသို့တိုင် ပျံ့နှံ့ ရန် အကြောင်းပေါ်လာပါသည်။ ၁၈၉၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ တွင် အမေရိကန်ပြည် ချီကာဂိုမြို့၌ ပထမဦးဆုံးအကြိမ် ကမ္ဘာ

အမွေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၁၁၀ အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ

ဘာသာပေါင်းစုံ ညီလာခံကြီး ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုညီလာခံကြီးသို့ ဓမ္မပါလသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအဖြစ် တက်ရောက်၍ 'The World's debt to Buddha' ဟူသော စာတမ်းကို ဖတ်ကြားပါသည်။ ထိုစာတမ်းသည် ညီလာခံတစ် လျှောက် စိတ်ဝင်စားဖွယ်အကောင်းဆုံး စာတမ်းတစ်စောင်အဖြစ် ကမ္ဘာပညာရှင် အပေါင်းက အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ညီလာခံ နောက်ဆုံးနေ့တွင် ဓမ္မပါလအား ဗုဒ္ဓဘာသာအကြောင်း ဟော ပြောရန် အမေရိကန်ပြည် နေရာပေါင်းများစွာ၊ တက္ကသိုလ် အသီးသီးတို့မှ ဖိတ်ကြားခဲ့ပါသည်။ ချီကာဂို ညီလာခံတွင် အသက် ၂၉ နှစ်အရွယ်မျှ ရှိသေးသော ဗုဒ္ဓဘာသာခေါင်းဆောင် ဆွာမိဝိဝေကနန္ဒနှင့်အတူ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသော ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအဖြစ်သို့ လည်းကောင်း၊ အမေရိကတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာမျိုးစေ့ကို စတင် ချပေးခဲ့သူအဖြစ် လည်းကောင်း ကမ္ဘာက လက်ခံခဲ့သည်။ ချီကာဂိုညီလာခံမှ စတင်၍ ဓမ္မပါလ နှင့် ဆွာမိဝိဝေကနန္ဒတို့မှ အပြန်အလှန် လေးစားချစ်ခင်၍ ဆွာမိဝိဝေကနန္ဒအတွက်မူ ဓမ္မပါလသည် ဂန္ဒီကြီးထက်ပင် ပို၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ဖြစ်လာပါသည်။
အမေရိကမှအပြန် ဓမ္မပါလသည် ဟိန္ဒိုလူလူမှ မရွက် မေရီဖော်စတာ ရိုဘင်ဆန်နှင့် ဆုံတွေ့ရ၍ သာသနာပြုရန် ငွေကြေးအကူအညီများ ရရှိခဲ့သည်။ ထိုငွေကြေးအကူအညီများ နှင့်ပင် ဗုဒ္ဓဂယာတွင် သာသနိက အဆောက်အအုံများ၊ တည်းခို ရိပ်သာများ၊ အခမဲ့ဆေးရုံဆေးပေးခန်းများ၊ စက်မှုအတတ်သင် ကျောင်းများ၊ စာကြည့်တိုက်များ တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ မိခင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတွင်လည်း ဗုဒ္ဓသာသနာပြုကျောင်းများ၊ ဓမ္မရိပ် သာများ၊ ဆေးရုံဆေးပေးခန်းများ တည်ထောင်ပေး၍ သီရိလင်္ကာ

အမွေဥယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာ့သိင်္ခေခံသော မြန်မာများ ၁၁၁

အမျိုးသား လူငယ်များအား စက်မှုပညာသင်ကြားရန် ဂျပန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်။ ထိုသို့ လူမှုရေးလုပ်ငန်းများကို အိန္ဒိယနှင့် သိရိလင်္ကာတို့တွင် အားသွန်ခွန်စိုက် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် ဘင်္ဂလီအမျိုးသားများ၏ လေးစားအားထားခြင်း ခံရသည်။ ဓမ္မပါလသည် ဘင်္ဂလီအမျိုးသားများအတွက် ခေတ်သစ် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဟုပင် သတ်မှတ်ခြင်း ခံရပါသည်။

ဓမ္မပါလသည် လူမှုရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အနောက်နိုင်ငံ များတွင် သာသနာပြု ဌာနခွဲများ ဖွင့်လှစ်၍ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပြန့်ပွားရေး၊ ဗုဒ္ဓဂယာဒေသ ပြန်လည် ရရှိရေးတို့ကို မနားမနေ ဆောင်ရွက်နေစဉ် ၁၉၂၅ ခုနှစ်မှစ၍ ကျန်းမာရေး ချွတ်ယွင်း လာပါသည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၁၆ ရက်နေ့တွင် သံဃာဘောင်ကူးပြောင်း၍ 'ဒေဝမိတ္တ ဓမ္မပါလ' ဘွဲ့အမည်ကို ခံယူပါသည်။ ထိုနောက် မကြာမီ ၁၉၃၃ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ဗုဒ္ဓဂယာဒေသမှာပင် ဘဝနိဂုံးချုပ်ခဲ့ပါသည်။

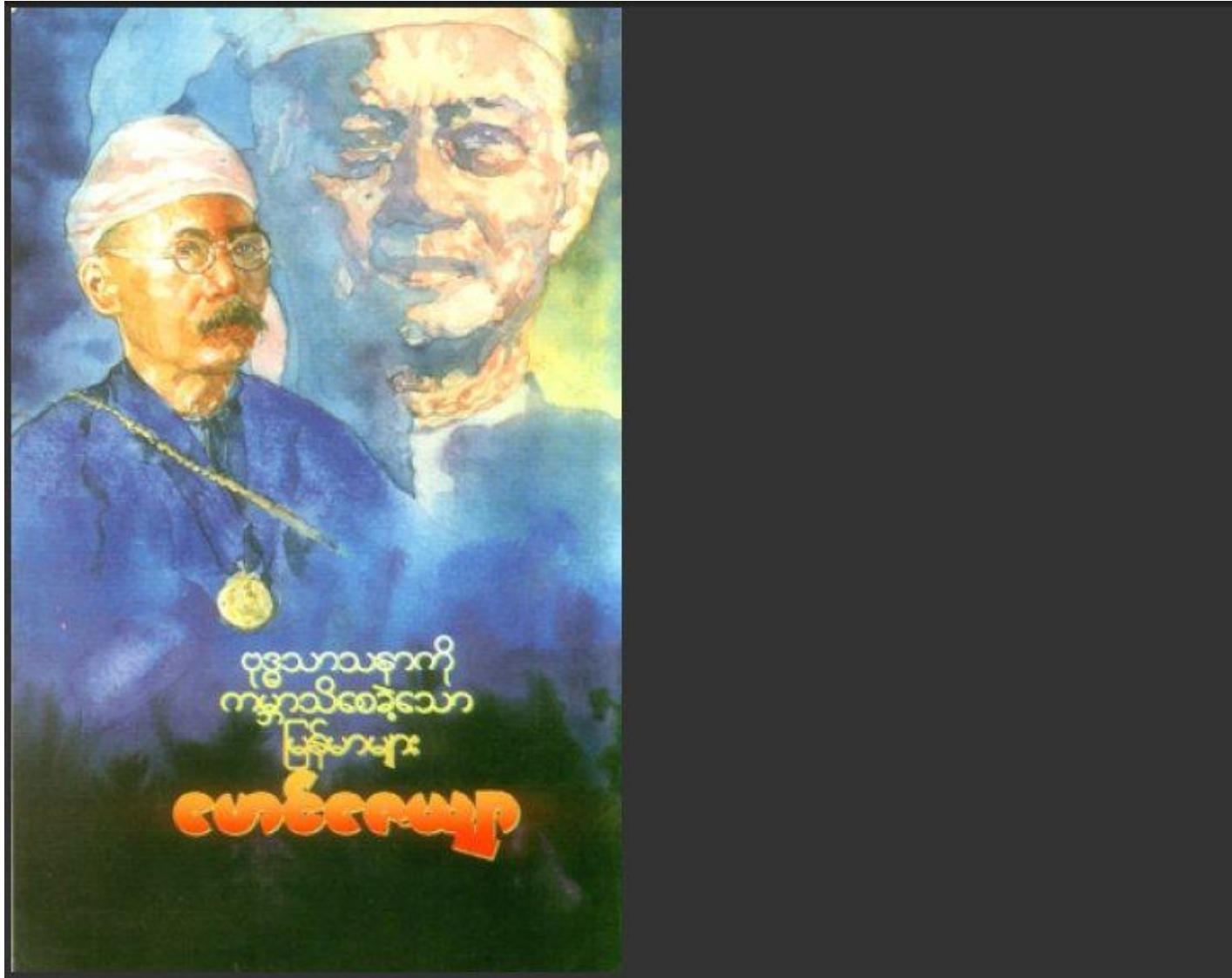
ယနေ့ဆိုလျှင် အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ ကွယ်လွန်ခဲ့သည် မှာ နှစ်ပေါင်း ၆၄ နှစ် ရှိပါပြီ။ ဓမ္မပါလတည်ထောင်ခဲ့သော မဟာဗောဓိအသင်းကြီးပင် ၁၀၅ နှစ် ပြည့်ခဲ့ပါပြီ။ ဓမ္မပါလ မရှိတော့သော်လည်း ဓမ္မပါလကိုယ်စား မဟာဗောဓိအသင်းကြီး နှင့် မဟာဗောဓိစာစောင်သည် ယနေ့တိုင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း သာသနာပြုနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်များ အနေဖြင့် အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ၏ ကျေးဇူးတရားကြီးမားပုံကို ဖော်ပြရန် အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ ကိုယ်တိုင် ရေးသားခဲ့သော စာတမ်းခေါင်းစဉ်ကို ကိုး၍ 'The Buddhist World's debt to Anagarika Dhamapala' ဟု ဆိုချင်ပါတော့သည်။

အမေဠာယျာဉ် စာအုပ်တိုက်

၁၁၂

စာကိုး။
'The Mahha-Bodhi. Vol. 56, No. 9 (Sept, 1948)
The Maha-Bodhi, Vol. 72, No 11 & 12 (Nov, Dec., 1964)
[အတွေးအမြင်၊ စာစဉ် ၁၂၇ (ဩဂုတ်၊ ၁၉၅၇)]
□

စကားဝါမြေ အွန်လိုင်းစာကြည့်တိုက်မှ တင်ဆက်သည်။ <http://sagarwarmyae.net/>

စာအုပ်များ ထပ်မံဖတ်ရှု လိုလျှင် <http://sagarwarmyae.net/> မှ ကြိုဆိုပါတယ် ခင်ဗျာ။ (စကားဝါမြေ)